

Prof. D. Vesely (Sarajevo):

Računanje amortizacije tangente.

Praktični primjer iz šumarske kalkulacije.

Ovaj sam članak napisao jedino stoga, što mislim, da će mnoge drugu u praksi dobro doći.

Prije nego što pređem na sami primjer, valja ustanoviti opće pojmove i način računa.

Ako se u posao uložena glavnica s kamatama od kamata jednakim godišnjim obrocima otplaćuje, zove se to „amortizacija“. Jednaki godišnji obrok zove se „anuiteta“, a skrižaljka, iz koje se vidi godišnje stanje uložene glavnice i kamata, zove se „amortizacijski plan“ (Tilgungsplan).

Uloženu glavnica A treba odužiti (amortizovati) za n godina jednakim obrocima (anuitetama) r , koji su plativi koncem svake godine. Kolik mora biti godišnji obrok r , ako se glavnica ima da ukamati sa p postotaka kamata na kamate?

Gotovina sviju godišnjih obroka mora biti jednaka uloženoj glavnici.

Godišnjih n obroka, svaki $= r$, imaju u vrijeme posljednoga plateža to jest koncem n -te godine kao renta vrijednost $\frac{r(1.0 p^n - 1)}{0.0 p}$;

dakle je njihova sadanja vrijednost $B = \frac{r(1.0 p^n - 1)}{1.0 p^n \times 0.0 p}$. Budući da mora

biti $B = A$, to imamo $\frac{r(1.0 p^n - 1)}{1.0 p^n \times 0.0 p} = A$, odatle $r = A \frac{1.0 p^n \times 0.0 p}{1.0 p^n - 1}$.

Faktor $\frac{1.0 p^n \times 0.0 p}{1.0 p^n - 1}$ zove se anuitetni faktor i nađe se kao i ostali faktori za rentovni račun, izračunan na 4—8 decimala u tablicama tih faktora.*

Primjer.

U nekoj šumi ima da se eksploatiše kroz 15 godina 600.000 m^3 četinjačnih drva i 300.000 m^3 bukovine.

Potrebne su slijedeće investicije:

a) Ima se odmah sagraditi:

parna pilana sa potrebnim zgradama te najmiti

i urediti stovarište	1,200.000 Din
glavna željeznica	3,400.000 „
lokomotive i vagoni	800.000 „
ukupno	5,400.000 Din

* Bilo bi poželjno, da se ovakova tablica uvrsti i u Šumarskom Kalendaru.

b) Ima se sagraditi:

u 1. godini	4 km koturače	300.000 Din
" 2. "	2 km "	150.000 "
" 3. "	4 km sporedne željeznice	500.000 "
" "	2 manipulacijone zgrade	60.000 "
" 4. "	3 km koturače	225.000 "
" 5. "	3 km "	225.000 "
" 6. "	6 km sporedne željeznice	750.000 "
" 7. "		—
" 8. "	2 km koturače	150.000 "
" 9. "	4 km "	300.000 "
" 10. "	2 km "	150.000 "
" 11. "	4 km sporedne željeznice	500.000 "
" "	2 manipulacijone zgrade	60.000 "
" 12. "		—
" 13. "	3 km koturače	225.000 "
" 14. "	1.5 km "	112.500 "
" 15. godini*		—

Ukamaćivanje 5%.

Godina	Investirana svota	Ima se diskontirati na godinu	Diskontni faktor $\frac{1}{10 p^n}$	Diskontirana svota	Računanje anuitete
1.	5,700.000**			5,700.000—	Anuitetni faktor
2.	150.000	1	0.95238095	142.857.143	$1.0 p^n \times 0.0 p$
3.	560.000	2	0.90702948	507.936.509	$1.0 p^n - 1$
4.	225.000	3	0.86383760	194.363.460	
5.	225.000	4	0.82270247	185.108.056	uz 5% i 15 godina =
6.	810.000	5	0.78352617	634.656.198	0.09634229
7.	—				
8.	150.000	7	0.71068133	106.602.189	$8,300.007.69 \times 0.09634229$ ***
9.	300.000	8	0.67683936	203.051.808	
10.	150.000	9	0.64460892	96.691.338	= 799.641.73 Din =
11.	560.000	10	0.61391325	343.791.420	anuiteta.
12.	—				
13.	225.000	12	0.55683742	125.288.420	
14.	112.500	13	0.53032135	59.661.152	
15.	—				
Ukupno				8,300.007.69	

* Za tangentu nije važno, kako dugo će se ove naprave upotrebljavati, nego kada će se graditi.

Osim ovih investicija gradi se svake godine po jedna manipulacijona zgrada, što će se računati u godišnje troškove, jer će biti svake godine jednaki. (Ne mora doći u investicije, premda će se upotrebljavati više godina.)

** Ako koncem eksploatacije sve naprave uključeno tračnice, lokomotive i vagone ne predu besplatno u državni imetak, imao bi se utržak za sve to da diskontira na 15 godina te da se suma investicije u 1. godini smanji za taj iznos.

*** Računa se dakako skraćeno na dvije decimale.

Amortizacijoni plan*
uz anuitetu od 799.641·73 Din.

Godina	Investirana svota počet- kom godine	Kamate koncem godine	Glavnica sa kamatama**	Anuiteta, koju valja odbiti**	Ostatak inve- stirane svote koncem sva- ke godine	Kasnije investi- cije
1.	5,700.000·00	285.000—	5,985.000—	799.641·73	5,185.358·27	+ 150.000
2.	5,335.358·27	266.767·91	5,602.126·18	799.641·73	4,802.484·45	+ 560.000
3.	5,362.484·45	268.124·22	5,630.608·67	799.641·73	4,830.966·94	+ 225.000
4.	5,055.966·94	252.798·35	5,308.765·29	799.641·73	4,509.123·56	+ 225.000
5.	4,734.123·56	236.706·18	5,970.829·74	799.641·73	4,171.188·01	+ 810.000
6.	4,981.188·01	249.059·40	5,230.247·41	799.641·73	4,430.605·68	
7.	4,430.605·68	221.530·28	4,652.135·96	799.641·73	3,852.494·23	+ 150.000
8.	4,002.494·23	200.124·71	4,202.618·94	799.641·73	3,402.977·21	+ 300.000
9.	3,702.977·21	185.148·86	3,888.126·07	799.641·73	3,088.484·34	+ 150.000
10.	3,238.484·34	161.924·22	3,400.408·56	799.641·73	2,600.766·83	+ 560.000
11.	3,160.766·83	158.038·34	3,318.805·17	799.641·73	2,519.163·44	
12.	2,519.163·44	125.958·17	2,645.121·61	799.641·73	1,845.479·88	+ 225.000
13.	2,070.479·88	103.523·99	2,174.003·87	799.641·73	1,374.362·14	+ 112.500
14.	1,486.862·14	74.343·11	1,561.205·25	799.641·73	761.563·52	
15.	761.563·52	38.078·18	799.641·70	799.641·70		

Tvorivo drvo (japija) je tri puta skuplje od ogrjevnoga, za to treba da nosi trostruku tangentu. Bukovina ima 50% tvorivoga i 50% ogrjevnoga drveta.

Godišnje se koristi 60.000 m^3 i to:

50.000 m^3 tvorivoga drveta $\times 3 = 150.000$ vrijednosnih jedinica

13.000 *prm* gorivoga drveta $= 13.000$ „ „

ukupno 163.000 vrijednosnih jedinica.

$$799.641.73 : 163.000 = 4.906 \times 3 = 14.718.$$

Tangenta za *prm* ogrjevnih drva = 4·906 Din.

Tangenta za m^3 tvorivih drva = 14·718 Din.

* Ne mora se dakako u svakome slučaju izraditi, ali je najbolja kontrola, da li je anuiteta dobro izračunana.

** Ove dvije kolone mogu u praksi kao nepotrebne izostati.

Tablica anuitetnih faktora.

$$\frac{1 \cdot 0 p^n \times 0 \cdot 0 p}{1 \cdot 0 p^n - 1}$$

Go- dina	3 %	3½ %	4 %	4½ %	5 %
1.	1·03	1·035	1·04	1·045	1·05
2.	0·52261084	0·52640049	0·53019608	0·53399756	0·53780488
3.	0·35353036	0·35693418	0·36034854	0·36377336	0·36720856
4.	0·26902705	0·27225114	0·27549005	0·27874365	0·28201183
5.	0·21835457	0·22148137	0·22462711	0·22779164	0·23097480
6.	0·18459750	0·18766821	0·19076190	0·19387839	0·19701747
7.	0·16050635	0·16354449	0·16660961	0·16970147	0·17281982
8.	0·14245639	0·14547665	0·14852783	0·15160965	0·15472181
9.	0·12843386	0·13144601	0·13449299	0·13757447	0·14069008
10.	0·11723051	0·12024137	0·12329094	0·12637882	0·12950458
11.	0·10807745	0·11109197	0·11414904	0·11724818	0·12038889
12.	0·10046209	0·10348395	0·10655217	0·10966619	0·11282541
13.	0·09402954	0·09706157	0·10014373	0·10327535	0·10645577
14.	0·08852634	0·09157073	0·09466897	0·09782032	0·10102397
15.	0·08376658	0·08682507	0·08994110	0·09311381	0·09634229
16.	0·07961085	0·08268483	0·08582000	0·08901537	0·09226991
17.	0·07595253	0·07904313	0·08219852	0·08541758	0·08869914
18.	0·07270870	0·07581684	0·07899333	0·08223690	0·08554622
19.	0·06981388	0·07294033	0·07613862	0·07940734	0·08274501
20.	0·06721571	0·07036108	0·07358175	0·07687614	0·08024259
21.	0·06487178	0·06803659	0·07128011	0·07460057	0·07799611
22.	0·06274739	0·06593207	0·06919881	0·07254565	0·07597051
23.	0·06081390	0·06401880	0·06730906	0·07068249	0·07413683
24.	0·05904742	0·06227283	0·06558683	0·06898703	0·07247090
25.	0·05742787	0·06067404	0·06401196	0·06743903	0·07095246
26.	0·05593829	0·05920540	0·06256738	0·06602137	0·06956432
27.	0·05456421	0·05785241	0·06123854	0·06471946	0·06829186
28.	0·05329323	0·05660265	0·06001298	0·06352081	0·06712253
29.	0·05211467	0·05544538	0·05887993	0·06241461	0·06604551
30.	0·05101926	0·05437133	0·05783010	0·06139154	0·06505144

Др. Александер Угреновић, Загреб:

Шумарска терминологија.¹⁾

Истинито би било на дуго и на широко доказивати потребу терминологије уопће. Јасно је, да без ваљане терминологије

¹ Закључком управног одбора «Југословенског шумарског удружења» стављено је пред оних редова у дужност «да позове остале чланове на кон-

нема ни у једној струци — па ни у шумарској — нити успјешног научног и наставничког а нити успјешног практичног стручног рада.

К рјешавању свога питања требало је приступити равно пред постојећа, у вријеме, кад се у нас почела да јавља интензивнија шумарска дјелатност. Но што је прокуштено ових посљедњих педесет година, треба да накнадимо сада.

Наше је народно уједињење остварено. Нестало је оне просторне разједињености, која је досада ометала рад око нашег културног уједињења. Први и најважнији корак нашег националног уједињења треба да је државно јединство. У њему запада шумарство одличан задатак. Тражи се томе ваљани и трајни темељ. А поред свих осталих и важнијих питања економске и административне природе снага огамо несумњиво и питање јединствене шумарске терминологије, као основни формални услов за разрађивање тих питања.

Шумарство је просађено к нама као германска биљка: Па не само први и најстарији наши стручњаци већ велик број, који још и данас раде — једнако у Србији као и у Хрватској, Словенији и Босни — довио је своје знање са њемачких шумарских стручних школа, па у томе и ваља тражити најважнији разлог, да се сва наша шумарска стручна терминологија није могла све до данас да еманципује од тога германскога утицаја. Те су се тешкоће почеле да повећавају још и тим, што су с младом генерацијом долазили уливи мађарске, француске па и чешке школе.

И административна шумарска служба, као најважнији носиоц струке, била је одлучна по развој терминологије. У Србији, дакле на подручју, гдје је од давнине развијен осјећај за чистоту, дух и љепоту језика, почела се шумарска администрација да размјерно касно развија (закон о шумама од 30. марта 1891.). Шумарска администрација у Хрватској обављала се све до осамдесетих година прошлога вијека у једном дијелу шума њемачким језиком. У неким приватним шумама, које су у највећем дијелу биле у страним рукама, одржао се њемачки језик све до ослобођења. У државним шумама била је администрација вођена нашим језиком, но од тога није по терминологију могло да буде користи већ само штете, јер наших људи у државној шумарској служби у оно вријеме није готово ни било. У Словенији а и Босни уредовало се само њемачки, а у Војводини само мађарски.

ститусање одсјека за израду јединствене шумарске терминологије», како би што прије тај одсјек почео да ради. Технички је немогуће, да се та конституција проведе прије нареднога главнога збора. А сваки је час драгоцен и у овоме предмету. Кад већ није могуће да се започне са позитивним радом, онда се бар могу за то вријеме да утврде смјернице тога рада. Од користи је дакле, да се измијене мисли о овом питању, како би што успјешније могли да приступимо самоме раду након конституције. У том циљу износимо неке погледе и предлоге о овом питању.

Како је још концем седамдесетих година био јак утицај германизма и на пољу шумарства — а по том и на пољу шумарске терминологије — најбоље се разбира из чињенице, да је »Шумарски лист«, као орган »Хрватског шумарског друштва« излазио у два језика: хрватски и немачки.

Сви ти моменти били су узроком, да се шумарство као струка управо накрцало туђицама односно кованицама, које су читавим генерацијама тако прениле у крв, да је многим и многим, ако се није више занимао овим питањем, најпросто отуђио осјећај за изнакаженост и венародност тих туђица.

Захтјев, да се што прије приступи изграђивању наше шумарске стручне терминологије, није дакле само потреба науке и наставе, стручне књиге и практичне администрације, већ је то опћа наша културна потреба, управо наша национална дужност.

Унаточ тога, што ми све до данас немамо изграђене терминологије, она ипак има за собом историју од пуних педесет година. Ми као да смо се, градећи је, угледали у дуги продукцијони период, на кога смо навикли у шумском господарству. Приказати ту историју значило би нанизати бројни низ покушаја појединачно-стручњака, који су покушавали да пишу стручне ствари. Лијепо је данас констатовати, да смо у тим покушајима радили заједнички и прије нашег уједињења. (Већ године 1881. пише Кестерчанек: »да смо ми Хрвати и Срби један те исти народ« па као уредник »Шумарског листа« преноси из »Тежака« (уредник К. С. Тојнановић) чланак, који говори о потреби уређења шумарства у »хрватској виежевини«, те по први пут износи на страницама тада јединога стручнога листа на Словенском Југу чисти народни језик западних наших крајева.)

Несумњиво су најстарији раденици на пољу шумарске терминологије били наставници наших првих шумарских школа (Крижевци од 1860. и Пожаревац од 1872.). Уза њих стоје у првим врстама уредници стручних листова и тајници шумарских удружења. Поред ових иступају и поједини сарадници тих листова било као покретачи било као помагачи у овоме питању.

Рачки² ради на сабирању грађе за терминологију већ почетком седамдесетих година прошлога вијека. Након дванаест година рада (1884.) вели, да је сакупио »онсежан руковијет« стручних ријечи »шумарица« за ријечник, који ће »до мало доћи под тисак«. Три године касније публикује један дио сабранога материјала.³ Остали је материјал уступљен »Хрватском шумарском друштву«.

Кестерчанек, тадањи тајник »Хрватског шумарског друштва« и уредник »Шумарског листа«, (подржава везе са »Српским пољопривредним удружењем у Београду«, које га име-

¹ „Šumarski list“ г. 1881, стр. 77.

² „Šumarski list“ г. 1884, стр. 117.

³ „Šumarski list“ г. 1887, стр. 185—199

⁴ „Šumarski list“ г. 1912, стр. 77.

нује својим зачасним чланом) потиче на рад око терминологије, тумачећи њене основе (шума, игор, луг, гај, итд.).¹

Дојковић, као уредник »Шумарскога листа« тужи се на терминологију те тражи њено уређење прије издавања стручних књига.²

Др. Јовановић (Ђока) као уредник »Шумарскога гласника« отвара посебан ступац: »Грађа за шумарски речник«.³

Јелић износи грађу, коју је он сабрао.³

Косовић као тајник »Хрватског шумарског друштва« износи пред скупштину предлог, да се ријеша питање терминологије сабирањем грађе у народу.⁴

Угреновић предлаже, да се питање терминологије ријеша у заједници са »Српским шумарским удружењем« у Београду.⁵ Публикује као прилог листу сву грађу, коју је сабрао у 36 годишња листа.⁵

Петровић⁶ предлаже, да изградњу терминологије преузме у руке држава те да је повјери маленом броју људи.

И тако се већ пуних педесет година рјешава питање шумарске стручне терминологије а да оно до данас ипак није ријешено. Оно искрсава на махове, па опет пада у заборав. Појединац се одушевљава, потиче, предлаже и ради, по не достаје му снаге, да у том циљу покрене широк круг раденика.

Баш ова хисторија наше терминологије најрјечитије говори о томе, којим методом ваља приступати к њеном изграђивању. У њој налазимо сјајну потврду оних спознаја, што су је већ давно утврдили бројни лексикографи. За изграђивање научне терминологије неке струке не досижу силе појединца, већ се за то тражи заједнички рад знатног броја сарадника.⁷ С тих се разлога не можемо сагласити са оним дијелом предлога Петровића⁶, који говори о томе, да би се тај посао могао посвршавати са малим бројем људи.

Једнако је неприхватљиво — како то на цитираном мјесту предлаже Петровић — да се рад око изградње шумарске терминологије препусти руковођењу државе. Свака терминологија — па и шумарска — спада у подручје слободног научног рада. Дакле она већ по самој својој природи не може да пристане у оквир државног административног пословања.

¹ „Šumarski list“ г. 1886, стр. 319—320.

² „Šumarski list“ г. 1894, стр. 82.

³ „Шумарски гласник“ г. 1911, стр. 112.

⁴ „Šumarski list“ г. 1911, стр. 432, г. 1912, стр. 40.

⁵ „Šumarski list“ г. 1912, стр. 78, г. 1913 прилог.

⁶ „Шумарски гласник“ г. 1920, стр. 36—38.

⁷ Др. Јовановић-Батут: »Грађа за медицинску терминологију«. Летописе Матице Српске. Књига 146, г. 1886.

⁷ Инг. Живојин Димитријевић: »Грађа за југосл. техничку терминологију«, г. 1920, стр. 1. и 4.

Ма како демократски била изграђена држава, њена је администрација савијена сапонима бирократијом, којег научни рад никако не подноси.

Посве је наравно, да од државне власти очекујемо, да ће она притећи у помоћ нашем удружењу, које је преузело на се тај тешки задатак, новчаним средствима те дајући поједином чиновнику, који ће бити тим радом запослен, евентуално потребни допуст. Заправо је то посао, од којег ће у пракси имати користи у првоме реду државни шумарско-административни апарат, па је право ако држава ово настојање помогне.

Рад око сређивања терминологије распада се заправо на двије фазе. Прва је: сабирање грађе то јест прикупљање онога материјала, који ће моћи да послужи као сировина за рад у другој фази. Друга: разрађивање те грађе то јест изграђивање терминологије саме утврђивањем сталних термина, који одговарају свим особинама нашега језика, утврђивањем њиховог стручног значења односно појмова те утврђивањем кореспондентних термина страних језика (нарочито њемачког и француског). Док ће за рад у првој фази требати велик број сарадника, јер ће тај рад као претежно вањски, обухватати пространа језична подручја и тражити што већи и што чешћи контакт са народом, дотле ће за рад у другој фази бити довољан мањи број сарадника, јер ће он бити заправо интеран. Док ће се за сараднике прве фазе тражити способност ваљаног саобраћаја с народом, посебна амбиција и истанчано ухо, дотле ће се за другу skupину радника морати одабирати људи, у којих има што спешнијег стручног знања, солидних елемената физиолошког образовања те темељитог познавања њемачке или француске стручне терминологије. За рад у првој фази т. ј. за сабирање грађе нема и не смије да буде »добрих« и »лоших« термина. За њих има само »термина«. Њихов ће се квалитет опијенити тек у другој фази рада.

Извори, с којих може да се црпи грађа за шумарску терминологију, јесу ови:

1. Живи народни језик. То је свакако најјаче врело, које ће нам послужити у нашем раду. Треба само знати прићи томе извору те знати пристаи с њега. Треба само ући у ту »камену ризницу« народнога блага па га ондје потражити. Несумњиво је, да ће се у народу, који је у тако великом проценту и тако тијесно повезан о пољопривреду и шуму, зајета наћи још обиље ријечи, што их ми толико требамо за наш рад. Несумњиво је и то, да ћемо — уз ваљано организовање и провођење рада — добити веће успјехе по стручну терминологију, ако се на тај посао бацимо ми сами, не ослањајући се, као досада, само на рад филолога и лексикографа. Па и сам Вук признаје, »да ће се гријешке наћи највише код ових ријечи, које значе траве, дрво и животиње«.¹ (Вук додуже мисли на преводње тих ријечи, но та се тврдња може да протегне на сав овај лексикографски рад нестручњака, кад сабирају и разрађују стручну термилошку грађу).

¹ Вук-Караџић: »Рјечник« (Ђорђевић-Стојановић), Београд 1898, стр. VII.

Данас су у једној цјелини сва наша језична подручја а међу њима и подручја најљепшег и најчишћег народног језика. Нестало је оних запријека, које на примјер Вуку нису дале да прође »Босну, Херцеговину, Косово и Метохију«. Сабирање термиолошке грађе треба дакле да се проведе на читавом подручју нашега језика без икаквога обзира на дијалекте.

2. Даљње прело за прибирање термиолошке грађе јест наша литература. У првом су реду то велики ријечници нашега језика, бројна годишта »Шумарскога листа« и »Шумарскога гласника«, оно нешто наше шумарске литературе, литературе о ловству, дрвном обрту. У другом је реду литература неких ближих чистих и примјених наука (ботаника, зоологија, кемија, педологија, техника, наука о обрту, о познавању робе итд.). У тој ће се литератури несумњиво наћи велики број термина, који ће се као ваљани безусловно моћи употребити.¹

3. Грађење неологизама на основу односно уз помоћ чешке, руске и полске шумарске стручне терминологије. Колико ми знамо Руси имаду свој шумарско стручни ријечник већ од 1889.,² а Чеси од 1919.³ Нисмо могли да утврдимо, како стоји у том смјеру код Пољака. За онај рад, којему ће се приступати тек, ако не достану извори под 1.) и 2.) те који ће се обављати у другој фази пројекта, бит ће безусловно нужна сарадња филолога и стручњака, који познавају речене језике.

Из парави и опсега рада, који нас чека, из извора, који долазе у обзир, може се конструисати о р г а н и з а ц и ј а односно подјела самога рада.

Сав рад око сабирања, разрађивања и коначне редакције шумарске стручне терминологије трајно руководи: седми одељак рада нашега удружења. Овај се конституише пригодном нареднога збора те изабире pročelnika и тајника. Изабиру се, петорица главних повјереника, који ће вршити сав контакт између одељка и среских повјереника. Главни повјереници јесу (по један) за Србију с Војводином и Црном Гором и Сријемом, за Хрватску са Славонијом, Међумурјем и Крком, за Словенију, за Босну и Херцеговину и за Далмацију. За подручје сваке шумске управе или политичкога среза именује се по један или више среских повјереника. У културним центрима и већим мјестима, гдје ће требати обављати прегледање читавога низа литерарних дјела односно провести у њима систематско побирање термиолошке грађе, требат ће и већи број тих повјереника. Ти срески повјереници могу у циљу успјешнога рада — ако то нађу корисним — ангажовати као сараднике и не-шумаре. (Било би добро, да чланови одељка до наредног збора прикупе имена подручних среских повјереника.)

¹ Угренковић: »Грађа за шумарску терминологију«, „Šumarski list“, год 1913. (Прилог.)

² Краусе: »Нјемецко-Рускиј дјесној зловар«. Рига, 1889.

³ Černý: »Německo-česky slovníček lesnický«, V Praze 1912.

Рад срезких и главних повјереника протеже се на прву фазу т. ј. на сабирање грађе. Он се не може да ограничава само на извјесне шумарске дисциплине, већ он треба да обухвати све дијелове шумарске струке. Рад одсека — поред руковођења рада — има да се протегне на другу фазу. У ту сврху треба да се унутар одсека створе ове групе: 1. за узгој и ботанику, 2. за употребу и технологију, 3. за чување, ентомологију и фитопатологију, 4. за зоологију, лов и рибарство, 5. за уређење, рачунање и дендрометрију, 6. за управу, политику и статистику, 7. за геодезију, прометала и грађевине, 8. за трговину и индустрију, 9. за имена шумских предјела.

Безусловно је потребно, да у одсек уђу најмање два филолога стручњака.

Сабирање литерарне термилошке грађе, што је врше срески повјереници, руководи путем глав. повјереника, сам одсек. Но у том циљу може одсек ангажовати сараднике и поред среских повјереника (Слушачи факултета). Уопће може одсек кооптирати потребан број сарадника.

Гледе саме технике сабирања могу се рећи тек неке опћенитости. Како ће тко улазити у »камену ризницу« народнога блага, то је ствар индивидуална, која се не да генерализовати. О том, гдје ваља тражити, може се тачно расуђивати тек на основу познавања локалних прилика. Свакако у првом реду долазе у обзир они, који се баве шумом и дрветом, или у њеној близини живу (шумски радници, угљенари, трговци дрвом, ловци, земљорадници, колари, столари, тесари, економи итд.). Не ваља забравити на музеје (обртне, етнографске итд.) и њихове каталоге, у којима ће се такођер наћи грађе.

Једино се гледе начина биљежења приbrane грађе могу већ сада дати детаљне и тачне упуте, јер тај рад мора бити сагласан за све сабираче без разлике. Безусловно ваља као непрактичан забацити онај начин биљежења грађе на читавим арцима. Далеко је практичније и боље прибиљежавати сабрану грађу на засебним листићима (цедуљама), који ће се лако и преследно моћи свретати у картотеку. Ти листићи треба да су тачно једнаког формата. Ријеч треба да је написана у граматички тачном облику уз назнаку рода и акцента. Посред ње треба да је њено значење или описано или означено синонимом или термином француског или њемачког, који му одговара. Врло често ће бити од потребе, да се поједино значење објасни пртежем (уз приказ пресека и назнаку димензија врсти дрва, начина употребе). Коначно ваља назначити локалитет (област, округ, срез, село), дјело (име аутора, дјело, година и мјесто издања, страница), из којег је ријеч, те име сабирачево.

Коначно редиговану терминологију ваља издати у облику ријечника, истумаченога њемачким и француским терминима. Тако удешена терминологија треба да постане облитатном за читави шумско-административни апарат. Науци ваља наравно оставити слободне руке.

У оквир рада око сабирања грађе за шумарску терминологију треба свакако да уђе сабирање имена шумских предјела, јер су та имена од несумњиве историјске, филолошке, топономастичке и етниграфске важности.^{1 2}

Ing. Putick — Ing. Šivic (Ljubljana):

Prispevki k smernicam naše gozdne politike.

Gozdno gospodarstvo se mora baviti z mnogimi prevažnimi vprašanji, ki jih je rešiti, da je mogoče zadostiti gospodarskim potrebam celokupnega naroda.

Najvažnejša naloga gozdarstva obstoja pač v tem, da vzdrzema preskrbuje trg z zadostnimi množinami lesa. Da moremo to nalogo izpolniti, moramo v gozdih obratovati po primerno zasnovanem načrtu. Kakor znano, peča se posebna panoga gozdarstva z urejevanjem gozdnega obratovanja; njena zadača je, urediti gospodarstvo v gozdu ploskevno in časovno po gotovem načrtu in skrbeti, da se doseže čimvečji in vztrajni donos. Da se ta cilj doseže, ima načrt predpisovati, kako je praviloma izkoriščati les v različnih gozdnih vzrasteh.

K primerni in smotreni uredbi gozdnega obratovanja po načrtu nas silijo gospodarske posebnosti in produkcijski faktorji gozdnega obrata samega, ki se od poljedelskega obratovanja prav močno razlikuje. Splošno znana razlika med tema obratoma obstoja predvsem v tem, da potečejo leta in deceniji, preden nam na posekanih gozdnih ploskvah zopet doraste dozorel gozd (»porabna doba«); v visokostebelnem gozdu računamo lahko s porabno dobo 60 do 200 in celo več let. Nasprotno pa poljedelec lahko poljsko zemljišče vsako leto obdela, poseje in pridelke tudi uživa.

Gozdarstvo je torej po naravi sami vsled dolgotrajnega razvoja gozdnega drevja navezano na zelo dolgo, navadno na več kot stoletno produkcijsko dobo. Baš zaradi tega zahteva racionalno gozdno gospodarstvo, da se njegove velike obratovne ploskve smotreno in po načrtu razporedijo in uredijo glede razsežnosti gozda, kakor tudi glede vzgoje in izkoriščanja različno starih gozdnih vzrastij vsaj za gotovo dobo let, potem ko se je ugotovil letni vztrajni donos lesa.

Vsled te, za gozdno obratovanje značilne produkcijske dobe nam pa mora biti povsod, kjer se zahteva vztrajni donos lesa, na razpolago večje število gozdov različno starega drevja, ki zastopa zelo velik produktivni kapital stoječega lesa. Iz teh gozdov nato — in sicer pri letno-vztrajnem gospodarstvu vsako leto — odrezujemo zapadle kupone v obliki dozorelih dreves in jih izmenjavamo na lesnem trgu proti valuti. Za vztrajno

¹ Успенских: »О гитану шумарске терминологије«, „Ing. šuma“, 1921, бр. 3.

² Huffel: »Economie forestière«, Paris 1920, pag. 144.

gozdno gospodarstvo so torej razen zelo velike gozdne površine (kapital v zemlji) potrebne še primerno razsežne gozdne vzrasti različnih starostnih razredov s progresivno naraščajočo vrednostjo vzrastij (lesni kapital). Ta lesni kapital tvori s svojim letnim prirastkom lesa ob lesu najvažnejši produkcijski faktor. Iz tega vzroka razpolaga gozdno gospodarstvo z večjim obratnim kapitalom, kakor poljedelstvo; slednje pa deluje intenzivneje.

Pri poljedelstvu zavisi vselej od vplivov narave, kdaj bo pridelke na polju in travnikih požeti oziroma pridobiti in pospraviti. Poljedelec se loti torej žetve oziroma pospravila poljskih pridelkov ob času, kadar so dozoreli.

Gozdno gospodarstvo pa mora računati s povsem drugimi prilikami pri dobivanju lesa, odnosno pri razmotrivanju o racionálni dozorelosti različnih drevesnih vrst. Tam, kjer so cilji gozdnega gospodarstva po načrtih zasnovani, bo gozdnemu oskrbniku službovanje zelo olajšano. Vendar pa bo moral oskrbnik zadostiti še posebnim krajevnim zahtevkom, ki jih niti specijalni gospodarski načrt ne predvideva. Ako vsled teh izrednih opravil, ki jih ni mogel opustiti, ne bi dosegel gospodarskega cilja po predpisanem mu načrtu, moral se bo oskrbnik zagovarjati napram svojemu predstojniku, ali lastniku gozda, pri katerem je nameščen. Naloga oskrbnikova bo tem težavnejša, ako obstoja gospodarska osnova za gospodarjenje s poverjenim mu gozdom le iz preprostega generalnega programa, kakor tudi tod, kjer naj gospodari brez vsakih operatov kar po svojem lastnem presodku.

Ravno tako odgovoren je delokrog gozdarskega tehnika pri državnem nadzoru, torej v gozdarsko-politični službi, posebno v pokrajinah, kjer prevladuje mala zasebna posest nad drugimi kategorijami gozdne posesti. V takem slučaju in pri popolnoma empiričnem gospodarjenju z gozdi je paziti na to, da se posamezne vrste lesa in cele gozdne vzrasti racionelno izkoriščajo v dosego gospodarskih ciljev; pri tem pa igra veliko vlogo določitev racionelne starosti, v kateri naj se les poseka.

Na podlagi navedenih prevdarkov uveljavila se je v gozdni politiki sledeča izkušnja:

Različni gospodarski cilji v zasebnem gozdu zahtevajo različne porabne dobe. Tako na primer je moč goče, da je v kmetskem gozdu, obsegajočem nekaj hektarjev, zaraščenim s hrastom, jesenom in domačim kostanjem, porabna doba dveh do šestih let lahko prav dobičkanosna in racionálna, ako nam producira gozd (kolosek) palice za šetanje in trtno kolje.

Na podoben način utegne se prav koristonosno porabiti kako gozdno zemljišče v bližini večjega mesta za vzgojo božičnih drevesc in za dekoracijske svrhe ter bi v tem slučaju porabna doba pri jelovih in smrekovih drevescih ne bila večja kot 12 do 15 letna. Tej porabni dobi in vsakoletni oddaji božičnih drevesc bi morala odgovarjati primerno velika gozdna ploskev.

Kmetske nizke in srednje gozde, obstoječe iz poganjkov od korenin in štorov vrbe, jelše, jesena, bresta, bukve in hrasta, služeče običajnemu pridobivanju zelenega listja za klajo, obenem pa za dobavo drv, je oskrbovati v 15 do 30 letni porabni dobi lesa nizke rasti, posamezna vmesna drevesa visoke rasti pa se porabijo po potrebi, mnogokrat tudi za les za tehnično rabo, v dvakrat višji porabni dobi, kot nizki les.

Smrekovi gozdi različnega obsega, rastoči v bližini papirnic ali tovarn za lesovino, oskrbujejo se prav dobičkanosno v tovarniške svrhe. Njih rentabilnost je vsled od leta do leta večje potrebe papirja in lešovine, zasigurana. Porabna doba teh gozdov bo, vpoštevaje finančijelne in tehnične ozire, 40 do 50 letna.

Podobno obratovanje in porabno dobo bodo vpeljali tudi posestniki igličastih gozdov v bližini premogovnikov in drugih rudnikov, da zadostijo krajevnim potrebam po jamskem lesu; kar se jim bo najbolj obneslo.

Smole bogati črni bor naših sedanjih in vseh nadaljnjih kraških nasadb bodo vporabljali za tirne pragove, telefonske in telegrafske stebre in za daljnovode in pilote. Porabna doba kraških nasadb, ki jih je izkoriščati prebiralno, bo komaj presegala 60 do 70 letno dobo; 6 do 7 let pred posekom pa bi se mogla drevesa črnega bora izkoriščati za dobavo drevesne smole.

Začasno krijejo naši bukovi in hrastovi visoki gozdi vedno naraščajočo lastno potrebščino in pa eksport tirnih pragov, ki znašata točasno kakih 2 milijona izpolnjenih kubičnih metrov. Povprečna porabna doba teh bukovih gozdov, navezanih na posdelavo v tirne pragove, skoro nikjer ni manjša kot 100 let.

Neprevidno in morda tudi lakomno izkoriščanje hrastovih visokih gozdov, ki jih imamo dandanes še v Jugoslaviji, posebno v Slavoniji, utegnilo bi v doglednem času naš visokocenjeni eksport hrastovih izdelkov, predvsem dog in deščic ne le privedi do propada, temveč do tega, da bi morali pozneje tehnično poraben hrastov les za lastno industrijo iz tujih dežel za vsako nabavno ceno uvažati. Hrastovi visoki gozdi zahtevajo pač povsod, rekli bi po vsem svetu, najvišjo porabno dobo, ki z okroglo 200 leti ni previsoko ocenjena.

V tem pogledu je zanimiva za našo gozdno politiko sledeča literarna opazka o eksploataciji hrastovih gozdov v Slavoniji. Ta opazka je vzeta iz knjige o Določanju vrednosti gozdov, spisani po prof. dr. Francu Baur-u v Berlinu l. 1886. in se glasi: »Znano je, da je Avstro-Ogrska že mnogo lesa, posebno hrastovega iz Slavonije uvozila v Nemčijo, ker tamošnje nizke cene lesa na panju preneso drag železniški prevoz. Ko bi mogla Ogrska vedno hrastov les ceneno postavljati na trg in naše potrebščine povsem kriti in ko bi ne bili nikdar ž njo v vojni, potem bi vse, kakor finančijelno bolje gospodarili, ako doma vzgojo hrasta opustimo popolnoma. Toda kdo more predvideti razmere za čas visoke porabne dobe hrastovega gozda? Kar dobavlja Ogrska sedaj hrastovega lesa, črpa od starih ostankov prejšnje okupacije, na katerih je še jako malo produkcijskih stroškov. Ko pa

bodo te stare zaloge porabljene in bodo tudi gozdni posestniki morali gozd vzgajati, oskrbovati in računati s stroški, kot mi, potem ne bodo mogli lesa več ceneje oddajati kot mi in nizke cene bodo tudi tam ponehale. Klic: Avstrija nas s hrastovim lesom poplavlja, vsled česar nam v Nemčiji ni treba več vzgajati hrasta, je torej neutemeljen, ker bodo cene pozneje, ko bodo naši mladi hrastovi gozdi dorasli, povsem druge. Morda pride nekoč celo tako daleč, da bo Ogrska hrastov les iz konzervativno gospodarjuče Nemčije uvažala.« — To gozdno-politično stališče, ki se je nanašalo svojedobno na Ogrsko, treba bi bilo uvaževati tudi v jugoslovenski gozdni politiki glede Slavonije.

Iz navedenih primerljajev je razvideti, da gospodarski cilj pri raznih gozdarskih obratih ne more biti vedno in povsod isti, pa tudi ni treba, da bi bil isti. Cilj, ki ga posamezno zasebno gospodarstvo zasleduje, pa je merodajen za določitev racijonelne porabne dobe.

Baš zaradi tega ni v nobenem gozdnem zakonu kulturnih držav predpisano, kako dolga ima biti gozdno-gospodarska porabna doba! Torej je prepuščeno intencijam gozdnega posestnika, da si voli oziroma stavi cilj racijonelnega gospodarstva in porabno dobo, ki je s tem ciljem v zvezi, v kolikor s tem ne bi bile določbe gozdnega zakona v nesoglasju.

Topografična lega, dalje kakovost gozda in narodno-gospodarski odnošaji pokrajine dajejo gozdnemu posestniku smernico za racijonelno uredbo gozdnega obratovanja. Prepuščajo mu pa v zasiguranje njegovih zasebno-gospodarskih koristi, da prosto voli o načinu obratovanja in o porabni dobi v okviru splošnih določb gozdne zakonodaje. Ker so pa naravne gozdne prilike kakor tudi narodno-gospodarski odnošaji v raznih krajih, pokrajinah in državah različni, zato morajo biti različni načini obratovanja in razne porabne dobe v gozdovih, utemeljeni tako v narodno-gospodarskem, kakor tudi zakonitem oziru.

Razen pažnje, da se gozdi racijonelno izkoriščajo, morala bo gledati gozdna politika v naši, kakor tudi v drugih državah na to, da se spravijo cilji in interesi posameznih gospodarstev vseh gozdnih posestev v sklad s splošnimi ljudskimi in državnimi interesi. Državna gozdna politika se mora brigati, da bodo najvažnejši gozdni pridelki, torej ljudstvu neobhodno potreben les vseh vrst trajno, namreč tudi za daljno bodočnost na razpolago, da se torej ne bo nikjer izkoriščal gozd s samogoltnim in dobičkaželnim pustošenjem po sedANJI generaciji na škodo prihodnjim generacijam.

*

Doslej smo razmotrivali o gospodarskih ciljih, ki jih zasledujejo posamezne vrste gozdnega obratovanja. Računati pa imamo še z drugimi faktorji gozdnega gospodarstva.

Posebna lastnost gozdarstva je ta, da je jako težko razločevati, jeli spadajo vse dozorele in večji del dozorevajočih gozdnih vzrastij k lesnim produktom, ki jih je vnovčiti, ali pa tudi k stoječemu (rastočemu) gozdnemu kapitalu, ki tvori »fundus

instructus«. To razlikovanje nam sicer vsak gozdno-gospodarski načrt поблиže utemeljuje in ureja, toda po načrtu zasnovana utemeljitev in uredba more biti pod raznimi okoliščinami od zasebnih in osebnih interesov vsakokratnega gozdnega posestnika odvisna in prirojena v prilog njegovi materialni koristi. Še težavneje je to razlikovanje med gozdnim kapitalom in gozdno rento tam, kjer nimajo še nikakega gospodarskega načrta in kjer je gozdno gospodarstvo izredno konzervativno, torej ne povsem rentabilno in sloneče na empirični podlagi. V takih slučajih so si svojedobno spekulativni kupci gozdnih posestev napravili veliko premoženje in uživajo sedaj izredno visoko gozdno rento ravno vsled tega, ker izkoriščajo in prodajajo velike lesne rezerve onega gozdnega kapitala, ki so ga po nizki ceni pridobili. Take spekulacije s posestvi so se dogajale tu in tam še pred malo desetletji ponovno. Pri nakupih velikih gozdnih posestev so se izračunale oziroma ugotovile in ponudile prav nizke kupne vrednosti, to pa vsled tega, ker je posestnik kot prodajalec podcenjeval rentabilno vrednost svojega gozda, ki mu je večinoma vsled njegove lastne krivde malo donasal. Do nizke ceno ga je privedlo dejstvo, da je svojo nizko gozdno rento kapitaliziral s previsoko obrestno mero, ki nikakor ni odgovarjala njegovemu konzervativnemu gozdnemu gospodarstvu. Tako je prišel do nizke kapitalizovane vrednosti rente, ki jo je smatral za prodajno vrednost gozda. Zato se je večkrat dogodilo, da so bila velika gozdna posestva, slučajno vsled pomanjkanja konkurentov, večinoma nizko pod polovično vrednostjo prodana.

Zadevno piše univ. prof. dr. Fr. Bauer v svoji, že omenjeni knjigi l. 1886. sledeče: »Znano je, da se je posebno sredi tega stoletja prodalo mnogo državnih gozdov v Avstriji. Nekatere dežele (na pr. Češka) so prišle tako ob dragoceno državno posest. Takrat se je slišalo reči: Kdor hoče postati bogat, treba mu je le kupiti avstrijski državni gozd. Tedaj so namreč kljub visoko določenim porabni dobi in velikim lesnim zalogam vstopali pri kapitaliziranju gozdne rente splošno obrestno mero za obrestovanje denarnih vlog, torej 5 do 6% in so iz teh treh faktorjev izračunali gozdno vrednost — naravno — mnogo prenizko. Kupcu je bilo treba prodati le les iz 20 do 25 najstarejših letnikov, pa je imel kupnino, ki jo je bil plačal za posestvo, že v žepu; vse neprodane lesne zaloge in vsa zemljišča pa so mu ostali — rekel bi — kot darilo države.«

Take špekulativne prodaje in dobičkanosne preprodaje večjih zasebnih gozdov so se dogajale tudi v Sloveniji, kjer so kupci potem ta veleposestva razkosali in parcelirali. Da je pri menjavi posestnika in posebno pri razkosanju večjih gozdnih kompleksov na male dele in parcele trpela gozdna substanca na škodo celokupnosti, nas uči izkušnje.

Ta način postopanja z gozdi tvori važen povod za gozdno-politično in zakonito omejitev prostega razpolaganja z današnjimi zasebnimi, občinskimi in državnimi gozdi; o tem hočemo še razmotrivati tekom poznejših izvajanj.

Topografična lega velikih, sklenjenih gozdnih kompleksov in njih zelo velika oddaljenost od človeških naselbin in javnih komunikacij je zopet nadaljna posebnost, s katero ima računati gozdarstvo. Veliko gozdov leži v hribovitih in planinskih krajih, brez dobrih dovoznih potov in naselbin; nekateri teh gozdov segajo do drevesne vegetacijske meje.

Da se omogočijo dohod do takih gozdov in njih narodno-gospodarska izraba ter racionalno oskrbovanje, treba je marsikaterih dragih naprav, kot so zgradbe cesta, potov, gozdnih železnic in večjih investicij obratnega kapitala za zgradbo vzpenjač za spravilo lesa, za zgradbo žag, kolonij za delavce in raznih, k obratovanju spadajočih drugih naprav. Da investicij, ki zahtevajo ogromnega kapitala, posamezen kmečki gozdni posestnik sploh ne premore, na mali maksimum (agrar. ref.) utesnjeno veleposestvo pa le v redkih slučajih in tudi ne vselej lahko, je več kot jasno. Torej ne kaže drugače, kot da prevzemo skrb za zgradbo takih naprav pri maloposesti gozdnogospodarske zadruga in lesne industrijske družbe.

V državnih gozdih in v onih, ki jih država morebiti pridobi potem kake ekspropriacije, bosta v prvi vrsti domača, lesna industrija in legitimna, stanovitna lesna trgovina gotovo vselej in povsod lahko prevzeli investicije, naj si bodo še tako ogromne, v korist celokupnega naroda; pri tem se bosta posluževali domačih denarnih zavodov in kapitalistov.

Ozira je se na to, da je v lesni trgovini potrebno obsežno trgovsko znanje poleg zadostnih izkušenj in trgovsko-politične rutine, dalje vsled rizika, ki je združen z lesno veletrgovino, se bodo morala taka podjetja vsekakor in vselej prepustiti le dobro fundiranim industrijskim družbam, deloma tudi lokalnim pridobitnim zadrugam in posameznikom-industrijcem.

Gospodarski gozd in občekoristni, zaščiteni gozd:

Po vseh naših gozdih primerno dobičkanosno gospodarstvo ni mogoče. Zasebnogospodarski cilj, ki stremi za tem, da se doseže največji finacijski čist donos, je predvideti le v takozvanem gospodarskem in za prosto izkoriščanje sposobnem gozdu. Za vse druge gozde ima gozdni zakon posebna določila. Sem spadajo gozdi, ki jih je iz javnih ozirov posebno varovati, dalje taki, ki jih je treba v interesu servitutnih upravičencev strogo rezervirano oskrbovati; dalje gozdi, ki se vzgajajo iz deželnokulturnih in klimatičnih ozirov, na pr. kraške nasadbe v njim naselbinam, železnicam; v pospeševanje deželne kulture gozdi. Take gozde označujemo z imenom občekoristni, zaščiteni gozdi. Gospodarska določila za take gozde predpisujejo, če treba, v konkretnih slučajih v podrobnem gozdnopolitična oblastva.

V gozdnem gospodarstvu razlikujemo torej dve posebni smeri. Prva gre za finacijskim interesom zasebnega gospodarstva. Druga pa skrbi za dobrobit celokupnega naroda, vzgaja in previdno izkorišča zaščitene gozde v splošnem interesu narodnega gospodarstva.

Ti dve smeri in posebnosti gozdnega gospodarstva, ki sta opisani v predidućih vrsticah, vodita nas k presoji gozdov od dveh razliĉnih stališć, namreć iz stališća zasebnega gospodarstva in iz narodnogospodarske strani. Oboje pa nas dovede do prepraćanja, da je neobhodno potrebno, da se vsi gozdi v interesu splošnosti oskrbujejo ĉimbolj konzervativno in da so vsi gozdi pravzaprav interesna sfera celkupnega naroda in morajo zatorej biti pod višjo oblastjo države.

(Nadaljevanje sledi.)

Ing. Źarko Miletić (Zagreb):

O sitnim proredama.

Ćišćenje sastojina, proćisni sijek i sitne prorode, sinonimni su nazivi za one uzgojne radnje u životu mladih sastojina, koje poduzimamo, da vrijedniju sastojinu obranimo od štetnih utjecaja ponajviše mekanih vrsti drva. Kako vidimo, isti su to nazivi za jednu te istu vrst uzgojnih mjera, te će se u terminologiji imati odlučiti za najbolji od navedenih naziva; ne prejudicirajući ni najmanje konaćnom riješenju toga pitanja, mi ćemo s naše strane ostati kod naziva »sitne prorode«, jer smo ga već zaćekli udomaćenog u ovom kraju (podrućju kr. šumarske uprave u Dragancu); s druge strane taj naziv sadrži u sebi jednu razliku prema ostalim proredama, kod kojih se stabla, koja se mogu posjeći individualno oznaće bilo brojem ili drugim kojim znakom, dok se kod sitnih proroda to ne ćini, nego se odrećena površina preda na prorećivanje uz prethodno toćno odrećene i prihvaćene uvjete.¹ Istina, to je moguće i kod prorećivanja starijih sastojina, nu u današnje vrijeme kod proroda redovno se individualno obilježuju ona stabla, koja se mogu posjeći; — mjerilo prorode u našem slućaju nije direktno drvna masa, nego površina, koja se predaje na izradu. Preciziranje terminologije u ovom pitanju je to potrebnije, što se naziv »ćišćenje mladih sastojina« ćesto upotrebljava i za sjeću pojedinih sjemenjaća, zaostalih u mladiku, što se nikako ne podudara s pravim znaćenjem toga izraza. —

¹ U intenzivnom gospodarenju udomaćeni su termini za pojedine radnje, koje se obavljaju ovim redom: Mlade kulture oslobaćaju se od korova i draća; nakon toga se ćisti sastojina od grmlja i bijelog drvlja sve dotle dok ne nastane sklop. Ćim je nastala potreba, da se umiješamo u borbu za opstanak, koju vode stabla glavne sastojine meću sobom kao i s ostalim drvljem, zovemo to miješanje i uplitanje proredom. Stadij, u kojem se obavlja dotićna šumsko uzgojna mjera kao i svrha, koja se Źeli postići odlućniji su za naziv nego li to, da li se stabla oznaćuju individualno ili ne. (Op. uredništva.)

Štetni utjecaj mekanih ili »bijelih« vrsti drveća na vrijedniju sastojinu jest očit; brzo širenje i umnažanje, naročito breze, ive i topole, priječi pošumljenje a zatim i razvoj vrijednijim vrstama drva. Sve prelaze počam od prostrane zasjeke pa do potpunog potiskivanja i uništavanja glavne, vrijedne sastojine nalazimo u sastojinama, u kojima se bijelo drvlje previše raširilo. Krzljave krošnje, slab uzrast i nepotpun obrast glavne sastojine, sve su to posljedice prekasne sječe bijelog drveta. Slaba otpornost topole i ive prema vjetru, uzrokom je mnogim izvalama te naročito krošnjate topole pod teretom snijega ili prilikom prekasne sječe, učine pravi lom u vitkim, tankim i visokim hrastovim braševinama. Nije li to bijelo drvlje pravovremeno odstranjeno, teško je kasnijim proredama nadoknaditi i popraviti ono, što je bilo propušteno učiniti u ranijoj dobi. Sasma je drugi objekt rada redovna proreda jedne 40-god. sastojine, u kojoj je sitna proreda već obavljena, nego takove, u kojoj još uopće nije ništa rađeno.

I ako je potreba sitnih proreda tako evidentna, ne mogu se ove bez daljnijega posvuda provadati. Naročito u današnja vremena, gdje upravni trošak poput more tišti šumsko gospodarstvo te tamo, gdje se ne gospodari intenzivno, isti absorbira gotovo sav šumski prihod, ne možemo očekivati — prem bi bilo opravdano — da se na odstranjenje bijelog drvlja troši gotov novac. Pošumljenja redovnih sječina, popunjivanja praznina u kultu-rama, zahtijevaju danas velikih svota, te bi čišćenje mladih sastojina još većma teretilo i onako već preopterećeni budžet. Konačno mora biti neki razmjer između prihoda i izdataka u šumarskom gospodarstvu. Sa sitnim proredama prisiljeni smo dakle na žalost, tako dugo čekati, dok ne nastupi momenat, u kome se isplaćuje njihovo provadanje. Nu i taj momenat nije jedino sam mjerodavan za njihovo provadanje. — Da se sitne prorede uopće uzmognu provadati potrebno je u prvom redu: *stanovito gospodarsko razdjeljenje i uz to okoliš nepresičen drvnim materijalom*. Nema li tih dvaju preduvjeta ostaju sve lijepe rasprave o potrebi sitnih proreda na žalost samo pustom teorijom, a sastojinama je suđeno, da bez tih gospodarskih mjera dočekaju i 50—70 godinu, dok u njih ne dođe prva proreda, koja prirodno, ne može biti od onog upliva na razvoj i rast elemenata sastojine, što bi svakako bila, da je u pravi čas otpočeta. To mnijenje nalazimo potvrđeno i u Heck-ovom djelu: »Freie Durchforstung« str. 81 gdje stoji: »Viele Jugendsünden an den Beständen lassen sich später überhaupt nicht mehr gut machen.«

Što se tiče prvog uvjeta, taj je evidentan. Poslužit ćemo se riječima C. Wagnera, koje nalazimo u njegovom znamenitom djelu »Die Grundlage der räumlichen Ordnung im Walde« na strani 294: »Piscu je oduvijek bilo tješkobno pred takovim 10, 20 i više hektara prostranim guštama, jer je potpuno nemoguće uvjeriti se o njihovom stanju, osobito o potrebi čišćenja, dok je do slijedeće radnje prema običajnom turnusu prekasno, da se even-

tualni nedostaci uzmognu ispraviti. Osobito nepovoljno djeluje brzi rast izbojaka iz panja te mekanog drveća u mladosti. Tko i nije u takovim prilikama učinio neugodno otkriće o svojim ili tuđim propustima u prošlosti, toga obuzme nevoljki osjećaj pred neprobojnim zidom prostranih, više ili manje jednodobnih sastojina; i nehotice se prave prispodobe, a pogled na lijepe redove stabalaca duž puteva, ne može zatomiti pitanja: »Što li se to sakriva za tim lijepim, neprodornim zastorom?« Osjećaj nesigurnosti o obrastu velikih i jednodobnih ili neznatno raznodobnih površina, te njenih potreba — ovdje kao i kod pošumljivanja — vodi upravitelja do prevelikih, često nepotrebnih čišćenja odnosno popunjivanja.

Jedino radi toga, što manjka pregled i što je nadzor nad vršenjem gospodarskih mjera nesiguran, određuje upravitelj popunjivanja i čišćenja prerano, te prečesto postupa kod toga neracionalno, a na štetu prihoda. Mi smo skloni da vjerujemo, da faktor »nesigurnost« prouzrokuje znatan dio izdataka i to više u lisnatim, nego li u crnogoričnim šumama.

Orijentiranje, provođanje uzgojnih radnja i proreda kao i sam nadzor imperativno sile, da se otvori pregledno formirano radno polje, jer se gospodarenje izgubi u neredu i pobrkanoosti velikih i suvislih branjevina — guštara.«

E. Wagner želi svakako tim svojim gospodarskim radijeljenjem da postigne svoju svrhu »red sječina« (Schlagreih), te da eliminira dosadanji pojam sastojine. Njegova težnja za gospodarskim razdjeljenjem šume je dobra i s gledišta sitnih proreda, jer potpomaže njihovo provođanje.

Suvisle, velike branjevine moguće je samo mrežom prosjeka razdjeliti u manja radna polja i time sam posao oko proredivanja te izvoza drva omogućiti.

Napominjemo, da isključivo želimo govoriti o šumama ravnice ili sasna blago nagnutog terena, gdje su elementi umjetnog razdjeljenja šume, prosjeke, uporabivi i nužni.

U novije doba opaža se težnja, da se umjetna razdioba šuma u okružja, pomoću prosjeka, što više ograniči i izbjegne, a jedinicom gospodarskog razdjeljenja šume da bude s j e k o r e d, a ne okružje, kojega Miklitz naziva u svom djelu »Altersklassenmethoden und Bestandeswirtschaft, Wien und Leipzig 1916« — ostatkom prestarjelog režima »Fachwerka«, koji je toliko vremena vladao, da se prigodom prelaza k modernim metodama uređenja, samo pomalo i postepeno, možemo osloboditi njegovog upliva.

Provođanje sitnih proreda posve je dobro spojivo s Wagnerovim, Miklitzovim kao i onim načinom gospodarskog razdjeljenja šume pomoću prosjeka, kako to nalazimo u našim nizinskim šumama tako, da sam način provođanja proreda u bitnosti ostaje nepromijenjen.

Već samo provođanje sitnih proreda znak je finijega, intenzivnijeg gospodarenja, a ovo opet uvjetuje manja radna polja,

dakle manja okružja, odnosno manju čeonu širinu sjekoreda kod Miklitz-ovog načina gospodarskog razdjeljenja.

U literaturi a i u službenim napucima nalazimo, da se preporučuju razne veličine okružja; tako Gutenberg (Forstbetriebs-einrichtung str. 191) predlaže za nizinske šume s intenzivnim gospodarenjem kao najzgodniju površinu okružja 20—30 ha = 34—52 kat. jutra; Martin (Die Forsteinrichtung str. 29) zagovara površinu od poprilici 25 ha = 40 kat. jutra za listače.

Hufnagel u svome djelu: Praktische Forsteinrichtung str. 25. uzima za doljnu, najnižu granicu površine okružja 5 ha = poprilici 9 kat. jutara, što je svakako uvjetovano veličinom šume, vrsti i načinom gospodarenja te kategorijom vlasništva.

Kako međutim malo gdje, a naročito u šumskom gospodarstvu, generalizovanje nije uvijek na mjestu, to možemo kazati, da na veličinu okružja uz općene norme u tom pogledu odlučno uplivišu i lokalne prilike, s toga ćemo u kratko dodirnuti način, na koji se provodaju sitne prorede u području kod šumske uprave Draganac, te ćemo iz tih iskustava nastojati da izvedemo neki, donekle opći zahtjev, koji stavljaju sitne prorede na gospodarsko razdjeljenje šume.

Radi primjera donášamo preglednu kartu srezova broj V. i VI., — Breziki i Bukovac — u kojima se sitne prorede već nekoliko godina sa uspjehom provodaju (Slika broj 1.)

Kao razjašnjenje nadodaje se:

Cijela površina istočno od puta Srpska Kapela—Bukovac te čitav srez Breziki, posječeni su u razdoblju od kojih deset godina, oplodnom i čistom sječom, izuzev neke srednjodobne i starije čestice, koje su tada bile otoci mlađe šume u prastarim bukovim i hrastovim sastojinama. Predzabranom i podsadiivanjem žira pod staru sastojinu, te kasnije popunjivanjem praznina nastala je nova mlada sastojina s ovim opisom:

starost: 25 — 27 godina;

hrast: 0.1 — 0.3.

bukva } 0.8 0.7.
grab }

breza }
topola } 0.1 — pojedince. —
iva }

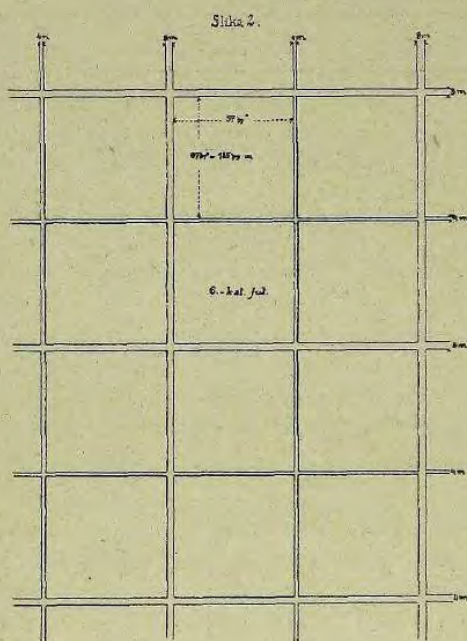
Obrast: 1' —.

Tlo: duboka, svježa ilovina, prekrivena srednje debelim slojem normalnog humusa. III. — IV. bon. razred prema Feistmantel-u.

Čitava ta velika, suvisla površina, razdijeljena je (uz male izuzetke) mrežom prosjeka na manje kvadratične plohe, površine od 6 katastralnih jutara i to na taj način, da svaka druga popriječna i uzdužna prosjeka ima širinu od 8 m, a uzdužne i popriječne između njih, široke su samo 4 metara. Vidi sliku broj 2.

Za volju istine, mora se priznati, da motiv, radi kojega su te prosjeke svojevremeno bile prosijecane, nije bio taj, da se u budućnosti omogućiti provođanje sitnih proreda — na koje se tada uopće nije mislilo — nego lov. I ovom prilikom nalazimo — na žalost — i u nas opravdanja za pruski naziv okružja »Jagen«om, samo s tom razlikom, da su ti utjecaji lova na gospodarsko razdjeljenje šume u Pruskoj već davno postali anakronizmom, dok su kod nas još u nedavnoj prošlosti bili posve savremeni, hvala uplivu moćnih lovaca na visokim položajima.

Kako su mlade sastojine rasle, opazilo se s vremenom potreba provođanja sitnih proreda, u koju su svrhu dobro došle prosječne prosjeke. Da se formira neko pregledno radno polje,

dijeljene su plohe na pruge, s površinom od 1. katastralnog jutra. Pruge su polagane tako, da je sav izrađeni materijal na jednoj plohi, mogao biti izvršen na jednu široku prosjeku, da se tom razdiobom zapriječi miješanje drva i izbjegne nesporazumcima među izrađivačima. (Vidi sliku broj 3.)

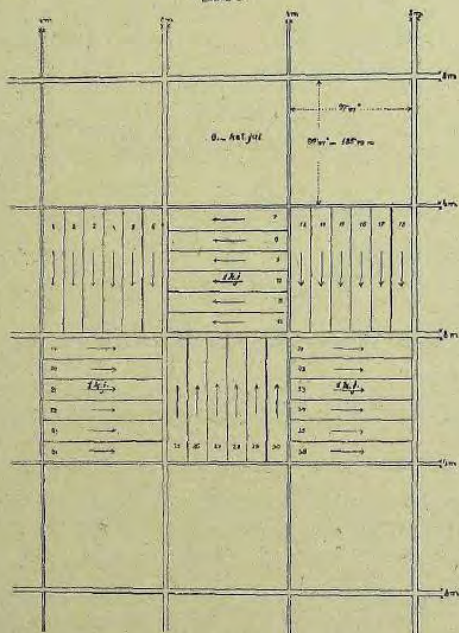
Taj posao započeo je nekoliko godina prije rata, nu nikako nije mogao pravo napredovati, jer se okolišni narod odbijao od tog teškog i mučnog načina nabave drva, tim više, što ga je još tada mogao lako nabaviti u susjednim državnim, imovinskim i zajedničkim šumama.

Vidimo, da se usprkos upravo idealnog i pogodnog razdjeljenja šume za provođanje sitnih proreda, iste nijesu mogle jače

udomiti, jer je manjkao drugi isto tako važan preduvjet za njihov opstanak, a taj je: velika potreba na ogrijevnom drvu. Opažamo nadalje, da su oba ta preduvjeta nerazdruživo spojena jedan sa drugim, pa da tek opstojnost jednog i drugog uvjetuje uspjeh sitnih proreda.

Radi potpunosti napominjemo, da se u prvom početku svako pojedino stabalce, koje se imalo posjeći, označilo vapnom, nu doskora se odustalo od toga, radi velikih troškova. Individualno označivanje stabala nije se dakle održalo kod sitnih proreda. Rat je skoro sasam prekinuo provođanje sitnih proreda. Nestasica radnih sila, te veliki posao oko njihovog provođanja, nepo-

Slika 3.

voljno su djelovali, te čitavo provedivanje nije moglo zauzeti većih dimenzija. Uza sve te poteškoće uspjelo je ipak do konca godine 1918 prorediti tim načinom 114. — kat. jutara u srezu Bukovcu. Usljed sasam drugih ekonomskih prilika poslije rata, osjećala se sve veća potreba za jeftinim gorivim drvom. Druga vrela nabave drva prestanuše, te se moglo navratiti potrebu za ogrijevom u sitne prorede. Naročito je u tom pravcu povoljno djelovao veliki broj naseljenika te ostalih nepravoužitnika, koji su bili upućeni jedino na državne šume, da u njima pribave potrebno gorivo drvo. Veličinu proradenih površina u srezovima Bukovac i Breziki vidimo u slijedećoj skrižaljci:

Srez:	U godini			
	1912—1918	1919/20	1920/21	1921/22
	provedene sitne prorede na površini od k. j.			
Breziki V.	—	57.—	76.—	110.—
Bukovac VI.	114.—	80.—	80.—	110.—
Ukupno:	114.—	137.—	156.—	220.—
Sveukupno:	627.— kat. jutara			

Videći tako lijep uspjeh u spomenutim srezovima pokušalo se i u ostalim predjelima šumarije, uvesti sitne prorede; potreba na jeftinom ogrijevnom drvu učinila je svoje: u srezu Gudovac, kraj Bjelovara proređeno je u zimi 1921./22.: 48.— kat. jutara, a u susjednom predjelu Blatnica ispod Narte (kotar Bjelovar) proređena je dosada čitava prelinirana površina od 100.— kat. jutara, tako da se jedva udovoljilo jagmi za »parcelom«. Da se uzмоgne udovoljiti čitavoj potrebi okoliša na gorivu, predano je u smislu ministarske naredbe, broj 20.100—1921. (Snabdevanje zemljoradnika drvom) daljnjih 150.— kat. jutara na provadanje sitnih proreda, koje će ove zime biti svakako provedene. Dodamo li tu površinu od 298.— kat. jut. k onoj napred iskazanoj, vidimo, da je u području kr. šumarske uprave u Dragancu i kratkom vremenu putem sitne prorede pročišćena lijepa površina od 925.— kat. jutara.

Finacijski uspjeh tih proreda vidljiv je iz slijedećeg pregleda:

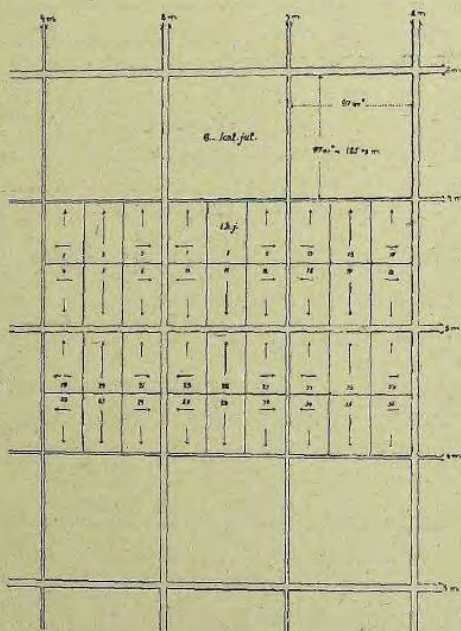
Srez:	Financijski prihod prorede u godini				Ukupno:
	1912-1918	1919/20	1920/21	1921/22	
	Dinara:				
Breziki V.	—	450.—	693.—	570.—	1713.—
Bukovac VI.	367.—	575.—	612.—	862.—	2416.—
Blatnica IX./1	—	—	—	1875.—	1875.—
Gudovac X.	—	—	—	350.—	360.—
Ukupno:	367.—	1025.—	1305.—	3667.—	6364.—
Sveukupno:	6364.— Din.				

Baveći se tim pitanjem sitnih proreda поближе, opaženo je, da je za izvlačenje posječenog materijala nepodesna dosadnja razdioba plohe na 6 usporednih pruga; mjesto toga dijeljena je od sada svaka ploha popriječnim potezom na dvije pole, a svaka pola dalje na troje. (Vidi sliku 4.)

Time je znatno skraćena duljina za izvlačenje drva iz unutrašnjosti plohe na prosjeku, a ujedno su se od sada mogla četvorica kupaca koristiti blizinom prosjeka, a ne samo dvojica, kako je to bio slučaj kod prijašnjeg razdjeljenja.

Što se tiče samog načina ustanovljenja drvne mase, koja se na 1. kat. jutru može posjeći, odnosno modusa obračuna, moguća su dva puta i to:

Slika 4.

1. Dostalac provede sitnu proredu na doznačenoj mu površini, a iz izrađene množine drva i jedinične cijene sortimenta ustanovi se putem naknadne premjerbe, veličina pristojbe, koju stranka ima da uplati.

2. Putem primjernih ploha ustanovi se unaprijed popriječna množina drva, koja se na 1. kat. jutru može i smije putem sitne prorede izvaditi, zatim razmjer sortimenata, a odavle se dalje izvede vrijednost drvnog materijala na toj površini, odnosno vrijednost jednog jutra sitne prorede.

Ostavljajući po strani pitanje, koji je od navedena dva načina bolji, mi smo se odlučili za ovaj drugi način, kod čega su bili mjerodavni ovi razlozi:

1. Šumarija s površinom od 17.109.13 k. jutara rastresena je u 5 glavnih kompleksa na velikom prostoru, ograničenom u glavnom stranicama trokuta, kojemu su uglovi:

Bjelovar — Gradec kraj Križeva — te selo Okoli kraj Ludine u Moslavini.

2. Godišnji etat šumarije iznaša okruglo 30.000 m³, od čega otpada 10% na glavne a 90% na predužitke. Sav taj veliki etat prodaje se malim dražbama u skupinama od 5—8 m³ okolišnom žiteljstvu za pokriće njegove kućne potrebe. Vrijednost tako prodanog materijala iznaša preko jedan milijun kruna. Sav taj veliki sezonski posao treba obaviti u nekoliko jesenjih i zimskih mjeseci; provođenje sitnih proreda pada u isto vrijeme, te nije bilo moguće za volju naknadne premjerbe složajeva granja i šiblja, napuštati važnije i unosnije dražbe jačeg drva — a sve to na teritoriju velikih udaljenosti.

Za prilike kr. šumske uprave u Dragancu najbolje je odgovarao ovaj način unovčenja sitnih proreda, dok bi se u drugim prilikama, moguće bolje dao upotrebiti prvi način. Spomenuli smo i naprijed, da generalisanje u šumarstvu nije uvijek na mjestu, te to vrijedi i ovdje. Da se ustanovi drvna masa, koja se na jednom jutru površine može posjeći, polagane su na raznim mjestima šume primjerne plohe, koje su pod stručnim nadzorom upravitelja šumarije proredene. Obzirom na sporost toga posla, te velike troškove, uzimane su te primjerne plohe dosta male i to kao kvadrat sa stranicom od 5 hvati, dakle površinom od 25 četvornih hvati, tako da na jedno jutro dolaze: $1600 : 25 = 64$ takove plohe, što čini 1.56%.

I tako su sastojinske prilike vrlo jednolične, bilo bi za tačnost rezultata zgodnije, da se je uzeo kvadrat sa stranicom od barem 10 hvati, a postotak bi u tom slučaju iznašao: $1.56 \times 4 = 6.24\%$. Sve drvo posječeno na primjernoj plosi kubisano je metodom dijeljenja na sekcije s duljinom od 2 metra. Promjeri u sredini sekcije zaokruživani su na čitave centimetre. Ta tačnost je obzirom na svrhu te malenu vrijednost materijala dovoljna, dok bi se u znanstvene svrhe promjeri imali svakako mjeriti na milimetar.

Podatke jedne primjerne plohe saopćujemo kako slijedi:

Primijerna ploha broj 1.	Srednji promjer cm:	Duljina:	Vrst drva:			
			Bukva, grab:		Topola, breza, iva, glog, divlje, voće.	
			Broj komada:	Kubni sadržaj: m³	Broj komada:	Kubni sadržaj: m³
	2	2 m	60	0.0360	—	—
	3		30	0.0212	2	0.0014
	4		14	0.0176	3	0.0038
	5		5	0.0098	1	0.0020
	6		3	0.0085	1	0.0028
	7		1	0.0038	—	—
	8		—	—	—	—
	9		—	—	—	—
	10		—	—	—	—
Ukupno:				0.0969		0.0100

Aritmetičkom sredinom rezultata sviju primjernih ploha ustanovljena je srednja drvena masa prihoda prorede na jednoj plohi, a odavle je dalje izračunat proredni etat na 1 k. jutru, te koji iznaša:

4.32 m^3 bukovog i grabovog goriva, te 2.18 m^3 topolovog ivovog i sl. goriva, ili na 1 k. jutru 6.5 m^3 ukupno.

Vrijednost drvnog materijala ustanovljena je na osnovu cijena tarifalnog cijenika za godinu 1920—21.

Sortimenat: Bukva, grab:	Tvrdo granje i šiblje:	100%;	cijena $1 \text{ m}^3 = 5$ —K
Iva, topola }	:	60%;	" = 2.50 K
breza i ostalo }	oblice "	40%;	" = 4—K

Vrijednost drva iznaša:

$$4.32 \times 5 + 2.18 \times (0.6 \times 2.5 + 0.4 \times 4) = 21.60 + 2.18. \\ (1.5 + 1.6) = 21.60 + 2.18 \times 3.10 = 21.60 + 6.76 = 28.36 \text{ K.}$$

K toj vrijednosti drva dodaje se trošak parceliranja ploha na manje površine od 1 kat. jutra, kao i trošak proredivanja primjernih ploha; isti iznaša prema radničkim listinama 1.50 K po 1 kat. jutru, tako da isključna cijena jednog jutra površine za provadanje sitnih proreda iznaša okruglo 30 K = 7.5 Din. Jedan kubni metar drva iz sitne prorede vrijedi prema tome: $7.5 : 6.5 = 1.16$ Din.; ta jedinična cijena svakako nije visoka, nu pokušamo li da je ustanovimo analitičnim putem, nalazimo da je još uvijek dosta znatna, jer moramo uzeti u obzir, da za valjano provedenje sitne prorede na jednom jutru, uz izvlačenje materijala na prosjeke, treba 10—20 radnih dana, već prema sastojinskim prilikama i obliku te položaju plohe.

Pojedine parcele obrojče se tekućim brojem i izdaju javnom dražbom, najboljem nudiocu na izradu. Isključna cijena je 7.5 Din; bolje plohe u kojima ima više topole i breze, uslijed većeg broja natjecatelja dođu i na 15—20 Din. po jutru. Prigodom uplate kupovnine ubire se ujedno jamčevina od 7.5 Din po jutru, kao залог za tačno vršenje dražbenih uvjeta, naloga lugara koji nadzire i rukovodi izradu, te konačno kao i garancija za eventualnu šumsku štetu na kupljenoj površini.

Stabla, koja se smiju posjeći, ne označuju se individualno; u općim uvjetima dražbenog zapisnika, kratkim i jezgrovitim riječima označi se, što se sve smije posjeći kao n. pr.: sva iva, topola, breza, trnje i divlje voće, u koliko se ne nalaze na većoj čistini, mogu se posjeći; zatim tanji, slabiji grabovi izbojci iz panja, gdje je više na okupu, te konačno tanka, svinuta, grbava ili inače oštećena stabalca svih vrsta drveća — osim hrasta — u koliko su slabija od 5 cm prsnog promjera a nesposobna za daljni uzgoj itd. Sve te radnje obavljaju se pod neposrednim nadzorom sreskoga lugara te po njegovim uputama. U dražbene uvjete uvršuje se i klauzula, da će svaki, koji bi pravio štetu

u svojoj parceli, biti izključen od daljnje izrade, te gubi pravo na eventualno izrađeno drvo, dok će se sama šteta podmiriti iz uplaćene jamčevine. Dogodi li se, da se na jednoj dražbi izda po 60—70 kat. jutara, branjevine na proređivanje, uputno je radi lakšeg nadzora, razdijeliti dostalce u više partija, te ih postepeno pripuštati izradi.

U godini 1919./20. proređeno je u srezu Bukovac 80.— kat. jutara, a ustegnuto je samo dojemama strankama za počinjenu šumsku štetu 41.40 Din, što jasno dokazuje, da se uz jasne i odrešite dražbene uvjete dobru podjelu rada te intenzivni nadzor, kao i ubiranje primjerene jamčevine, ne treba bojati, da će kupci sitne prorede poharati mladu šumu. Što više prigodom konačnog pregledavanja proređenih površina u svrhu povratka jamčevine, mnogo je puta ustanovljeno, da je premalo proređeno, te je stranka po drugi put tu i tamo preguste hrpe razređivala ili vitka i k zemlji pognuta grabova stabalca, koja se nikad ne bi mogla pridići, imala posjeći.

Sa sitnim je proredama najbolje otpočeti u ranu jesen, čim list padne, da se na taj način obavi najveći dio posla, prije jesenjih kiša i snijega, jer to sprečava i onemogućuje svaki rad u gustišu.

Provađanje sitnih proreda zahtijeva neprekidni i strogi nadzor lugarskog osoblja. Pošto je time i čitavo gospodarenje intenzivnije trebali bi i srezovi, u kojima se mnogo proređuje, da su nešto manji, od onih, koji su mirni, pasivni. Za vrijeme najintenzivnijeg provađanja sitne prorede preporuča se privremeno dodijeliti sreskom luguaru pomoćnog čuvara.

Posječeni drvni materijal ima se izvući na prosjeke, odakle se smije izvažati tek nakon njegove pregledbe po sreskom luguaru. Nakon dovršene izrade pregleda upravitelj šumarije detaljno i tačno svaku parcelu; tom prilikom odrede se eventualni popravci na pojedinim površinama, dok se onima koji su svoje radnje bez prigovora obavili, kod šumarije pohranjene jamčevine, vrate putem nadležnih općinskih poglavarstva. Najteže je uvesti sitne prorede u život, jer se u početku narod odbija od toga načina nabave drva. Čim je prvi pokušaj uspio i kupci vide one silne hrpe granja i šiblja, koje se iz parcela izvuku, a za malen novac, svakim se danom javljaju novi kupci i sitnim je proredama život osiguran. Ponovno naglašujemo, da su sitne prorede jedino tamo moguće, gdje je velika potreba na ogrijevnom drvu. Nema li toga preduvjeta, njihovo je provađanje neprovedivo i uz najpodesnije gospodarsko razdjeljenje šume. U šumama na relativnom šumskom tlu te u okolišu sa gustim stanovništvom kao i intenzivnom poljoprivredom moguće je provađanje sitnih proreda.

Kraj oko Dubrave (kotar Čazma) je jedan od najnaprednijih dijelova Bjelovarsko-Križevačke županije. Naročito je velik broj naseljenika te ostalih u šumskom pogledu »bespravnih«. Potreba na drvu je velika, a šume imovne općine i zemljišne zajednice jedva podmiruju, najpreču potrebu svojih ovlaštenika;

nužda za ogrijevom spojena sa šumsko-uzgojnim momentima stvorila je sitne prorede, te je prirodno što se apeliralo i na državni šumski posjed, da i on učini svoju dužnost u pogledu snabdevanja okoliša drvom. Uspjeh nije izostao: sela oko predjela u kojima se provadaju sitne prorede prepuna su granja i šiblja, te topolovog i brezovog drva. Pruće služi kao gorivo za pletu oko dvorišta, za opletanje stijena zgrada; od ive cijepa se vinogradsko kolje, a od topole prošće za plotove, jednom riječi, sitne prorede daju materijal za raznu uporabu.

Da je zaista u navedenom okolišu velika potreba na ogrijevanom drvu, najbolje dokazuje to činjenica, da većina kupaca sitne prorede sabire i najsitnije grančice, preostale iza izrade, te ih povezane u snopiće duljine 50 centimetara, otprema svojim kućama gdje ih ostavljaju za ljetno gorivo.

Držimo, da možemo ustvrditi, da nesmetano snabdevanje drvom nekih mjesta oko Bukovca i Brezika, upravo bazira na provadanju sitnih proreda. Time se daje prilika narodu, da legalnim putem dođe do najnužnijeg artikla, ogrijevnog drva, te upravo u tome leži velika socijalno-ekonomska važnost sitnih proreda. Njima se omogućuje, da i najsiromašniji uz minimalan novac ispravnim načinom podmiri svoju potrebu na sitnom drvu, te ne mora da čini prekršaje šumskog zakona.

Apsolutni iznos prihoda sitnih proreda istina, nije velik, nu ipak nije na odmet, jer je to prvi prihod mlade generacije u financijalnom i materijalnom pogledu, a da šumsko-uzgojnih koristi ni ne spominjemo.

Ne ulazeći predaleko u teorijska raspravljanja o važnosti i načinu provadanja sitnih proreda, držimo, da je svakako nužno i korisno posjeći mekano drvlje, naročito ivu i topolu, kad priječe vrijednije u raštenju, te potišteno i svinuto stabalje bukve i graba, tamo, gdje je zaista pregusto. Broj stabala na jedinici površine i onako je prevelik, te uzev u obzir sastojinske prilike, umanjeње njihovog broja upravo je korisno. Držimo, da je i to velika korist, što će atmosferilije lakše rastvarati debeli sloj listinca, oborine će lakše doprijeti do zemlje, a ne će se zaustavljati na krošnjama gustiša i tamo ishlapiti, konkurencija korijenja bit će znatno umanjena. Uzevši sve to u obzir, možemo a priori očekivati, da će prirastu sastojine svakako biti time pogodovano.

Daleko smo i od same pomisli, da bi zagovarali provadanje sitnih proreda samo iz financijalnih razloga, t. j. polučenja prihoda, jer bi takav postupak značio uništavanje mladih sastojina. Naše je stanovište, da su u prvom redu mjerodavni uzgojni moment i za provadanje sitnih proreda, a unovčivost drvnog materijala u sadašnjim prilikama omogućuje samo njihovu primjenu i opstanak. Drvne mase koje se putem sitnih proreda mogu izvaditi, jesu kapitali, te bi bila šteta ostavljati ih da propadaju neunovčeni, ako postoje svi uvjeti, za njihovo racionalno iskorištenje.

Na površini od 925 kat. jutara, koja je dosad proređena, odnosno koja će do proljeća biti izrađena, izvađeno je do sada pu-
tem sitne prorede kojih 5—6000 m^3 , što je znatna drvena masa,
koja u velikoj mjeri popunjuje potrebni etat.

Ostaje još da obrazložimo veličinu prorednog etata. Drvena
masa od 6.50 m^3 , koja se na površini od 1 kat. jutra može izva-
diti, izgleda nam u prvi mah velikom. Jedan od razloga za to
mišljenje svakako je još u nas dosta uvriježeni konzervatizam u
pogledu proreda. Pregledavanjem i proučavanjem gospodarskih
osnova za šume područja državnog šumskog ureda u Zagrebu,
nalazimo upravo minimalne propise za veličinu prorednog etata;
množina od 2—5 m^3 po jutru, jeste običajni propis, te rijetko
gdje nalazimo preliminar od 10 m^3 . Ta konzervativnost gospo-
darskih osnova prešla je prirodno i na njihove provađače, što
je urodilo posljedicom, da se njihov horizont u tom pravcu su-
zio, te oni i nehotice postadoše tjesnogrudni, držeći se slijepo
propisa. Daleko smo i od pomisli, da prejakim proredama osjet-
ljivo umanjujemo budući glavni sječivi prihod, pogotovo u tako
mladim sastojinama, kao što su ove o kojima je riječ, jer bi to
značilo sigurnu ruinu za njih. Konzervatizma se u svemu teško
otresti, pa tako i u nekim šumarskim pitanjima. Nije li »Heck-u«,
tome poborniku »Slobodne prorede«, gledajući njegove prorede,
po pristašima šablonizma i klasifikacije razreda stabala rečeno:
»So durchforsten, heisst den Wald hinmachen!« (Heck: Freie
Durchforstung, strana 1.) Međutim, njegov sistem i nauk bazira
na zdravim temeljima, sposobnim da se prilagode i priljube svim
sastojinskim prilikama, što nije slučaj kod krute dogmatičnosti
šablone. Isto tako i pogled na čiste, jednolične i lijepe proređene
mlade sastojine pokazuje, da je sitna proreda bila na mjestu, te
da je i nakon nje, sastojina ostala još pregusta. Nu oko može i
da prevari; njegov sud je i odviše subjektivan, s toga prepusti-
mo brojkama, da one odluče.

Kako je iz napred navedenoga opisa sastojinskih prilika vid-
ljivo, stojbina spada v III.—IV. bonitetni razred za bukovo tlo
(jer je bukva i grab pretežno zastupana); drvena masa prema
Feistmantelovim skrižaljkama u 30 godni, za navedene boni-
tetne razrede iznaša po prilici 40 m^3 na jednom jutru, uz pot-
pun obrast, što je slučaj i kod naših sastojina. Nu obzirom na
to, da je jedan dio stabala nikao iz panja, to sastojina ima do-
nekle karakter izbojne, niske šume, koja prema Feistmantelu uz
iste stobinske i sastojinske prilike pokazuje drvenu masu od
66—76 m^3 na 1 katastralnom jutru. Vidimo dakle, da etat pro-
rede nije prevelik u opisane sastojinske prilike, a na površina-
ma ostaje još uvijek velik broj stabala kao nosioca prirasta. —

Razloživši tako način, na koji se provađaju sitne prorede na
području kr. šumske uprave u Dragancu, te uvjereni o njihovoj
velikoj uzgojnoj i ekonomskoj važnosti, ostaje još konačno, da
se sa nekoliko riječi osvrnemo na to, u koliko su opravdani za-
htjevi, što ih besprikorno provađanje sitnih proreda stavlja na
gospodarsko razdjeljenje šume.

Bez okolišanja izjavljujemo svoje mnijenje, da je takovo gospodarsko razdjeljenje u okružja (u koliko se ploha od 6.— kat. jutara može nazvati okružjem), kao što je to u Bukovcu i Brezikima provedeno, nepotrebno, te da se u tom pravcu predaleko išlo.

Nema dvojbe, da je provođanje proreda uopće, a pogotovo sitnih proreda, znak finijega, intenzivnijega gospodarenja, kao kontrast onome, gdje se samo unovčuju glavni užitci, te koje možemo nazvati surovim, ekstenzivnim. Iako to finije gospodarenje zahtijeva manja radna polja, to i ta težnja mora imati svojih granica, a te su: dokle se smije ići sa umanjivanjem produkcione površine šumskog tla?

I ako unovčenje trave sa prosjeka — dok je sastojina još niska i paša po njoj zabranjena — donese ponešto prihoda, to još nije opravdanjem za prekomjerno prosijecanje prosjeka, jer se time prekomjerno umanjuje površina šumskog tla, kojemu je glavna zadaća: produkcija drva.

U našem slučaju uz veličinu okružja od 6 jutara, te širinu prosjeka 4.8 metara, otpada na prosjeke okruglo 6.5% od šumske površine okružja; oduzimanje tolike površine produkciji drva ne može se nikako opravdati, naročito ne, u našem slučaju, gdje je potreba na drvu velika, te prema tome treba i svaki komadić šumskog zemljišta zaista i upotrebiti za proizvodnju drva, jer se preveliko i bezrazložno umanjivanje šumske površine ne može uvijek nadoknaditi intenzivnijim gospodarjenjem.

Kod prvog razdjeljenja ploha na paralelne uzdužne pruge (slika broj 3), vidjeli smo, da je sve drvo bilo izvlačeno na jednu široku prosjeku. Usprkos velikog potroška vremena na neproduktivno hodanje te teškog posla u gustišu, posao je ipak napredovao i ako ponešto sporo. Na osnovu toga iskustva držimo, da možemo barem u glavnim potezima odrediti granice minimalnoj površini okružja, te granice koncesije gospodarskog razdjeljenja šume, mogućnosti provođanja sitnih proreda. Udaljenost od: $97.07 \times 1.896 = 185.79 \text{ m}$, držimo na osnovu stečenih iskustava potkrijepljenih gornjim razlaganjem u glavnom gornjom, maksimalnom udaljenosti za izvlačenje drva iz sitnih proreda, te ne bi bilo uputno preporučivati te udaljenosti.

Spojimo li 4 naša okružja površine od 6 kat. jutara u jedno dobijemo novo okružje površine 24 kat. jutara. Šumskom busolom, busolnim diopтером, kutomjernim bubnjićem ili sličnim jednostavnim strojem, možemo razdijeliti tu površinu na 4 jednaka dijela, a zatim svaki dio na više manjih parcela. Sama detaljna razdioba toga okružja na manja radna polja, vidljiva je na priloženoj slici broj 5.

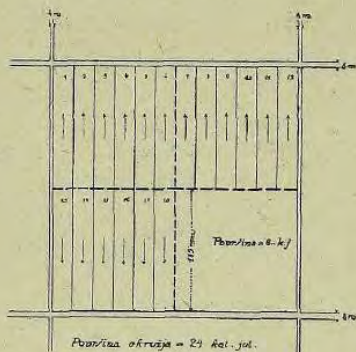
Dvije temeljne, unakrsne linije kroz okružje nije potrebno na široko prosijecati; dovoljno ih je označiti samo zatesima na stabalcima, odnosno obijeljenim motkama (kolcima); najteži posao izvlačenja drva bio bi na unutarnjim prugama, koje se ne mogu koristiti blizinom poprečnih prosjeka. Okrajne pruge su

u mnogo povoljnijem položaju. Izvoz drva često je olakšan raznim zaostalim putevima, stazama, kuda su nekada trupci vučeni, a napuštena i slabo obrasla ugljevišta u mladoj sastojini daju prikladna mjesta za slaganje drva.

U pojedinim slučajevima ne će ni biti potrebno parcelirati površinu od 6 jutara na manje plohe, jer se često složi više kupaca, te zajedno kupe čitavu plohu. Isto tako može se prema potrebi uzeti najmanja površina parcele od 2 jutra, ili parcelirati na nejednake dijelove, ako je potreba pojedinih interesenata velika i nejednaka. Takovom razdiobom prištedi se na vremenu a i troškovima parcelacije.

Razdjeljenje plohe površine 6 kat. jutara na 6 usporednih, uskih pruga, kako je to na slici broj 5 vidljivo, nije najzgodnije, jer je duljina izvlačenja materijala na prosjeku najveća. Bolju razdiobu okružja na manje plohe vidimo na slici broj 6., gdje su

Slika 5.

samo nekoliko unutarnjih parcela u težem položaju obzirom na izvlačenje drva, što kod okrajnih radi manje duljine nije slučaj.

Iz razloženoga držimo, da nam je uspjelo dokazati, da površinu okružja od 20—25 kat. jutara, možemo uzeti najnižom granicom, do koje se kod gospodarskog razdjeljenja šume smije ići, u interesu valjanog provođenja sitnih proreda. Uzevši širinu glavne prosjeke 8 m, a sporedne 4 m, to površina prosjeka iznaša okruglo 3·25% šumske površine, dakle za polovicu manje, nego kod prijašnjeg razdjeljenja šume, što se može podnijeti jer ne dira tako osjetljivo u same temelje šumskog gospodarenja — šumsku površinu.

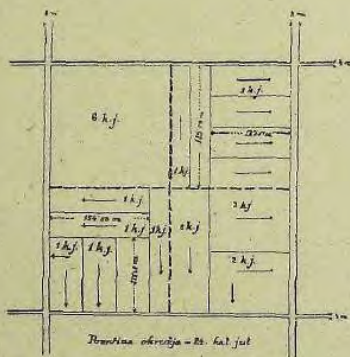
Što više, kod razmjerno tako malenih okružja, ne bi bilo nužno krčiti prosjeke na 4 i 8 metara širine, nego bi eventualno dostajala širina glavne prosjeke od 6 metara, a sporedne 3 m, čime bi se postotak gubitka šumske površine još više umanjio.

Razdjeljenje šume u okružja sa površinom od 20—25 kat. jutara nalazimo dosta često u našim nizinskim šumama, te bi se u njima moglo bez daljnjega provadati sitne prorede, u koliko predlaže drugi bitni uvjet: velika potreba gorivog drva.

Kod okružja većih površina od navedenih, čitav posao provadjanja sitnih proreda biva već nešto težim, eventualno sasvim nemogućim. Dijelove okružja uz prosjeke lako je prorediti, te drvo izvući i odvesti; naprotiv sredina okružja je nepristupna, o njoj najmanje znademo, jer je sasvim sakrivena ispred naših očiju, a upravo ona bi trebala moguće najviše našeg rada, njege i nadzora.

U velikim, prostranim, suvislim nizinskim šumama naročito često nalazimo površinu okružja od 100 kat. jutara, zatim od 40 te 50 jutara. Velika okružja su u glavnom odraz teškog, tromog,

Slika 3.

konzervativnog, dok su sitne prorede produkt intenzivnog, finijeg gospodarenja, na manjoj površini. Ta dva pojma nijesu bez daljnje spajivi. Kod velikih okružja potrebno je, razdijeliti ih na manja, prikladno formirana radna polja.

Okružja od 100 kat. jutara površine, lako razdijelimo popriječnim, uskim prosjekama na četiri manja dijela, površine 25 jutara, čime smo se upravo primakli onoj površini okružja, kod koje se sitne prorede bez većih poteškoća, još mogu provadati.

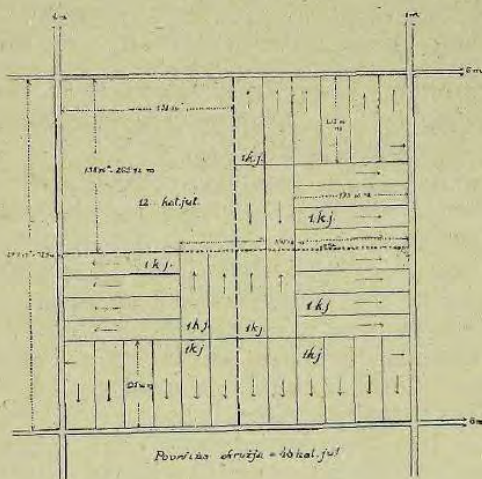
Kod okružja površine od 25—80 kat. jutara ne preostaje nam drugo, nego ili ostaviti sredinu neproradenom, ili prosjeći si put do nje. Tamo gdje nam po prilici kroz sredinu okružja prolazi kakav bivši put, ili šira staza, možemo ih vrlo dobro upotrebiti uz mala proširenja za izvoz drvnog materijala, te je time čitavo pitanje riješeno.

Gdje nema nikakovog prilaza do sredine okružja imamo se odlučiti u jednom od navedenih riješenja; valjani razlozi za jedno ili drugo rješenje moraju prethoditi odluci. Za slučaj, da se odlučimo za otvaranje prilaza k sredini okružja, mogli bi to učiniti na način, koji je vidljiv na slici broj 7.

Kako vidimo, ne bi bilo nužno prosijecati čitavo okružje, nego samo nešto preko polovice njegove širine. Za izvoz materijala bila bi dovoljna širina toga slijepog prosjeka od 2.5—3 m; prosjek bi kasnije zarastao, stabla bi se nad njega nadvila, te ne bi nimalo smetao orijentaciji. Da se još bolje ukloni njegov štetni upliv na orijentaciju, mogao bi se početak toga prilaza izvesti u luku, a zatim ravno k cilju, kako je i to na slici broj 7 vidljivo.

Jedino na vlažnom tlu ispresijecala bi brojna koža mekano tlo, čime bi izvoz bio otežčan, u tom slučaju bio bi izvoz dopušten po snijegu ili za smrznutog tla.

Slika 7.

Kod prosijecanja prolaza dugačkog 350 m, a širokog 3 m, umanjuje se šumska površina okružja za 1050 m² ili 0.4% površine okružja. Mi s naše strane držimo to posve opravdanom gospodarskom mjerom, jer time omogućujemo provadanje sitnih proreda i intenzivnijega gospodarenja i u okružjima veće površine od 20—25 kat. jutara. Gubitak na šumskoj površini ovakvim prosijecanjem velikih okružja još je uvijek manji, nego bi bio u onom slučaju, da smo čitavi šumski predjel dijelili na okružja s površinom od 20—25 kat. jutara.

Prosijecanje prilaza X sredini velikog okružja, kompromisno je rješenje u onim slučajevima, gdje je gospodarsko razdjeljenje već na velika okružja provedeno; nadalje tamo, gdje se kod gospodarskog razdjeljenja šume iz raznih opravdanih razloga, ne može uzeti obzir samo na sitne prorede, već se i ostali momenti moraju uvažiti.

U onim šumskim predjelima, u kojima gospodarsko razdjeljenje prosjekama u okružja još nije provedeno, mi bi s naše strane predložili, da se uz ostalo i zahtjevi koje sitne prorede stavljaju na gospodarsko razdjeljenje šume, uzmu u obzir kod rješavanja toga pitanja.

I kod onog načina provođanja sitnih proreda, gdje se drvo najprije izradi, te na osnovu naknadne premjerbe sastavlja pro račun, držimo potrebnim, da se okružje razdjeli na manja, pregledna radna polja. Kao razloge za to navadamo: lakši i bolji nadzor posla, lakše ustanovljenje eventualne šumske štete, kršenja uvjeta i propisa; provedna razdioba površine, da izrađivač radi nekoliko jačih topola ne prelazi u tuđu površinu, itd.; jedini razdjeljenja ne mora biti upravo jedno jutro, ne mora imati geometrijski pravilan oblik, nu neki skelet, neka prostorna razdioba površine, držimo da mora prethoditi samom poslu.

* *

*

Iznijeli smo način, kako se sitne prorede obavljaju u području kr. šumske uprave u Dragancu, bez pretenzija na njegovu opću uporabivost u svim prilikama.

Svrha je ovom prikazu bila, da opiše puteve, kojima se približujemo većoj intenzivnosti šumskog gospodarstva. Naše šume smo zatekli sa gledišta potrajnosti u abnormalnom stanju; razmjer dobrih razreda je još i dan današnji abnormalan, a dugo će još ostati takovim. Sjećom suvislih kompleksa starih sastojina, nastadoše velike i prostrane branjevine. Okolišni stanovnici postadoše — usprkos inače velikog obilja šuma — na drvu oskudni, te prisiljeni, da ogrijev donášaju iz udaljenih šumskih predjela. S rastom mladih sastojina dolazi uporedo i potreba njihovog čišćenja. Ne bi li težak prekor pao na upravitelja šumarije, koji pušta narod, da iz daljine dovlači ogrijevno drvo, a u blizini su prostrane branjevine, koje upravo vape za šumsko-uzgojnim mjerama?! Na nama je dakle, da u krajevima, gdje je teško doći do drva, stvorimo sve preduvjete za provođanje sitnih proreda. U sitnim proredama leže velike drvne mase, koje bi inače ostale neiskorištene, dok naprotiv kod racionalnog gospodarenja one znatno ispunjuju etat proreda, te njihov prirodni, a i financijski prihod nije na odmet, a ujedno s druge strane novoj, mladoj generaciji od nesumnjive koristi. One ujedno daju prvi prihod novog naraštaja, te i ako je ta malen, imat će ipak velik upliv kod računanja financijalne ophodnje i raznih statističkih računa, do čega će i kod nas jednom morati da dođe, jer se do vijeka ne će moći ovako bez računa, po osjećajima, gospodariti.

Sporodno je, da li se sitne prorede provođaju na način, koji je uveden kod šumarije u Dragancu, ili uz naknadnu premjerbu. Jedno i drugo ima razloga za i protiv. Glavno je šumsko-uzgojni momenat, a zatim, da nikakova drvna masa ne propadne neiskorištena. Sitne prorede mogu se prilagoditi svakim prilikama.

Drugačije će se provadati u nizinskoj šumi sa johom, jesenom, brijestom te hrastom, a drugačije opet u uješovitoj bukovoju i hrastovoj šumi prigorja. Zajednička je u oba slučaja ista svrha, koju držimo dobrom, te bi sa naše strane preporučili, da se sitnim proredama posveti što više pažnje, jer one to u punoj mjeri zaslužuju.

Kako će se sitne prorede u konkretnom slučaju privesti u život, i u njemu podržavati stvar je odnosnog upravitelja. Moderno šumarstvo, a pogotovo uzgoj i njegu sastojina, mi sa našeg gledišta ne smatramo »zbirkom recepta«, te držimo, da je provedbu pojedinosti najbolje prepustiti znanstveno i stručno naobraženom upravitelju, koji će znati da zgodno u životu primjeni zahtjeve šumarske znanosti.

Sitne prorede smatramo važnim činom u životu mladih sastojina, te ih zajedno s ostalim proredama držimo atributima intenzivnog i naprednog gospodarenja.

O važnosti proreda u materijalnom i financijskom pogledu, te njihovom velikom značaju u budućnosti našeg šumskog gospodarstva progovoriti ćemo nekoliko riječi u kojem od slijedićih brojeva.

Na završetku ovog prikaza, dužnost nam je sjetiti se s nekoliko riječi priznanja i hvale valjanog lugarskog osoblja, u čijim se srezovima provadaju sitne prorede. Sva težina posla, velik dio rizika uspjeha sitne prorede pada na njihova leđa, te su i oni tihi suradnici kod lijepog zadatka: dizanja intenziteta šumskog gospodarenja. Velik i težak je to posao, uz čuvanje sreza, dnevno nadzirati i rukovoditi sitne prorede na površini od kojih 70—80 kat. jutara; sâm upravitelj šumarije može da dade upute tek u glavnim crtama, a pojedinosti samog posla te njegova neposredna izvedba i nadzor padaju u dužnost lugarskog osoblja. Velika je to i teška dužnost, tako da možemo mirno utvrditi, da je za uspješno provođenje sitnih proreda uz ostala dva, već prije spomenuta predmjeta, neophodno potreban i treći, a taj je: sposobno i uporabivo te energično lugarsko osoblje. Sa mlitavim, nemarnim i korumpiranim lugarskim osobljem, neka se sitna proreda uopće ni ne otpočinje, jer je prevelika mogućnost, da se glavna sastojina u tolikom stepenu ošteti, da će tragovi tih šteta ostati vidljivi do konca života te sastojine.

Uopće, intenzivnije gospodarenje, stavlja veće zahtjeve na lugarsko osoblje u pogledu njihove stručne spremne i sposobnosti. Sa razvojem našeg šumskog gospodarstva uspoređo i tako rekuć neopaženo se događa prelaz od onoga stanja, u kojem je lugar bio samo čuvar šume i ništa više, k onome stanju, u kome lugar obavlja i rukovodi mnoge radove u svom srezu. Naša je dužnost, da i sami nastojimo, da si stvorimo i odgojimo što bolje lugarsko osoblje, jer ćemo na taj način lakše doći do istaknutog cilja: dizanja intenziteta šumarskog gospodarstva.

Goederer Josip (Leonovo):

Misli o nalogah jugoslovanskega gozdarstva.

Ko je po toliko viharhnih letih svetovne vojne vendar zasiljala zarja miru, ko se je uresničil davni sen našega rodu, ustanovitev Jugoslovanske Domovine, se je narod šele zavedel, kam ga je dovedla slepa strast brezvestnih nasilnikov. Razkroj povsod, novo oblikovanje preveva človeško družbo. Stari preizkušeni družabni red dozdevne večne, neporušene veljave, stoletni običaji v poteku človeškega življenja groze, da propadejo. Novi nazori si pomagajo mahoma na dan. Ljudstvo spoznava zopet svoje človečanstvo. Iz surove skorje povojnega razpoloženja pa se lušči geslo, ki veli: v bratski slogi, nesebičen in zvest samemu sebi si bodeš narod izlečil rane, vsekane od krute usode.

Z glavo kvišku, s trdno vero v čvrsto naše zdravje in z nepopnjenjo samozavestjo se strnimo tedaj sinovi naroda vseh slojev k nesebičnemu delu za narodovo srečo, ki mu po tolikih vekih trpkega preziranja in po mukah, za katere ni izraza, naravno pristojna.

Tako i mi jugoslovanski gozdarji in še posebno mi pečica slovenskih gozdarjev! Mi tovariši, ki smo bogzna po kakem naključju zašli in vztrajali med četo zelene stroke, nam vsem veljajo te skromne vrste. O nas vseh smo globoko uverjeni, da smo si že davno osvojili to svoje geslo. Odločeni, da se snidemo vsi brez razlike in izjeme, vsak s svojim izkustvom iz življenja in kot strokovnjak k vzajemnemu požrtvovalnemu delu, skušajmo predvsem, da ublažimo in poravnamo ono zlo, ki so je nekdaj zagrešili nerazumevani od naroda na narodu naši stanovski predniki - tujci, oni tujci, ki so naš krasni poklic duši naroda čestokrat tako odtujili, da nas je narod smatral stan valptov zloglasnega spomina.

Izrecno povdarjam, da ne mislim tukaj stroke in strokovnega znanja in udejstvovanja; pred očmi mi je le zaničevanje in tepanje našega naroda, ki je danes suveren in suvereno presoja delo naših prednikov slabega spomina nasproti narodovim naravnim in svetim pravicam.

Odpuščeno jim je, kajti tako je hotela usoda, da jim povrača narod zlobo z dobroto.

Združene v složnem delu naj nas narod odslej spoznava svojim zanesljivim prijateljem in zvestim čuvarem njegovega najkрасnejšega zaklada, našega jugoslovanskega gozda. Odkritega značaja, narodno zaveden in vdan svoji dragi domovini naj smatra vsak izmed nas za svojo častno zadevo, da smo služili svojemu narodu, on ki je bil odslej le orodje tujega življa med lastnim ljudstvom.

Jugoslovanski gozdar prevzema danes veliko nalogo, da v najožjem stiku s priprostim seljakom goji strokovno prosveto, da povede panogo domačega zemljedelstva, naše gozdarstvo iz okvira ljudstvu največkrat povsem tujega pojmovanja v krog

razumnega uvaževanja. Bistvo našega narodnega gozdarstva naj pronikne v najširše ljudske plasti. Z vstrajnostjo in iskrenostjo pri izvrševanju svojega častnega poklica naj si vsak gozdar pridobiva zaupanje naroda, naj narod vabi k sodelovanju. Uvažuje naj, da v priprostem seljaku tiči prirojena bojazen pred vsem, kar je imelo doslej stike z gozdarstvom. To je posledica vekovnega gospodstva tujerodnih oblastnikov v naših jugoslovanskih gozdovih.

Uvažuje naj nadalje, da priprosti narod zemljedelskih strokovnjakov ne uvršča v red ostalih strokovno naobraženih uradnikov svojih državnih oblasti ali zasebnih podjetij. Zemljedelski strokovnjaki so seljaku po naravi bližje. Slično kakor njihovo opravilo je seljakov življenjski poklic. Zmožen, da kmečki človek delovanje izobraženega zemljedelca zasleduje in umeva, da se poslužuje njegovih stvarnih nasvetov, da ga imenuje ponosno svojega uradnika. On izvršuje nad njim nekak strokovni nadzor. Predmeti drugih strok so našemu kmetovalcu naravno tuji. Nerad in malokdaj, le v nujnih slučajih išče stikov z nepoznano stroko. Z izrazom pomilovalnega pogleda in pa gori do robate kletvice daje naš kmetič duška svojemu razpoloženju, kakor je pač opravil svoj posel pri takem uradu. Nasprotno pa se spušča seljak z zemljedelskim veččakom v zaupen razgovor. Nekako sosedsko razmerje vlada med njima. Izobraženi zemljedelec pri našem seljaku ne uživa ugleda vsled stopnje v svoji službi; to velja samo za narodu tujega človeka; domačega strokovnjaka ceni seljak in ga spoštuje samo po njegovi strokovni zvedenosti, po njegovi poštenosti in priljudnosti. To oceno si pa ustvarja sam. Točna je ljudska sodba o značaju med njm živečih zemljedelskih strokovnjakov, a le malokdaj jo ljudstvo izraža tako, kakor si jo je ustvarilo. Je to zadeva medsebojnega čustvovanja in izraz, kako daleč je uspela medsebojna zaupnost.

Kot sin naroda naj vesten gozdar tedaj pri občeivanju z narodom posebno pazi na svoje stališče med ljudstvom kot zemljedelec ter naj se vedno zaveda, da sloni njegovo uspešno delovanje tudi na tesni vzročni zvezi dobrega sporazuma s seljaškim ljudstvom. V tem znamenju se razvije naše gozdarstvo v to, za čemer stremimo, v naše narodno gozdarstvo.

V umevanju načel narodnega gospodarstva se vrše važne preosnove, deloma pod vtisom svetovnega razpoloženja, deloma iz naroda samega, kot izvor njegovega značaja.

Med drugimi naj bo važna naloga jugoslovanskega gozdarja tudi ta, da si po vsej možnosti pribori ono potrebno znanstvo, ki ga usposoblja, da i na tem polju lahko loči zrno od pleve. Dobrobit naroda pred vsem. Naj se ni eden jugoslovanski gozdar ne vsluži onim povojnim izrodkom imovinstva, pod katerim danes še krčevito drhti tudi naš rod. Vršeč svojo odgovorno službo, naj pojmi naš gozdar, da pod njegovimi rokami nastajajo iz božanstvene prirode dan na dan novi zakladi ljudstvu prepotrebne blaga, narodne imovine, ki tvori v širnem svetu

naš gospodarski ugled. Kaj nam hasni snopje papirnatih novčanic, kaj trgovska iznajdljivost, če ne negujemo onih dobrin, ki jih črpamo iz plodovite zemlje, ki tvorijo življenje v gospodarstvu. Brez umnega, smotreno urejenega zemljedelstva naše narodno gospodarstvo propade v kratki dobi. Gozdarstvo je važna panoga zemljedelstva v naši državi, ki zahteva največje skrbnosti in opreznosti osobito v sedanjem času, ko je celokupno zemljedelstvo izpostavljeno navalu, žal, da pogosto krivo umevanih in celo v samopašne namene zlorabljenih načel. Trdo preizkušnjo je prinesel čas ravno nam gozdarjem. Četudi bi se morali kdaj in ponekod umakniti gozdarji surovi sili nerazsodnih ljudi, dospemo naposled, svesti si svojega plodovitega dela naših čistih namenov do svojega smotra, do onega uvaževanja gozdarstva, ki mu v našem državnem gospodarstvu pripada. Dolžnost nas gozdarjev pa je, da predvsem skrbno motrimo in proučujemo one preosnove, ki si jih narod namerava uvesti v svoje zemljedelstvo. Naša izkustva, naše strokovno znanje, naši stiki s sorodnimi strokami in naši kritični preudarki nam jamčijo, da se stroka prilagodi starim pravom iz novega časa i v najtežjih slučajih. Priznamo, marsikateremu tovarišu povzroča nova doba s svojimi in demokratičnosti slonečimi nazori bridke duševne muke, mnogim se zde težkoče nepremostljive, pogubonosne za narodno gospodarstvo. Ni jim tega zameriti; želeti pa je, da se tudi slednji od nas kolikor mogoče hitro uživi v za nas povsem novi čas, čas svobode in demokratičnosti, ki zmagoslavno preraja svet.

Naš gozdarski rod, ki si je moral čestokrat iskati zbog neznatnega upoštevanja pri gozdarskih veljakh iz pretekle dobe utehe v narodni zavesti in upanju v svojo dobro stvar, bi krenil rajše na smotreno delo v globokem prepričanju, da delo uspe pri trdni volji, izpeljano polagoma in prilagodivši se narodnemu značaju. Narodno jugoslovansko gozdarstvo, osnovano na značaju slovenskega ljudstva, pestrosti jugoslovanskega gozda in domačem strokovnem znanstvu nam izpolni brez bojazni vsa ona stremjenja, o katerih v svoji naravni zavestnosti slutiti, da so izvedljiva kot pridevek neovirno nastopajoče demokracije.

Svoje gospodarske odnošaje si urejuje narod po svoje, čim uspešnejše, tem ugodnejše zanj. Za svoje namene rabi narod ljudi iz svoje srede, svojega značaja in mišljenja, veččake, izvežbane v stroki in umevajoče narodnega duha. Gozdarstvo širokega dela naše države nima še narodnega značaja. Prevzeto iz starih državnih tvorb je ohranilo nemalo še isti ustroj, kakor ga je imelo nekdanj. Dasi je nedvomno, da se bodo sledovi nekdanjih gozdarskih običajev, gospodarskih načinov in postopkov poznali še dolgo vrsto let, ker se pač tako globoko vrasle uredbe ne smejo in ne morejo ukiniti hipoma brez polnovrednega nadomestka, če naj ne nastane kvara za stvar samo, naj stremi jugoslovanski gozdar neodložljivo za tem, da se v vseh panogah svoje stroke izogiblje tujčevega vpliva, da se vsestransko osamosvoji, četudi se mora začasno posluževati skromnejših sredstev v do-

kaz, da razpolaga z vso strokovno zmožnostjo, ki jo od njega zahteva uprava zaupanega mu narodnega premoženja. Jugoslovansko gozdarstvo pa bo v celoti zadostilo svojim nalogam ter postalo uvaževan činitelj na mednarodnem shodišču šele tedaj, ko jugoslovanski gozdarski strokovnjak osnuje svoje delo in znanstvo po načelih, ki mu jih narekuje zmisel in potreba domačega, narodnega gospodarstva.

Delo, ki so se ga lotili jugoslovanski gozdarji je ogromno, pot do končnega smotra je trudapolna. Vpivi stare tradicije bodo še dolgo ovirali napredek. Graditi moramo vse od kraja. Žalostna je istina, da se niti maloštevilni slovenski gozdarji pred ujedinitjem med seboj nismo poznali, da o kaki skupnosti s plemenskimi brati kakor drugod tako posebno v gozdarstvu ni moglo biti niti sledu, Zgodovinsko dejstvo je, da se med Slovenci do novejšega časa ni nikdar pojavil zmisel za gozdarsko stroko v širšem obsegu. Bil je ta poklic za Slovence takrat skoro nespojliv z njegovim značajem, poklic, kjer je tujec Slovenca smatral kvečjemu sposobnega za uradnika nižje vrste brez vsakega vpliva na gospodarstvo. Ugledna mesta so zasedli tujci. Kar smo ne po lastni krivdi v prošlem času zamudili, smo odločeni, da popravimo. Uverjeni, da nalogo, ki smo si jo nadeli, zmoremo le z združenimi močmi, naši najboljši tovariši niso odlašali z delom ampak so z največjo požrtvovalnostjo storili vse priprave, da se strnejo in uredi naše vrste. Ustanovljeno je »Jugoslovensko šumarsko udruženje«, naše ognjišče. Okrog njega naj se zbero vsi člani jugoslovanskega šumarstva. Vsakemu gozdarju naj bo sveta dolžnost, da stopi v krog našega na vso državo razprostrtega društva. Spoznavajmo se, naši medsebojni stiki bodo krepili naš pogum ter nas bodrili k vztrajnosti, bratska ljubav pa nam pobriše spomine na preteklost jadrnega spomina. Tako se zgodi, da ni več daleč dan, ko združeni gozdarji podarimo Jugoslaviji v dar krepko razvito jugoslovansko narodno gozdarstvo.

Ing. Milan Marinović (Zagreb):

Načela šumarske organizacije u našoj državi.

Poratna psihoza nosi obilježje nervozne žurbe. U toj žurbi nedostaje ljudima vremena i strpljivosti, da se odulje pozabave s jednom stvari. I najvažnija pitanja tretiraju se s nekom laž koćom i površnosti; rijetko gdje vidimo, da se neko upušta u analizu i dublje proučavanje same stvari na način, kakav je bio običajan u predratno vrijeme.

U šumarskoj struci stojimo pred rješavanjem veoma važnih, možemo reći osnovnih pitanja, koja bi trebala da udare temelje i smjer novoj šumarskoj politici i šta vidimo? Posvuda neko

mrtvilo i apatija da ne reknemo desinteresanost. Ministarstvo šuma i rudnika iznosi uredbu o novoj organizaciji službe. To je pitanje, o kojem su u predratno vrijeme pisane brošure, vodile se rasprave, održavale ankete, te izdavale čitave knjige. A kod nas? Nakon izdanja uredbe vidimo nekoliko mršavih, na brzu ruku napisanih, površnih kritika u Jugoslav. Šumi te jednu kratku kritiku u Jugoslav. Njivi i to je sve.

I ako sam svoje misli o organizaciji šum. službe iznio u 16.—21. broju II. godišta Jugoslav. Šume, dakle prije izdanja spomenute uredbe, ne mogu propustiti, da se na to pitanje ne vratim sada, kada je na dnevnom redu izdanje provedbene naredbe za tu uredbu dotično pravilnika za organizaciju šumarske službe u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

Organizacija šumarske službe u našoj novoj državi bilježi do sada nekoliko važnih momenata.

Kraljevim ukazom od 7. decembra 1918 markiran je prostor, a uredbom od 15. marta 1919 »o ustrojstvu ministarstva šuma i rudnika« udaren je kamen temeljac za veliku zgradu, u koju bi se imalo smjestiti šumarstvo naše države. Uredba od 27. juna 1921. g. »o izmenama i dopunama uredbe o ustrojstvu ministarstva šuma i rudnika od 15. marta 1919. god. i o organizaciji šumarske struke u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca« izgrađuje dalje ovu zgradu i sprema je na brzu ruku pod krov. Time nije zgrada još ni izdaleka dovršena. Pravilnik dot. provedbena naredba spomenute uredbe kao i poslovnici za pojedine vrste poslova imali bi biti zadnji akt, koji će gradnju ove zgradbe iznutra i izvana dovršiti te je učiniti prikladnom za stanovanje.

Svaki od navedenih momenata imade veliku važnost te bi bilo teško reći, koji je od kojega važniji. S gledišta tehničke provedbe organizacija najviše nas zanima uredba od 27. juna 1921. i njezina provedbena naredba ili pravilnik.

Šumarska stručna javnost nije imala prilike da sudjeluje kod projektovanja i izgradbe ove uredbe pa za njezin sastav nose odgovornost samo sastavljači. Ne marim ispitivati koji su bili tome razlozi, samo želim naglasiti, da je naša stručna javnost putem jugoslov. šum. udruženja konzultovana tek kod četvrtog akta t. j. kod izradbe pravilnika.

Stavljeni tako pred gotov čin, imali smo izraditi pravilnik u okviru uredbe, uzevši a priori, da je uvedba dobra. Prihvatismo se posla s uvjerenjem, da se i u napola gotovoj zgradi dade promijeniti ne samo po gdje koji prozor ili vrata, nego, ako i teže, i sami zidovi, a da se zato ne mora sama zgrada srušiti. Izradbom valjanog pravilnika dat će se uporedo izmijeniti i po koja stavka same uredbe pretpostavivši naravno, da je sama uredba dobra.

Zadatak je ovih redaka, da prikažu ne samo negativnu nego naročito pozitivnu stranu uredbe, na kojoj je izrađen i sam pravilnik.

I. Unifikacija šumarske službe.

Temeljno načelo uredbe od 27. juna jest ujedinjenje šumarskog nadzora i upravne šumarske vlasti. Čl. 1. veli, da je ministar šuma i rudnika »najviša nadzorna vlast nad svim šumama, šumskim zemljištima i šumskim ustanovama...« »on je najviša upravna vlast nad svima šumskim posjedima... u koliko mu je ova vlast zakonom dodeljena.« Čl. 5. poimenica navada šume, s kojima država »upravlja, rukuje i raspolaze«; dotično, »ne dirajući u pravo svojine, vrši stručnu upravu ili nadzor.« Kada vrši upravu?

»Ako se pokaže, da je u interesu naprednog šumarskog gazdinstva ili u opštem državnom interesu može ministar — ne dirajući u pravo svojine — uzeti u svoju upravu sve napred imenovane šume i šume pojedinih privatnika.«

To načelo unifikacije uprave i nadzora proteže se kroz cijelu uredbu kroz sve tri inštancije (ministarstvo, direkcije, šumske uprave), što se očito vidi iz čl. 24., gdje se za šumske uprave veli »uopšte one vrše šumsko policijsku i šumsko privrednu službu.«

Tako veli naredba od 27. juna, »koja stupa na snagu, kad je kralj potpiše« i nosi kraljev potpis.

Sasvim drukčije govori »Nacrt zakona o opštoj upravi,« predložen po ministru za ustavotvornu skupštinu. Čl. 1. tog nacrta razlaže, što sve spada u opštu upravu iz rezora pojedinih ministarstva te za šumarstvo veli, da u opštu upravu spadaju poslovi iz nadležnosti Ministra Šuma i Rudnika »u koliko se odnose na nadzor nad privatnim šumama.« Veliki župan, kao starešina uprave u oblasti i sreski načelnik kao starešina uprave u srezu dobivaju stručne referente, među ostalima i šumarskog (čl. 31., 21.).

Da se isključi svaka sumnja, to se ono, što je u čl. 1. rečeno u pozitivnom, navada u »Obrazloženju« u negativnom obliku. Tu se naime veli, da se u oblasti i srezu imadu koncentrisati sve one upravne grane, koje nemaju takav specijalni karakter, da bi iziskivale naročitu odvojenu organizaciju. »Takav karakter pripada samo onim upravnim poslovima, koji spadaju u nadležnost ministarstva... Šuma i Rudnika, u koliko se odnose na upravu državnih domena. Svi drugi upravni poslovi spadaju u pojam opšte uprave i treba da su koncentrisani u oblastima i srezovima kod jednog nadleštva.« Dosljedno dokle: po uredbi od 27. juna zasnovanim direkcijama ostavlja se uprava državnih domena, a nadzor nad sveukupnim šumama (Forstpolizei) te tehničko i financijsko gospodarenje u šumama, imovnih općina, zem. zajednica, seoskim, općinskim itd. ostat će koncentrisano kod polit. oblasti. Od prilike slično današnjem stanju u Hrv. i Slavoniji.¹

¹ Najnovija naredba ministarstva Šuma i Rudnika, kojom se dosadašnji drž. šum. uredi pretvaraju u direkcije, i nehotice podupire ovo protivno načelo, stvarajući direkcije, kojima su za sada podvrgnute samo državne šume.

Iz svega ovoga slijedi, da je stanovište ovog nacrtu dijame-
tralno oprečno stanovištu uredbe od 27. juna.

Pita se sada, koje je stanovište ispravno? Naša stručna
javnost odgovorila je na to, stavivši se u tom pitanju na stano-
vište uredbe od 27. juna. U koliko je i bila ova naredba napadana,
nikad se nije ni izdaleka tangiralo ovo njezino načelo, koje bez-
uvjetno usvajaju svi naši stručnjaci. Jugoslov. šum. udruženje
dalo je tomu evidentan dokaz u ovim rezolucijama, koje su
jednoglasno usvojene po glavnoj upravi udruženja:

I. »Jugoslov. šum. udruženje stoji na stanovištu i odlučno
zahtijeva, da Ministar Šuma i Rudnika preko svojih podređenih
stručnih organa vrši ne samo upravu državnih šuma nego i cjelo-
kupni šumsko policajni nadzor nad svim šumama te upravu
tehničkog poslovanja u onim nedržavnim šumama, koje su na
osnovu zakona i propisa — ne dirajući pri tome u pravo svojine
— uzete pod drž. upravu.«

II. »Pošto nacrt zakona o opštoj upravi sadržaje ustanove,
koje su u protimbi s interesima dostatne zaštite i sačuvanja
naših šuma, a u opreci su i s uredbom od 27. juna 1921., držimo
neophodnom potrebnom, da se nacrt zakona o opštoj upravi
dovede u sklad s glavnim principima te uredbe, naročito u ko-
liko odnose na šumsko policajni nadzor nad sveukupnim šu-
mama.« —

Kad je naša stručna javnost stala u ovom pitanju na stano-
vište uredbe od 27. juna, morala je imati vrlo važnih razloga.

Najjače razloge istakla je II. rezolucija, koja spominje
zaštitu i sačuvanje šuma. Osim toga razloga navest
ćemo još: smjer moderne šumske politike, pri-
mjere naprednog inozemstva, kao i opće nacio-
nalno ekonomske interese.

Prije nego prijedemo na dokazivanje, moramo raščistiti ne-
ke pojmove, koji će se spominjati. Kod rješavanja pitanja, koja
zasijećaju u šumarstvo, vode državu stanovita načela. Skup tih
načela sačinjavaju njezinu šumsku politiku. Kod provođa-
nja rečenih načela nastupa ona dvojako: kao privatni pos-
jednik državnih šuma i kao nosioc stanovitih prava.
Iz ovog potonjeg svojstva rezultira pojam šumarske nadzorne
vlasti ili šum. policije (Forstpolizei).

Pojam ove vlasti vrlo je raznoličan. Jedni identifikuju pojam
šum. policije s pojmom šum. politike; drugi razumijevaju
pod njim samo negativni dio zadaće drž. vlasti t. j. samo mjere
opreznosti, koje ona poduzima proti smetanja i ugrožavanja
općih interesa uslijed egoističnog djelovanja pojedinaca ili pri-
rodnih sila.¹ Drugi ubrajaju ovamo i pozitivno djelovanje drž.
vlasti, koje ima cilj: promicanje općih interesa.² Mi ćemo pod
šumsko-redarstvenim nadzorom razumijevati skup onog djelova-
nja, koje u smislu zakona izvršuje drž. vlast nad šumama svih
kategorija vlasništva radi sačuvanja i zaštite tih šuma.

¹ Dr. Endres: Handbuch der Forstpolitik 1905.

² J. Lehr: Forstpolitik 1913.

Osim toga prava, koje podjeljuje državi zakon u svim šumama imade ona još jednu dužnost prema šumama onih kategorija vlasništva, koje ćemo ukratko označiti kao općinske.¹ Za to pravo veli dr. Endres²: »Gerade die Oberaufsicht und Einwirkung des Staates auf die Bewirtschaftung der Gemeindewaldungen, die schnell verwüstet, aber nur langsam regeneriert werden können, ist eine durch die Geschichte der Gemeindeforstwirtschaft erbrachte Notwendigkeit.«

Nakon svega ovoga moramo razlikovati tri stvari: upravu s državnim, upravu ili nadzor nad općinskim te šumsko-redarstvenim nadzor nad sveukupnim šumama (dakle i državnim). Sada nastaje pitanje, na koji će to način država najshodnije izvršiti? Nadaju se tri mogućnosti: postavljanje tri vrsti organa, spajanje policijske službe s upravom općinskih šuma i spajanje sviju triju službi zajedno.

Prvi slučaj postojao je u Ugarskoj. Bez obzira na neopravdanu skupoću, koju je prouzrokovalo držanje triju vrsti organa, bio je neodrživ taj način i radi poteškoća, koje su se pojavljivale uvijek, kada se je radilo o tom, da se strogo odijeli djelokrug pojedinih organa. Pravo veli Kaán,³ kritikujući taj sistem, »da općenita praksa u inozemstvu ne nalazi ni u čem opravdanja za to, da se državno šum. gospodarenje kao i po državi upravljano gospodarenje u općinskim, zakladnim itd. šumama, podvrgava još posebnom zakonitom šumsko-redarstvenom nadzoru, kada to gospodarenje stoji pod dovoljnim nadzorom već uslijed same organizacije drž. službe. Od službenih organa jedne konsolidovane države se valjda može očekivati, da će se kod svojih gospodarstvenih postupaka točno držati zakonskih propisa.«

Spajanje šumsko-redarstvene službe s upravom općinskih šuma, nalazimo u glavnom ondje, gdje je drž. šumski posjed zastupan u tako malenoj mjeri prema ostalima, da se unifikacija uprave nije mogla provesti bez bojazni za supstanciju drž. šuma dotično gdje ne bi malobrojni drž. šum. činovnici mogli preuzeti upravu velikog kompleksa ostalih te nadzor nad sveukupnim šumama. Taj je slučaj bio n. pr. u Austriji, gdje je drž. šumski posjed iznosio tek 7.3 %⁴ svih šuma. Ondje su za drž. šume postojali naročiti uredi, a šum.-redarstvenu službu vršili su naročiti šum. tehnički referenti političkih oblasti. Prema tom uzoru uređene su i referade političkih oblasti u Sloveniji, Bosni i Hrvatskoj. U svim zemljama, gdje je državno šumarstvo zauzimalo barem 35—40% svega šum. obrazlog teritorija, provedena je unifikacija šumarske uprave i nadzora tako, da drž. šumarski

¹ To su šume, koje stoje pod osobitim javnim nadzorom naročito pak: gradske, trgovišne, općinske, seoske, poveljene te šume im općina i z. zajednica.

² Spom. djelo.

³ Kaán K.: Allamerdészeti közigazgatás a nyugati országokban. E. L. 1913.

⁴ Po dr. Endresu: spom. djelo.

organi ne vrše samo upravu drž. šuma, nego i upravu ili nadzor nad općinskim te šumsko-redarstvenim nadzor nad sveukupnim šumama.

Taj način pokazao se je vrlo dobrim te moderni zastupnici šum. politike i organizatori šum. službe ne samo da tome ne pri-
govaraju, nego ga preporučuju kao najbolji sistem.

Dr. Endres¹ veli, govoreći o upravi općinskih šuma: »Die Tendenz der Verwaltungspraxis ist in neuerer Zeit immer mehr darauf gerichtet, die Betriebsführung auch da, wo es gesetzlich nicht direkt geboten ist, in die Hände der Staatsforstbeamten zu legen, womit den Gemeinden wie dem öffentlichen Interesse auch am rationellsten gedient ist.«

Slišno se izjavljuje i A. Schwappach²: »Nach deutscher Auffassung ist die Durchführung der Forstpolitik und zwar sowohl die Wirtschaftspflege als auch der Forstpolizei im engeren Sinne im wesentlichen eine Aufgabe der für die Verwaltung der Staatsforste berufenen Beamten, die hiefür mit den Beamten der inneren Verwaltung, mit Spezialgerichten und ordentlichen Gerichten zusammenwirken.« Mogli bi za potkrijepljenje ovog nazora navesti i nazore drugih odličnih muževa šumarske literature kao dr. Granera³, J. Lehra⁴ i dr., no najzanimljivije će biti za ključak, do kojeg su došli nekoji odlični pretstavnici šumarstva u sadašnjoj Austriji.⁵ U toj knjizi se preporučuje podržavljenje uprave u općinskim, crkvenim itd. šumama, te spajanje političke s državnom šum. upravom na način, da se polit. oblastima ostavi suđenje u kaznenim stvarima te javno pravni poslovi, a sve ostalo prenese na drž. šumarstvo. Glavni uzrok za to stanovište je, povećanje prihoda, a to je moguće samo kod jednodušnog, uređenog gospodarenja u svim šumama.

Dolazimo eto do najvažnijeg momenta, koji govori za unifikaciju šumarske službe, a to su nacionalno ekonomski interesi.

Jedan od najvećih uzroka općem današnjem nezadovoljstvu je porast cijena, koji je u svezi sa smanjenjem produkcije. Ova se mora na svim linijama povećavati kako u privatnom tako i u državnom gazdinstvu. Šumarska produkcija ima zahvalno polje rada u tom pravcu naročito u našoj državi, gdje je šumarstvo u velikoj većini postotaka vrlo ekstenzivno. Mogli bi mirne duše ustvrditi, da je najintenzivnije gospodarenje na privatnim šumskim posjedima, a najekstenzivnije u općinskim šumama, od ko-

¹ Isto djelo.

² A. Schwappach: Forstverwaltung vidi Handbuch der Forstwissenschaft v. prof. dr. Lorey. 1912.

³ Dr. Graner: Forstgesetzgebung und Forstverwaltung.

⁴ J. Lehr: Forstpolitik.

⁵ »Vorschläge zur Neugestaltung der Forstwirtschaft und zur Reform der Staatsforstverwaltung in Deutschösterreich« v. Forstrat Ing. Hoffmann, Forstrat Ing. Petrschek und Forstrat Ing. Dimitz. 1919.

jih pretežan broj nema još ni privremenih gospod. osnova dapače ni omeđašenja posjeda. Kako se tu onda može govoriti o nekom intenzivnijem gospodarenju, koje kulminira u industrijalizaciji šum. posjeda! Jedan od glavnih uzroka toj zaostalosti jest dosadašnja organizacija, koja se je osnivala na istom načelu, koje predviđa spomenuti nacrt zakona o opštoj upravi. Referenti polit. oblasti i previše su bili zaokupljeni šumsko-redarstvenom službom tako, da su jedva dospijevali da obavljaju najnužnije tekuće poslove općinskih šuma, koje su bile pod javnim nadzorom, budući su oni vodili nadzor ne samo nad tehničkim nego i nad financijskim gospodarenjem. Svemu je bila kriva raštrkanost posjeda. Žup. izvjestitelj n. pr. u Hrvatskoj imao je mnogo veće i raštrkanije područje i bio je sam, dočim je kod drž. šum. ureda bilo po desetak referenata, čiji se je djelokrug kretao na mnogo suvislijem prostoru, a poznavajući ekstenzivnost gospodarenja u drž. šumama, ne može se nipošto ovaj veći broj činovnika opravdati većem zaposlenošću. Sličan je odnošaj između kot. referenta i drž. šumarija.

Da se podigne intenzivnost gospodarenja u općinskim šumama, trebalo bi kod polit. oblasti ustrojiti ne samo pojedine referente nego čitave urede s potrebnim tehničkim osobljem i strojevima, a da li bi to bilo opravdano s nac. ekonomskog gledišta, nije teško odgovoriti. Povećanje produkcije treba postići uz proporcijonalnu restrinkciju izdataka, a ovaj način ne bi nikako odgovarao tom zahtjevu. To se može postići samo onda, ako se provede valjano zaokruženje raštrkanih šumarskih kotareva te se na hodanje preko tuđeg revira u udaljene parcele svog kotara izgubljena energija upotrijebi za povećanje intenzivnosti gospodarenja u povjerenom djelokrugu.

Današnja ekonomska politika ide za tim, da na mjestu, gdje se zahtjeva stručno znanje, dođu stručnjaci, koje imaju rukovoditi u njihovim odlukama jedino stručni motivi. Čl. 3. spom. nacrta veli doduše, da su referenti samostalni u davanju stručnih mišljenja i u čisto tehničkom poslovanju, no iskustvo nas uči, da i najljepše odredbe ostaju mrtve odredbe i ove ovise o ljudima, koji ih izvršuju.

Mi šumari nepokolebivo stojimo na stanovištu, da u pitanjima šum. politike imaju odlučivati samo stručni motivi. Izriču u uredima, koji su nezavisni od političkih upliva.

Do tog su uvjerenja došli i zapadni narodi s napredno uređenim šum. gospodarstvom. U nekim državama kao n. pr. u Bavarskoj, sačinjavalo je svojedobno šumarstvo jedan odsjek financ. ravnateljstva u pokrajinskom središtu. S vremenom se je uvidjelo, da je uplitanje druge struke u šumarstvo samo na štetu ovoga te su u najnovije vrijeme i ondje osnovali komore za šumarstvo, koje sada, doduše u okviru pokrajinske vlade, postoje kao samostalne jedinice uz ostale komore (financijsalnu, kom. za unut. poslove itd.).¹

¹ Slično našim šum. odsjecima u Sarajevu, Ljubljani i Zagrebu.

Ostaje još jedan važan razlog za unifikaciju, a to je zaštita i očuvanje šuma. Neprijatelj šuma nije samo onaj, tko je ništi krađom i oštećivanjem, nego u prvom redu onaj, tko je uslijed nerazumijevanja ili slabog provođanja šum. redarstvenih mjera kriv propasti šum. sastojina i šumskog tla. Uz vlast i moć, da se zapriječi i odvрати od šume zlo, potrebno je još i stručno znanje. Naprijed smo već istakli, da će stručno znanje doći najbolje do izražaja onda, ako se bude izricalo samostalno i nezavisno od nestručnih upliva te ako se bude i u općinskim šumama vodila uprava po istim načelima kao u državnim. Da takova šum. politika bude ne samo zamišljena, nego i provedena i da šumsko redarstvene odredbe ne ostanu samo na papiru, potrebno je, da šumarske oblasti imaju i ekzekutivnu moć. Bez toga bi bila slaba nada, da će njihove odredbe imati nužni ugled i da će postići željeni efekat. Kasnije ćemo vidjeti, na koji se to način može polučiti, a sad ćemo radi cjelovitosti spomenuti još i dokaze, koje sebi u prilog navede protivnici unifikacije.

Jedan od najvažnijih njihovih dokumenata je privatni karakter drž. šumarstva. Oni vele, da se i drž. šumarstvo isto tako ogriješiti o šumsko-redarstvene propise kao i svaki privatnik (nepošumljenje u određenom roku, neracijonalno provođanje čistih sjeca itd.)

Ovaj navod bi se najlakše mogao pobiti argumentima drž. tajnika Kaána, koje smo napred naveli, uslijed čega se ovakove pretpostavke u konsolidovanoj državi ne mogu održati. Ma koliko imala drž. poduzeća pa i drž. šumarstvo privatni karakter, nema tako reći slučaja, gdje ne bi ovo »privatno« djelovanje imalo i neko javno obilježje.¹ Ipak ćemo spomenuti Schwappacha,² koji veli, da je ovo spajanje uprave i nadzora bez obzira na materijalni probitak i jeftinoću, koja se na taj način postiže, to većma dozvoljeno, što u slučajevima, kada šumarstvo zahvaća u tuđe sfere ne odlučuju sami šumari, nego rade većinom u sporazumu s činovnicima unit. uprave ili sudova. Dr. Graner³ ističe osim toga, da kod prosuđivanja šum. redarstvenih pitanja imade odlučivati u prvom redu tehnički elemenat i šum. gospodarsko stanovište, što će se najlakše postići unifikacijom službe i jačanjem drž. šumarstva. »Zato, veli on, prevladava unifikacija službe u većini država tako, te se može reći, da je ova upravo karakteristična za uređenje šum. službe.« Na koncu možemo reasumirati samo jedan zaključak, da u našoj državi, gdje

¹ Uzmimo gornji slučaj, da se iskorišteno šumsko tlo ne pošumi u određenom roku. Dok činovnik priv. poduzeća, koje ima zadaću da u što kraćem roku iskoristi stanoviti kompleks šuma sa što povoljnijom godišnjom bilancom, čini svom poduzeću usluge, dotle se drž. činovnik ne ogrješuje samo o šum. red. prep. se, nego čini i izravnu štetu uslijed gubitka prirasta svom služboдавцу, državi, koja ne uzima šumu na kratkotrajnu eksploataciju, nego ju ima sačuvati za generacije.

² Isto djelo.

³ Isto djelo.

državno šumarstvo zauzima 50% celokupnog šumom obraslog teritorija,¹ može to državno šumarstvo (popunivši kadar erarskih šum. činovnika svima, koji su do sada vršili šum. polic. nadzor i upravu opć. šuma, jer su sada i oni državni činovnici) preuzeti i šumsko policijski nadzor nad općinskim šumama. Dosljedno dakle, ovo načelo uredbe od 27. juna 1921 je bezuvjetno ispravno.

(Nastavit će se.)

Ing. Anton Šivic (Ljubljana):

Tačasno v Sloveniji veljavni zakoni in naredbe, ki so za gozdarstvo in lovstvo važnega pomena.

(Stanje februarja meseca 1. 1922.)

a) Gozdarstvo v ožjem pomenu.

Gozdni zakon, izdan s patentom z dne 3. 12. 1852., drž. avstr. zak. št. 250; (z raznimi normalijami). *Z naredbo deželne vlade za Slovenijo z dne 5. 4. 1921., št. 103 Ur. l. razširjen tudi na Prekmurje.*

Izvršilna naredba avstr. poljed. min. z dné 3. 7. 1873., št. 6953, o izvrševanju predpisov gozdnega zakona.

Odlok avstr. ministrstva za notranje stvari z dné 20. 6. 1853, št. 14.552, o ustanovitvi deželnega kulturnega zaklada, v katerega se stekajo kazenski zneski, izvirajoči iz postopanja po gozdnem zakonu.

Odlok avstr. poljed. min. z dné 11. 3. 1868., št. 502, glasom katerega prehajajo dež. kultur. zakladi v samostojno upravo deželnih zastopstev.

(Deželni kulturni zaklad je po prevratu razpadel v deželni gozdni zaklad, za katerega statut še ni bil objavljen in v deželni lovski zaklad, ki je citiran pozneje.)

Razglas z dné 19. 4. 1898., dež. zak. za Koroško št. 12, o dokazilu usposobljenih gozdnih upraviteljev za oskrbo gozdov (nad 1500 ha).

Razglas z dné 9. 10. 1874., dež. zak. za Kranjsko št. 30, o namestitvi usposobljenih gozdnih upraviteljev (v gozdih nad 1150 ha) in gozdno varstvenega osobja.

Odredba z dné 30. 9. 1912., dež. zak. za Štajersko št. 41, v istem predmetu (v gozdih nad 800 oziroma 1000 ha).

Zakon z dne 9. 3. 1885, dež. zak. za Kranjsko št. 12, — o pogozdovanju Krasa. *Komisije za pogozdovanje Krasa so bile po prevratu naredbenim potem in sicer še pred 1. 12. 1918 ukinjene.*

¹ Prema najnovijoj statistici, danoj uredništvu izdanja »Almanak kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca« iznose drž. šume 3,178.621 ha od 7,500.000 ha celokupne šumske površine, dakle okruglo 50%.

Naredba avstr. poljed. min., sporazumno z min. za notranje zadeve in finance z dne 1. II. 1895., drž. zak. štev. 165 in instrukcija o gozdnotehničnem osebju politične uprave; — v kolikor ni bila po prevratu v posameznih točkah izpremenjena: (na primer: po predsedstvu deželne vlade l. 1919 določena ureditev razmerja med gozdnotehničnim referentom in predstojnikom okrajnega glavarstva; nadalje ureditev razmerja med gozdarskim oddelkom deželne vlade in predsednikom deželne vlade; pristojnost in ustroj gozdarskega oddelka; pokrajinske uprave prilagoditev členu 134 ustave i. dr.).

Predpisi o upravi državnih in zakladnih gozdov in domen, izdanih po avstr. poljed. min. dne 3. 4. 1873., drž. avstr. zak. štev. 44 z instrukcijami iz leta 1907 za gozdne in domenske direkcije in iz leta 1909 za gozdna in domenska oskrbnišтва in iz leta 1909 za gozdarje.

Stavbna instrukcija za območje uprave državnih in verskozakladnih gozdov iz leta 1887.

Instrukcija za omejičenje, izmerjenje in uredbo gozdnega obrata državnih in verskozakladnih gozdov iz leta 1909.

Zakon z dne 21. 2. 1912, dež. zak. za Kranjsko štev. 11, o pogozdovanju zemljiških parcel, ki jih v zmislu določil gozdnega zakona in zakona za pogozdovanje Krasa z dne 9. 3. 1885., dež. zak. štev. 12 ni dolžnost pogozditi.

Zakon z dne 9. 1. 1913., avstr. drž. zak. štev. 7., o zasilnih potih.

Naredba deželne vlade za Slovenijo z dne 19. 5. 1920., štev. 241 Ur. l., s katero se tačasno do rešitve po zakoniti poti izdajajo nekatere gozdnopolicijske in vodnopolicijske odredbe. (Uveljavljeno za Prekmurje z naredbo deželne vlade z dne 5. 4. 1921., štev. 103 Ur. l.) *Glasom Službenih Novin štev. 195 z dne 9. 9. 1921 predložena zakonodajnemu odboru narodne skupščine v pregled*

Naredba avstr. poljed. min. z dne 3. 2. 1903., drž. zak. štev. 30. I. oddelek: Preizkušnja za samostojno vodstvo gozdnega gospodarstva. *Tačasno se ta preizkušnja polaga v Zagrebu po začasni naredbi min. za gozde in rudnike v Beogradu z dne 22. 11. 1919., br. 15.462.* II. oddelek: Preizkušnja za gozdno varstvo in tehnično pomožno službovanje. *Polaga se t. č. v Ljubljani.*

Odl. avstr. min. za uk in bogoč. z dne 5. 4. 1877., št. 5311 o nepravilnem ukorišcanju gozdov po cerkv. beneficijatih in komunitetah.

Naredba kn. škof. krškega ordinarijata v Celovcu z dne 28. 3. 1864., o predpisih za oskrbovanje in uživanje cerkvenih in nadarbinskih gozdov.

Naredba kn. škof. Lavantinskega ordinarijata v Mariboru z dne 18. 4. 1865., o predpisih za oskrbovanje in uživanje cerkvenih in nadarbinskih gozdov. Škofijski predpisi za upravo cerkvenih in nadarbinskih gozdov. Izdal kn. škof. ordinarijat v Ljubljani dne 14. 1. 1921.

Uredba o izpremembah in dopolnitvah uredbe o ustroju ministrstva za gozde in rudnike z dne 15. 3. 1919. in o organizaciji gozdarske stroke v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev z dne 27. 6. 1921., Služb. Nov. št. 164. *Predložena zakonodajnemu odboru v pregled. (V Sloveniji po tej uredbi predvidene gozdne direkcije in gozdne uprave še niso ustanovljene.)*

Začasni zakon o državni trošarini, taksah in pristojbinah z dne 27. 6. 1921., Služb. Nov. št. 152 de 1921. *Predložena zakonodajnemu odboru v pregled.*

b) Odveza zemeljiških bremen in dr.

Patent z dne 5. 7. 1853., drž. avstr. zak. šte. 130., s katerim so se ustanovile določbe o uredbi in odvezi pravic drvarjenja, paše in dobave gozdnih pridelkov.

Izvršilna instrukcija k temu patentu z dne 31. 10. 1857., drž. avstr. zak. šte. 218.

Zakon z dne 8. 1. 1889., dež. zak. šte. 7 za Kranjsko, zakon z dne 8. 1. 1889., dež. zak. šte. 6 za Štajersko, zakon z dne 30. 3. 1904., dež. zak. šte. 18 za Koroško, vsi trije obsežajo nekatere izpremembe cit. patenta z dne 5. 7. 1853., drž. zak. šte. 130.

Zakon z dne 28. 8. 1908., dež. zak. št. 33 ex 1910. za Koroško, zakon z dne 16. 9. 1909., dež. zak. št. 29 ex 1911. za Štajersko, zakon z dne 21. 5. 1911., dež. zak. št. 2 ex 1912. za Kranjsko; vsi trije o novi uredbi in odkupu v postopanju po ces. patentu z dne 7. 5. 1853., drž. avstr. zak. št. 130 urejenih pravic drvarjenja, paše in dobivanja gozdnih pridelkov ter o zavarovanju pravic gozdnih upravičencev.

Izvršilne naredbe:

Na Koroškem z dne 9. 9. 1910., dež. zak. št. 34, na Štajerskem z dne 27. 5. 1911., dež. zak. št. 30, na Kranjskem z dne 9. 1. 1912., dež. zak. št. 3.

Popravki zakona:

Na Koroškem z dne 28. 8. 1908., dež. zak. št. 33 ex 1910. in z dne 11. 2. 1911., dež. zak. št. 14, Na Kranjskem z dne 14. 6. 1913., dež. zak. št. 21.

Zakon z dne 7. 6. 1883., drž. avstr. zak. št. 93, o oprostitvi gozdov od tujih enklav in o arondaciji mej.

Izvršilna naredba z dne 5. 7. 1886., drž. avstr. zak. šte. 109.

Opomba: Kranjska, Koroška in Štajerska imajo temeljem tega državnega zakona še specijalne deželne zakone iz leta 1887., oziroma 1890. in 1909. Predpisi teh zakonov se doslej skoro nikdar niso udeleževali.

c) Agrarske operacije, pašne zadeve, planšarstvo.

Zakon z dne 7. 6. 1883., drž. avstr. zak. št. 94., o razdelbi skupnih zemljišč in uredbi dotičnih skupnih pravic do njih uživanja in upravljanja.

Zakon z dne 5. 7. 1885., Koroškega dež. zak. št. 23, zakon z dne 26. 10. 1887., Kranjskega dež. zak. št. 2 ex 1888, zakon z dne 26. 5. 1909., Štajerskega dež. zak. št. 44; vsi trije: o razdelbi skupnih zemljišč in uredbi dotičnih skupnih pravic do njih uživanja in oskrbovanja.

Izvršilne naredbe:

Koroška z dne 18. 12. 1886., dež. zak. št. 2 ex 1887, Štajerska z dne 12. 10. 1909., dež. zak. št. 78.

Novele:

Kranjska z dne 3. 9. 1894., dež. zak. št. 27; z dne 18. 5. 1896., dež. zak. št. 30; z dne 15. 11. 1910., dež. zak. št. 38; z dne 10. 5. 1914., dež. zak. št. 19. Koroška

z dne 18. 5. 1896., dež. zak. št. 24; z dne 21. 2. 1900., dež. zak. št. 14; z dne 12. 4. 1908., dež. zak. št. 14.

Ukaz min. za poljed. notranje, pravosodje in finance z dne 18. 7. 1915., razglašen v dež. zak. št. 38 za Kranjsko; o razdelbi zemljišč in uredbi dotičnih pravic do njih uživanja in upravljanja na Kranjskem.

Zakon z dne 7. 6. 1883., drž. avstr. zak. št. 92, o zložbi poljedelskih zemljišč.

Zakon z dne 21. 2. 1900., dež. zak. št. 15 za Koroško, zakon z dne 7. 11. 1900., dež. zak. št. 28 za Kranjsko, zakon z dne 26. 5. 1909., dež. zak. št. 45 za Štajersko; vsi trije: o zložbi poljedelskih zemljišč.

Izvršilne naredbe:

Za Koroško z dne 11. 7. 1903., dež. zak. št. 31, za Kranjsko z dne 11. 9. 1903., dež. zak. št. 10, za Štajersko z dne 12. 10. 1909., dež. zak. št. 79.

Novele:

Za Kranjsko z dne 15. 11. 1910., dež. zak. št. 37, za Koroško z dne 11. 5. 1911., dež. zak. št. 30, za Štajersko z dne 18. 7. 1915., dež. zak. št. 39.

Zakon z dne 14. 6. 1908., dež. zak. št. 3 ex 1909 za Koroško, zakon z dne 26. 5. 1909., dež. zak. št. 18 za Kranjsko, zakon z dne 7. 9. 1909., dež. zak. št. 69 za Štajersko; vsi trije: o varstvu planin in o pospeševanju planinskega gospodarstva.

Novele:

Za Koroško z dne 6. 2. 1909., dež. zak. št. 7, za Kranjsko z dne 14. 5. 1910., dež. zak. št. 19.

Izvršilne naredbe:

Za Koroško z dne 5. 1. 1909., dež. zak. št. 4, za Štajersko z dne 2. 2. 1911., dež. zak. št. 7, za Kranjsko z dne 9. 4. 1912., dež. zak. št. 18.

Ukaz min. za pravosodje in poljedelstvo z dne 3. 10. 1910., št. 15335, dež. zak. št. 17, za Kranjsko, o postopanju pri zemljejknjižnem oznamenilu skupnih planin v zmislu §§ 12, 15 in 16 kranjskega dež. zak. z dne 26. 5. 1909., dež. zak. št. 18.

Zakon z dne 4. 9. 1912., dež. zak. št. 63 za Kranjsko, o izboljšanju pašnikov.

Zakon z dne 3. 7. 1912., dež. zak. št. 45 za Kranjsko, o dolžnosti za vzdrževanje ograj.

c) Zagradba potokov hudournikov.

Zakon z dne 30. 6. 1884., avstr. drž. zak. št. 117, o ukrepih za neškodljivo odvajanje vode v gorovju.

(Pod točko a) cit. naredba z dne 19. 5. 1920., Ur. I. št. 241, predvideva določbe za sekanje, spravljanje in zlaganje lesa v okolišu hudournikov.)

d) Agrarna reforma.

Naredba min. za agrarno reformo, izdana 3. 9. 1920., št. 14082 v sporazumu z min. poljoprivr. in voda in z min. za gozde in rudnike o državnem nadzoru in državni upravi veleposestev. *Predložena zakonodajnemu odboru v pregled.*

Naredba min. za gozde in rudnike z dne 30. 7. 1920., št. 14535, s katero se izdajo za Slovenijo predpisi za trajno gozdno gospodarstvo v gozdih veleposestev, spadajočih pod agrarno reformo. *Predložena zakonodajnemu odboru v pregled.*

Naredba min. za agrarno reformo sporazumno z min. za gozde in rudnike, izdana dne 27. 4. 1921., št. 12443, o nakazovanju kuriva in stavbenega lesa v veleposestniških gozdih — interesantom agrarne reforme. *Predložena zakonodajnemu odboru v pregled.*

e) Domovinsko varstvo.

Naredba deželne vlade za Slovenijo z dne 19. 2. 1921., o varstvu redkih ali za Slovenijo tipičnih in za znanstvo pomembnih živali in rastlin in o varstvu špilj. (Ur. l. št. 64). *Predložena zakonodajnemu odboru v pregled.*

f) Varstvo ptic.

Zakon z dne 12. 4. 1908., dež. zak. št. 10 za Koroško, zakon z dne 20. 7. 1910., dež. zak. št. 27 za Kranjsko, zakon z dne 26. 7. 1909., dež. zak. št. 58 za Štajersko; vsi trije: o varstvu ptic, koristnih za poljedelstvo.

Zakon z dne 10. 1. 1910., dež. zak. št. 7 za Štajersko izpopolnjuje poslednje citirani Štajerski zakon iz l. 1909.

Razglas pokrajinske uprave, oddelka za kmetijstvo v Ljubljani z dne 10. 8. 1921., št. 3924, o varstvu poljedelstvu koristnih in redkih ptičev, izpopolnjuje cit. deželne zakone z ozirom na naredbo. z dne 19. 2. 1921., citirano pod točko f).

(Za Prekmurje velja glede prepovedi uničevanja koristnih ptičev še vedno zakon. čl. I. iz l. 1906.).

g) Lovstvo.

Patent z dne 28. 2. 1786., o lovstvu in tatinskem lovu. *Ta patent je bil s poznejšimi specijalnimi zakoni zelo modificiran in je torej le v posameznih točkah še poraben, toda le na Kranjskem).*

Patent z dne 7. 3. 1849., drž. avstr. zak. št. 154, ureja izvrševanje lovske pravice. *Veljaven le še za Kranjsko. Deloma izpremenjen s pozneje navedenim min. odl. z dne 15. 12. 1852., drž. avstr. zak. št. 257.*

Ukaz min. za notranje stvari z dne 31. 7. 1849., drž. avstr. zak. št. 342, podaja nekatera pojasnila k patentu z dne 7. 3. 1849. *Deloma izpremenjen s pozneje navedenim min. odl. z dne 15. 12. 1852., drž. avstr. zak. št. 257.*

Ukaz min. za notranje stvari z dne 10. 9. 1849., drž. avstr. zak. št. 386, pojasnjuje lovski patent z dne 7. 3. 1849.

Ukaz min. za notranje stvari z dne 15. 12. 1852., drž. avstr. zak. št. 257, o uživanju lovske pravice. *Veljaven še za Kranjsko.*

Zakon z dne 27. 9. 1887., dež. zak. št. 27 za Kranjsko, s katerim se prenaresjajo nekatera zakonita določila o izvrševanju lovske pravice.

Zakon z dne 17. 4. 1884., dež. zak. št. 9 za Kranjsko, s katerim se uvajajo lovske karte za Kranjsko, deloma izpremenjen z zakonom z dne 10. 12. 1899., dež. zak. za Kranjsko št. 2 ex 1900 in z naredbo deželne vlade za Slovenijo z dne 6. 12. 1919., št. 784 Ur. l. in 10. 12. 1920., št. 469 Ur. l. *Poslednji dve predloženi zakonodajnemu odboru v pregled.*

Razglas deželne vlade za Kranjsko z dne 9. 3. 1888., števil. 2555, o dolžnosti kolkovanja lovskih kart. *Smatra se s predpisi kolkovanja po začasnem taksnem zakonu z dne 2. 6. 1921., Službenih Novin števil. 152, Ur. l. št. 100, neveljavnim.*

Zakon z dne 19. 5. 1889., dež. zak. števil. 12 za Kranjsko, o povračilu škode po lovu in divjačini.

Naredba deželne vlade za Slovenijo z dne 22. 12. 1919., števil. 826 Ur. l., s katero se izenačujejo predpisi o prepovedanem lovskem času v območju deželne vlade za Slovenijo do končne zakonite ureditve z izpopolnilom z dne 10. 1. 1920., števil. 25 Ur. l. *Predloženo zakonodajnemu odboru v pregled.*

Zakon z dne 4. 8. 1902., dež. zak. števil. 15 ex 1903., s katerim se je izdal lovski zakon za Koroško. *Glede lovskih kart in prepovedanega lovskega časa deloma izpremenjen z gori navedenimi naredbami deželne vlade za Slovenijo iz l. 1919 in 1920.*

Izvršilne naredbe: z dne 10. 5. 1903, dež. zak. št. 16, z dne 10. 5. 1903, dež. zak. št. 17, z dne 10. 5. 1903, dež. zak. št. 19, z dne 10. 5. 1903, dež. zak. št. 20.

Dodatne naredbe: min. za poljedelstvo z dne 16. 1. 1908., št. 2261 glede samolastnega lova in z dne 13. 1. 1910., dež. zak. števil. 5 za Koroško, glede divjega kozla (*Capra ibex*).

Zakon z dne 14. 4. 1911., dež. zak. za Koroško števil. 26, o pobiranju davščin od izvrševanja lovske pravice z izvršilno naredbo z dne 13. 5. 1911., dež. zak. števil. 27.

Zakon z dne 21. 9. 1908., dež. zak. števil. 5 ex 1907, s katerim se za Štajersko izdaje lovski zakon.

Izvršilne naredbe: 23. 3. 1907., dež. zak. št. 22; z dne 26. 3. 1907., dež. zak. št. 18; z dne 26. 3. 1907., dež. zak. št. 19; z dne 26. 3. 1907., dež. zak. št. 20; z dne 26. 3. 1907., dež. zak. št. 21.

Delna izprememba je odrejena z zak. z dne 23. 12. 1906., dež. zak. števil. 6 ex 1907 in z naredbo z dne 7. 10. 1912., dež. zak. števil. 42.

Glede lovskih kart in prepovedanega lovskega časa je štajerski lovski zakon izpremenjen z gori cit. naredbami deželne vlade za Slovenijo iz l. 1919 in 1920.

Naredba štajerskega namestništva z dne 20. 7. 1885., dež. zak. števil. 14, o pokončevanju roparske divjačine s strupom, izpremenjena z naredbo z dne 20. 3. 1908., dež. zak. števil. 32.

Naredba deželne vlade za Slovenijo z dne 25. 12. 1920., št. 828 Ur. l., s katero se ustanavlja deželni lovski zaklad. *Ni bila predložena zakonodajnemu odboru, ker gre za samostojen fond.* Minist. odlok z dne 28. 12. 1921 odreja nekatere začasne izpremembe.

Zčasni zakon, o državni trošarini, o taksah in pristojbinah z dne 27. 6. 1921., Služb. Nov. šte. 152. (V poštev prihaja postavka 101 a). *Predložen zakonodajnemu odboru v pregled.*

Odlok pokrajinske uprave — oddelka za gozdarstvo z dne 17. 12. 1921., šte. 3291, o izdaji lovskih kart z ozirom na predpise cit. začas. zakona o taksah (postavke 101 a).

Razglas pokrajinske uprave — oddelka za gozdarstvo z dne 21. 1. 1922., šte. 216, Ur. l. šte. 10, o izplačevanju premij za pokončevanje volkov.

(Za Prekmurje velja še ogrski lovski zakon, v kolikor niso bili zakoniti predpisi za vse območje Slovenije izenačeni, na pr. glede lovskih kart, lovopusta, taks. zakona, dež. lov. zaklada, pokončevanja volkov.)

h) Določbe o javni straži.

Minist. odlok z dne 2. 1. 1854., drž. avstr. zak. šte. 4, o pripustitvi gozdarskega in lovskega varstvenega osebja k prisegi za varstvo lova.

Minist. odlok z dne 1. 7. 1857., drž. avstr. zak. šte. 124, o lastnostih, potrebnih za prisego za gozdno in lovsko varstvo; deloma izpremenjen z novelo z dne 15. 11. 1867., drž. avstr. zak. šte. 131 h kazenskemu zakoniku.

Minist. odlok z dne 20. 8. 1857., drž. avstr. zak. šte. 159, o pravici gozdne in lovskega varstvenega osebja do orožja.

Zakon z dne 16. 6. 1872., drž. avstr. zak. šte. 84, o oblastvenem delokrogu osebja, postavljenega v obrambo posameznih gran. zemljedelstva.

Literarni pregled.

Za ovu rubriku pojavljuje se osobit interes u krugovima naših čitatelja. Da ne moramo u buduće napose odgovarati na pojedine upite glede knjižara, naznačit ćemo od sada uz svaku knjigu i knjižaru, u kojoj se dobiva dotična knjiga primjećujući ujedno, da se knjige s nešto većim troškom mogu naručiti i preko domaćih knjižara.

Budući da u posljednje 3—4 godine nisu naši stručni listovi posvećivali dovoljno pažnje ovom predmetu, nabrojiti ćemo ovaj put poznata nam poratna izdanja stručne literature. O pojedinim važnijim izdanjima koja su ovdje nabrojena kao i o prijašnjima, koja još nisu u našim listovima ocijenjena, donosit ćemo u narednim brojevima stručne prikaze.

Glasiló austrijskog šum. udruženja »Österreichische Vierteljahresschrift für Forstwesen« god. 1919. izašao je u jednom broju na 54 str. Osim kratkog stručnog članka od E. Seidela: »Zur Frage der Bodenorts-Ermittlung« donosi literarni pregled s ocjenama, koje ispunjuju sav list. Tu se spominju ova novija djela šum. literature:

»Vorschläge zur Neugestaltung der Forstwirtschaft und zur Reform der Staatsforstverwaltung in Deutschösterreich«, Buchh. Hoellriegel, Salzburg P. 2 K.

Der Forsthaushalt aufgelöst in seine praktischen Einzelverrichtungen auf dem Gebiete der Wirtschaft und Verwaltung. V. Dr. Ing. H. Reuss. Verlag F. Tempsky. Wien 1918.

Lehrbuch der Forstwirtschaft für Waldbau und Försterschulen sowie zum ersten forstlichen Unterrichte für Aspiranten des Forstverwaltungsdienstes. Von Eckert-Lorenz. II. Band. Die grundlegenden naturwissenschaftlichen Gegenstände. Verlag von Wilhelm Frick, G. m. b. H. 1919.

Isto: III. Band. Die forstlichen Fachgegenstände.

Die Krankheiten unserer Waldbäume und wichtigsten Gartengehölze. Von dr. Neger, Stuttgart. Verlag J. Enke 1919.

Technische Gesteinskunde. Vom Geologen Ing. dr. phil. Stiny. Waldheim Eberle A. G. Wien. 1919. 10 K.

Moderne Forstwirtschaft von Forstdirektor Ing. Aug. Kubelka. Wien u. Leipzig 1918 bei Franz Deuticke. 13.20 K.

Aus der Mittelwaldpraxis von Forstmeister Karl Glück. Wien u. Leipzig. Verlag von Carl Gerald's Sohn. 1.86 K.

Fährten und Spurenkunde III. Aufl. von Karl Brandt. 1919. Paul Parey, Berlin. 9 M.

Grundlinien einer neuen Forstwirtschaftsphilosophie. V. Heinrich Weber. 1919. Tübingen, Laupp'sche Buchhandlung. 4 M + 30% skup. dod.

Führer durch unsere Vogelwelt v. prof. dr. Hoffmann. 1919. Verlag v. B. G. Teubner in Leipzig und Berlin. 4—5 M + skup. dod.

Isti list za god. 1920 izlazi na 40 str. i donosi samo literarni pregled ovih djela:

Der Waldbau nach wissenschaftlicher Forschung und praktischer Erfahrung v. dr. A. Bühler. 1918. I. Band. Stuttgart. Verlagsbuchhandlung E. Ulmer.

Grundriss der Forstwissenschaft von dr. V. Schüpfer. II. Aufl. Stuttgart. E. Ulmer. 28 M.

Die Fortbildung des sächsischen Forsteinrichtungsverfahrens. Dr. Martin. Buchh. P. Parey. 1920. 10 M.

Lehrbuch der nicht parasitären Pflanzenkrankheiten. V. Prof. Dr. Graebner. Buchh. Paul Parey. 43 M + 25 % skup. dod.

Die Bewegung der Holzpreise in Deutschland. V. Dr. Rubner. Verlag v. J. Neumann. München. 20 M + 40% skup. dod.

Die Begründung und Erziehung von Holzbeständen von Dr. Borgmann, Berlin. P. Parey. 15 M + skup. dod.

Massentafeln zur Bestimmung des Holzgehaltes stehender Waldbäume und Waldbestände. Von Dr. Grundner und Dr. Schwappach. Berlin. Parey. 1919. 6.50 M + skup. dod.

Allgemeine Biologie von Dr. H. Mische. 1920. Verlag v. B. G. Teubner. Leipzig und Berlin. 3.50 M + skup. dod.

Die Beschaffung des Kiefernnsamens. V. Dr. Bertog. 1920. Neudamm. Verlag J. Neumann. 7.50 M + 30% dod.

Zoologisches Wörterbuch. v. Dr. Knothnerus-Meyer. Verlag v. B. G. Teubner. Leipzig und Berlin. 1920. 7.20 M + dod.

Der Kreuzbock und andere Jagdgeschichten. V. J. R. Haarhaus. Verlag von Rich. Echstein Nachf. G. m. b. H. Leipzig. 8 M. geb. 12 M.

Karl Kraepelin, Einführung in die Biologie. 4. Aufl. v. Dr. E. Schäffer. Verlag B. G. Teubner. Leipzig und Berlin. 1919. 6.80 M.

Osim toga je izašlo:

Galić: Problemi agrarne politike. Zagreb. 1921.

Dr. Ugrenović: Misli vodilje naše šumarske politike. Zagreb. 1921.

Dr. Gruntzel: Agrarpolitik. Wien und Leipzig. 1921.

Černý: Německo-český slovníček lesnický. Praha. 1919.

Huffel: Economie forestière. Paris. 1920.

Frou: Sylviculture. Paris. 1918.

Dr. Thenins: Das Holz und seine Destillations-Producte. Wien und Leipzig. 1921.

Lenarčič Josip: Misli o agrarnoj reformi u Sloveniji.

Lovstvo.

Novi lovski zakon.

U ministarstvu šuma i rudnika priprema se novi zakon za lov. U tu su svrhu pozvani na suradnju šumarski odsjeci i lovska društva te Jugoslovensko šumarsko udruženje.

Ovo potonje povjerilo je izradbu nacрта u okviru I. odsjeka rada užem odboru od 4 člana. U najkraće vrijeme završit će odbor ovaj rad te će se naert moći raspraviti na narednoj sjednici glavne uprave udruženja i predložiti ministarstvu. Predsjedništvo je stavilo ministarstvu predlog, da se ovaj zakon svestrano pretrese i raspravi u anketi, na koju bi se pozvalo uz službene predstavnikne pojedinih odsjeka još i zastupnike lovačkih pokrajinskih društava i Jugosl. šum. udruženja. Nadamo se, da će ministarstvo ovaj predlog prihvatiti

to više, što je spomenutim pozivom na suradnju priznalo, da se ovako važna pitanja i osnove zakona, što tako duboko zasijecaju i u privatno pravne kao i u javne interese i bez saslušavanja što šireg kruga stručnjaka i interesenata.

Ministarstvo će to učiniti to prije, što iz Hrvatske i Slavonije nije uopće još dobilo podataka. Ovom treba tražiti uzrok u okolnosti, da je poziv na suradnju došao prekasno i davao preveć kratak rok za izradbu, označujući ga s riječima: »što pre!«

To je već kod nas običaj, da se čeka do zadnjeg momenta i kada već zakonodavni odbor počne stvar urgirati, onda se pozovu stručni krugovi, da dadu mnijenje, i to što prije. Tako je bilo i s pravilnikom za organizaciju šum. službe, a bojimo se, da će tako biti i sa šumskim zakonom. Temeljita se stvar ne da napraviti na prečac. Mi smo se stavili na stanovište, da dademo nešto valjana, pa makar to bilo i za mjesec dva kasnije, nego li da se dade na brzu ruku sačinjena krparija, koja se uvijek zakrpava i nadopunjuje i nikad nije suvisla cjelina. Uostalom držimo, da pitanje lovskog zakona i nije tako prešna stvar, da bi se morala preko koljena prelomiti i dok nemamo još osnovnih zakona o oblastima i nadoblastima itd. koji se moraju donijeti prije ovog zakona.

Prevladava mišljenje i u stručnim kao i u političkim krugovima, da ne bi bilo sasvim oportuno ovaj zakonski predlog iznositi u ovom momentu te davati raznim demagozima prilike i hrane za agitaciju te se općenito očekuje od ministarstva, da će ono uz sudjelovanje pozvanih već udruženja i nadležstva izraditi dobar lovski zakon te ga iznijeti pred parlamenat istom, onda, kad se strasti toliko umire, da za prihvrat zakona ne će biti opasnosti.

Uvjereni, da će ministarstvo sve ove važne činjenice u obzir uzeti, preporučamo i s ove strane predlog predsjedništva našeg udruženja.

Novi lovski zakon u Rumunjskoj.

Wiener Allg. Forst- und Jagd-Zeitrng donosi kratak prikaz zakona iz kojeg vadimo ovo: Pravo lova pripada vlasniku tla. Na vlastiti lov ima pravo samo, onaj, tko ima u brdovitom kraju 1000 ha, a u ravnici 100 ha. Općine daju i dalje svoje lovišta u zakup; od dobivene svote plaćaju 10% lovskom fondu ministarstvu domena. Važna je novost, da posjednik i lovozakupnik imade držati izobraženo nadzorno osoblje.

Potpuna otšteta ima se plaćati za svu štetu učinjenu ne samo po jelenima nego i po divljim svinjama i jazavcima.

Zakon sadrži i neke promjene lovostoje. Tako će se n. pr. jelen smjeti ubijati od 1. augusta do 1. februara. Košute, jeleni šarenjaci i lanad se uopće ne smije tući bez dozvole ministarstva. Srnjaci od 1. maja do 1. decembra, zecevi od 15. septembra do 31. januara.

Kod ministarstva za drž. domene osniva se odsjek za lov, kojemu stoji na čelu stručnjak. Uz to je imenovan generalni direktor za lov, koji ima kontrolisati provedbu lovskog zakona u cijeloj zemlji.

Premije za pokončevanje volkov v Sloveniji.

Na predlog gozdarskega oddelka pokrajinske uprave za Slovenijo je ministarstvo za gozde in rudnike dovolilo, da se smejo iz razpoložljivih sredstev deželnege lovškega zaklada izplačevati premije za pokončevanje volkov, ki so

se v nekaterih krajih, posebno v gozdnatem južnovzhodnem delu Slovenije pojavili v takem številu, da so uničili v nekaterih loviščih vso srnjad. Pa tudi živinorejcem so napravili že mnogo škode.

Pogoji pod katerimi se premije izplačujejo, so sledeči:

1. Vsakomur, ki se izkaže, da je v območju pokrajinske uprave v Sloveniji ujel ali ubil volka, se izplača premija, ki znaša za volka brez razlike spola 1.500 K, za mladiča iz gnezda 300 K. Za volka ujetega ali ubitega pri gonji se plača le 1.000 K.

2. Vsakega ujetega volka je ubiti, ubiti živali pa je pri županstvu iztakniti jezik.

Za volkove, ki jim je bil jezik iztaknjen od kakega zasebnika ali za predloženje kože takega volka se premije ne izplačujejo.

3. Da je bil volk, za katerega se zahteva premija, resnično v območju pokrajinske uprave v Sloveniji ujet ali ubit, mora se dokazati s potrdilom županstva politični oblasti, v katere območju je bil volk ubit. V potrdilu so navesti čas, kraj in druge okoliščine, ki so merodajne, verodostojnost okrepiti.

Kdor volka ujame ali ubije ima le pravico do premije, lastninsko pravico do ubitega ali ujetega volka pa ima oni, ki mu gre po veljavnih zakonih.

5. Razglašene določbe zadobijo moč z dnevom objave v Uradnem listu pokrajinske uprave za Slovenijo.

Omenjeni pogoji so bili razglašeni dne 21. januarja 1922, Ur. l. št. 10.

Ing. Šivic.

Pismo Uredništvu.¹

Ljubljana, dne 30./I. 1922.

Gospodine uredniče!

U prvom broju šumarskog Lista objelodanilo je Predsjedništvo Udruženja svoj odgovor na deklaraciju šumarskih inženjera iz Bosne i Hercegovine. Dosad se je raspravljalo o tom t. z. »spor« u užem krugu neposrednih radnika oko ustanove Udruženja, deklaracijom kolega iz Bosne i Hercegovine prešlo je to pitanje u široku javnost, a odgovorom na tu deklaraciju među sve članove Udruženja. Držim da nema ni jednog člana Udruženja, koji ne bi žalio, da je do toga došlo. Uvjerem sam, da tako ne smije da ostane, jer bi iz toga lako nastao istinski spor, koji bi u svakom pogledu škodio temeljnim ciljevima našeg Udruženja. Kao konškolarcu i osobnom štovatelju mnogih mladih kolega šumarskih inženjera iz Bosne i Hercegovine neka mi bude dozvoljeno, da napišem o tome nekoliko riječi, pošto sam uvjeren, da se cijela stvar temelji u prvom redu na nesporazumu.

Prije svega treba podsjetiti na oduševljenje te stvarno i neumorno surađivanje kolega šumarskih inženjera iz Bosne i Hercegovine kod svih radova, koji

¹ Donosimo ovaj dopis iz Ljubljane s izjavom, da ćemo vrlo rado dati u listu mjesta i izjavama protivne stranke sa željom, da bi se nesporazumci čim prije uklonili. — Uredništvo.

su imali za cilj ostvarenje Udruženja. Klica nesporazuma je doduše lokalne naravi, pošto je spor među t. z. visokoškolicima i t. z. srednjoškolicima u Bosni najakutniji, no njegovi su motivi općenitijeg značaja. Tu borbu doživjele su sve struke u časovima stvaranja stručnih akademija. Kako su je druge struke časno riješile, riješit će je i naša, pogotovo jer u nas nema škola konačne riječi o usposobljenju kandidata za preuzimanje dužnosti, kako je to bivalo u mnogim drugim strukama, već taj sud izriče stručna praksa. Kad još pomislimo, da su upravo naši dični starine »srednjoškolci« oživjeli našu akademiju i da su i nas inženjere učili i konačno na ispitima i kvalificirali neinženjeri, jasno je, da tu o ozbiljnim sporovima ne može da bude govora. Kolege inženjeri iz Bosne i Hercegovine izrazili su bojazan, da bi se moglo dogoditi da budu i u stručnim i u staleškim pitanjima u svojoj podružnici nadglasani ne samo od t. z. srednjoškola, nego osobito od drugih nestručnih a punopravnih članova Udruženja. Bez sumnje bi u najviše slučajeva, kad bi se to desilo, bili dotični zaključci u protuslovlju sa svrhom Udruženja, izraženom u ustavu. Iz te bojazni nastala je prividna skepsa kolega inženjera iz Bosne i Hercegovine, naglasujem prividna, jer poznavao pitanja upravo iz odlučnosti i bezobzirnosti nastupa uviđa, da je upravo interes za Udruženje jedan od glavnih motiva te privremene apstinencije. Time je donekle objašnjena jezgra »spora« onim članovima Udruženja, kojima je taj dosad bio nepoznat.

Ako se razmatra sam ustav Udruženja, čini se, da on faktično ne daje dovoljno garancije u tom pogledu. No taj je manjak popravio poslovnik Udruženja. Organizacija Odsjeka rada, način rada Podružina i Glavne uprave tako su udešeni, da je donošenje odluka bar u načelnim i svim važnijim pitanjima apsolutno u ruci najvrsnijih stručnjaka zemlje. Inače: od samog straha pred smrću trezven se čovjek još nije usmrtio. Radimo, pa ćemo lahko ispraviti, ako nešto ne valja. U bivšem slovenskom društvu nikada nije došlo do takvih anomalija, premda su pravila bila još liberalnija nego li je naš ustav.

No dublji uzroci nesporazuma čini se da proizlaze iz toga, što nekojima od gospode članova još nije sasvim jasno, što je zapravo naše Šumarsko Udruženje. Tako se iz nekih kritika o prvom broju našeg Šumarskog Lista dade i mimo sve stvarnosti razabrati, da se ni nekoja gospoda od ostvaritelja Udruženja još nijesu pravo uživjela u bitnosti vlastitog svog djela. Inače se ne da razumjeti, kako traže, da se već u prvom broju glasila, bez programa i objašnjenja, potrebitih za ogromnu većinu članova u svim krajevima države, koji nijesu mogli neposredno učestvovati u dugim pripravnim radovima — iznose goli znanstveni, visokostručni radovi! Nijesmo samo akademska staleška organizacija, jer imamo i hoćemo da pridobijemo što više marljivih članova bez obzira na njihov stalež, a pod vodstvom šumara stručnjaka. Kako da se zadovolji n. pr. interes malih šumoposjednika članova sa golim visokim formulama i teorijama? Treba i jedno, a treba i drugo. Na dnevnom su redu kod nas prije svega opsežna pitanja šumske politike, a ta treba da se obrade ne samo za stručnjake, nego poglavito i za šumarske nestručnjake. Naše je Udruženje dakle stručna kulturna i narodnogospodarstvena šumarska organizacija svih onih državljana, od kojih se može očekivati pozitivan interes i rad na prostranom šumarskom polju u točno određenim smjerovima. Svatko, tko odgovara tom kriteriju, za odjetom u formuli ustava, i vrhu toga može i hoće da radi, dobro nam je došao. To je pravo bistvo našeg Udruženja. Ono je organizacija svih pojedinih radnika i radova iz našeg cijelokupnog šumarstva, da ga što prije temeljito upoznamo

i pomognemo kolegama, koji su na položajima, skopčanim s velikom odgovornošću, u ovim teškim časovima.

Nepotrebno je umjetno stvaranje nesuglasica između našeg te drugih udruženja i organizacija. Naši su članovi već danas u svim mogućim staleškim, stručnim, gospodarstvenim i kulturnim društvima i klubovima. Da navedem konkretan slučaj.

U Sloveniji postoji već od početka u Sekciji Ljubljana Udruženja Jugoslavenskih Inženjera i Arhitekta posebna »Skupina inženjera agronoma«, u kojoj su učlanjeni gotovo svi naši šumarski, poljoprivedni i kulturnotehnički inženjeri — trećina svih članova Sekcije! — pa sam uvjeren, da bi se i sama Sekcija lijepo zahvalila, kad bi morala da zastupa preko svog djelokruga još i interese cijelokupnog šumarstva i poljodjelstva! Šumarski smo inženjeri časno zastupani u samom odboru Sekcije, predsjednik i tajnik »Skupine inženjera agronoma« šumarski su inženjeri, iste su osobe povrhu toga članovi raznih drugih stručnih i staleških društava i korporacija, pa mogu posvema objektivno umiriti svu gospodu kolege u tome, da nije uslijed toga nitko od nas još došao u položaj, da radi bilo čega ne bi smio ili mogao da bude i članom našeg najvećeg Udruženja. Obratno, mi smo vrlo često doživjeli, da je svim stranama, a ponajviše nam samima to sarađivanje samo od koristi.

Apeliram dakle na cijenjene prijatelje šumarske inženjere iz Bosne i Hercegovine, da ne uskrate potrebnog sarađivanja kod izgradbe naše struke, jer je današnje vrijeme vrlo nepodesno za svako cijepanje sila. I, što je također od važnosti, ne iznosimo naših čisto internih stvari u drugim listovima i revijama, kad imamo hvala Bogu već jednom svoj list, jer to bi moglo škoditi ne samo Udruženju, već u prvom redu upravo onome, što hoćemo da potkrijepimo i zagovaramo.

Ing. Ružić.

Pitanja i odgovori.

Odgovor na pitanje u 1. broju: Privremeni zakon od 27. juna 1921. pod tačkom 101. takstativno navodi, koja su lica oprostena od plaćanja takse za lovnu kartu. Nas ovdje interesuje tačka 101. slovo C. U njoj je rečeno, da su plaćanja takse za lovnu kartu oprošteni čuvari lova, šumarski službenici, poljari i pastiri. No taj propis sadržava još поблизу definiciju toga oprosta te kaže: »Lica pod C. neplaćaju ovu taksu samo onda, ako love u svom rejonu a sa dozvolom vlasnika.

Kao dokaz o oslobodjenju od plaćanja takse služi kod lica C. legitimacija sa potvrdom o dopuštenju lovljenja.

Taj je dakle oprost moguć uz dvije pretpostave. Prvo, da se lov izvršava isključivo u rejonu dotičnoga čuvara ili službenika, drugo, da onaj, koji lov vrši, ima za to privolu vlasnika (zakupnika ili podzakupnika) lovišta. Nastaje sada pitanje, što se imaće smatrati rejonom pojedinoga čuvara ili službenika. Iz naravi stvari proizlazi, da se imaće smatrati čitavo ono područje (teritorij), na koji se proteže službena funkcija dotičnika. Tako je rejon čuvara lova samo onaj čuvarski (lovni) šrez (revir), koji je predan čuvarskoj brizi i odgovornosti. Rejon šumarskog činovnika jest čitavo ono područje, na kojem on — na osnovi položene zakletve — vrši izvjesnu šumarsku stručnu ili lovačku tehničku i nadzornu službu.

Citirani zakon ne razlikuje šumarske službenike prema kategoriji posjeda. Dakle se mora zaključiti, da on pod pojam šumarskog službenika supsumuje sve šumarsko osoblje, kojemu je službovanje vezano o izvjesno područje (rejon), i državne i političke i privatne šumske uprave.

Držim, da je zakon pošao sa načelnog gledišta, da je izvršivanje lova u rejonu nekoga službenika sastavni dio njegove službe pa nije našao dovoljna razloga, da takovo izvršivanje lova još napose oporezuje.

Pravo šumarskih činovnika državne i političke šumske uprave na oprost takse za lovnu kartu vezano je citiranim zakonom — kako već rekosmo — o njegov službeni rejon dakle o područje (teritorij) njegova djelokruga. Sam njegov djelokrug normiran je zakonskim i inim propisima, no pravo i dužnost vršenja funkcije toga djelokruga izvire iz položene službene zakletve. Momentom položanja službene zakletve biva dakle definitivno utvrđen rejon i pravo izvršivanja funkcija djelokruga nekoga činovnika. Dakle je položena zakletva već sama po sebi pravni naslov za oprost takse na lovnu kartu — ako se radi o izvršivanju lova u rejonu toga činovnika.

Držim, da je zakon ovamo supsumovao i privatne šumarsko osoblje s razloga, što se i u privatnoj šumarskoj službi izvršavanje lova ima smatrati sastavnim dijelom šumarske službe uopće. No budući da privatni šumarski namještenici ne polažu prigodom nastupa svoje službe nikakovu zakletvu, već njihova prava i dužnosti — pa i opseg rejona — izvire iz dekreta, akceptnoga pisma, ugovora itd. dakle iz dokumenata, koji je naprama oblastima posve privatno-pravne naravi, potrebno je, da se rejon takovih činovnika utvrdi i pred oblasti. Potrebno je dakle, da oni privatni posjednici šuma, kojima je stalo do toga, da se njihovi šumarski namještenici uzmognu poslužiti zakonskom pogodnosti oprosta takse za lovnu kartu, dadu kod nadležne političke vlasti zapriseći svoje činovnike kao čuvare lova za izvjesna službena područja (rejone). Bez te prisege ne može se privatnim službenicima priznati pravo na oprost od plaćanja takse na lovnu kartu.

Da je zakon zaista imao na umu takovu pravnu kvalifikaciju, vidi se najbolje odatle, što je on izrično propisao za svakoga onoga, koji se želi da posluži tom pogodnosti eprosta, obavezu legitimovanja. To će reći, svaki se takav pogodovnik oprosta mora na zahtjev državnih organa legitimovati. On ne mora, da ima običajnu lovnu kartu no mora, da posjeduje ova dva dokumenta. Prvo: dokumenat, iz kojega se nesumnjivo vidi, da se zaista radi o njegovom službenom rejonu (potvrda o položenoj službenoj prisezi za državne i političke šumarske činovnike odnosno potvrda o položenoj zakletvi čuvara lova za privatne činovnike), drugo: dokumenat, da je sa strane vlasnika, zakupnika ili podzakupnika lovišta zaista ovlašten, za izvršavanje lova na svom službenom području.

Ugrenović.

2. pitanje: Neki privatnik predložio je po svojoj šumskoj upravi nadležnoj vlasti na odobrenje još u augustu 1921. propisni drvosječni predlog za gospodarsku godinu 1921./1922. Nastupom gospodarske odnosno poslovne godine započeto je sa sjećom. Za kratko vrijeme stiže pismeno obavještenje sa strane nadležne kr. kotarske oblasti u ... da se svaka sječa obustavlja s razloga, jer drvosječni predlog još nije odobren. Protiv toga obavještenja uložena je žalba no naravno bez odgovodne moći.

Slobodan sam upitati ovo: Da li je ovaj postupak u skladu sa zakonima, koji su na snazi? Može li se obustavljati sječa sa gornjom motivacijom, u

kojoj nema lične krivnje niti vlasnika šume niti njegove uprave? Što bi vlasnik odnosno njegova šumska uprava mogao u toj stvari poduzeti? N. N.

Odgovor na 2. pitanje: Uputite interesenta neka se hitno obrati na Ministarstvo Šuma i rudnika, šumarski odsjek Zagreb, sa obrazloženom molbom ot prilike ovoga sadržaja: »Dopisom kr. kotarske oblasti u ... od ... broj ... koji u prepisu prilažemo, obavješteni smo, da nam se u našem šumsko-gospodarskom i eksploatacijskom području ... obustavlja svaka sječa.

Protiv ovoga formalnoga obavještenja, koje bi zapravo htjelo da nadomjesti oblasnu odluku, uložili smo redovitim molbenim putem našu žalbu odnosno utok. No kako ovaj nije do danas po nadležnoj vlasti riješen a niti nema izgleda, da bi u primjerno vrijeme mogao biti riješen, te kako bi uslijed te obustave sječe, koja nas je nenadano zatekla već u samoj radnoj kampanji, mogle po nas nastati golene štete, slobodni smo da ovim skrenemo pažnju našlova na ovaj postupak kr. kotarske oblasti u ... te da zatražimo hitnu i pravvednu zaštitu viših vlasti.

Kako ćemo niže dokazati, ovaj postupak nije nikako u skladu sa zakonima i propisima, koji su na snazi, pa prema tome držimo, da je posve opravdano, ako zamolimo, da se po šumarskom odsjeku ova odredba kr. kotarske oblasti u ... hitno dokine, da se zatraži predloženje svih spisa — uključivši ovamo i naš drvosječni i ogojni predlog — te da se odredi, da se do odobrenja toga predloga nesmiye sječa obustavljati.

Kr. kotarska oblast u ... motivira svoju odredbu tim, da naš drvosječni predlog do danas nije odobren. Iz svega toga dadese logički zaključiti, da kr. kotarska oblast nama u grijeh pripisuje krivnju, da taj predlog nije do danas odobren, jer se drugačije ne bi dala razumjeti ovakova mjera na našu štetu. No mi naprotiv možemo da dokažemo, da nas ne tereti nikakav pa ni najmanji propust u tom smjeru. Mi smo pravovremeno — još u augustu p. g. predali drvo i sječni predlog za gospodarsku godinu 1921./1922. kr. kotarskoj oblasti u ... Zašto taj predlog nije do danas, gdje su već prošla od tada puna četiri mjeseca, riješen bilo u pozitivnom bilo u negativnom smislu sa strane nadležne oblasti, mi ne znamo. Očito je, da na tom nema i ne može da bude nikakove naše krivnje. No iz činjenice, da on još nije riješen, nikako se ne može već unaprijed zaključivati, da on neće biti odobren.

Pitanje odobrenja drvosječnoga predloga posve je dakle formalna odnosno administrativna stvar, koja leži isključivo u rukama oblasti, a ne u rukama stranke.

Prema tome ne može biti u tome nikakove naše subjektivne krivnje. A bez ove se ne dadu opravdati one oblasne mjere, koje su u formi obustave sječe poduzete na toj krivoj pretpostavi naše subjektivne krivnje.

Pa i onda, ako analizujemo one slučajeve, u kojima prema postojećim zakonskim propisima može uopće doći do obustave sječe, dolazimo do istoga zaključka.

Oblasni nadzor nad našim šumama može, da se vrši u smislu zakona od 26. ožujka 1894. Intencija toga zakona bila je osiguranje potrajnosti šumskoga gospodarstva. S toga je razloga i propisano izradjivanje šumsko-gospodarskih osnova te drvosječnih i ogojnih predloga.

Mi bi mogli da shvatimo, da je kr. kotarska oblast izdavajući svoju odredbu stala na ovu stvarnu a ne na formalno-administrativnu osnovicu. Mi bi mogli

da razumijemo, da bi se oblast našla ponukanom da intervenira u slučaju, kad bi našim načinom gospodarjenja i sječe bila uistinu ugrožena potrajnost. No o tome naravno u našem slučaju ne može biti niti govora, jer se mi nalazimo na početku kampanje odnosno gospodarske i poslovne godine 1921./1922. pa nikako ne prijeti pogibao, da bi mogli prekoračiti etat u ovo kratko vrijeme do odobrenja drvosječnog predloga te tako narušiti potrajnost.

Nadalje i sam propis § 15. zakona od 26. ožujka 1894. nesumnjivo govori za to, da je odnosna oblasna odredba protuzakonita. Taj naime § u čl. 4 striktno određuje, kad oblast može zabraniti odnosno obustaviti sječu. Ona to može učiniti onda, ako se za vrijeme, dok se gospodarska osnova odnosno drvosječni predlog nalazi u stadiju odobrenja, nerazborito gospodari. A kr. kotarska oblast u ... nije nikako i ničim dokazala, da mi nerazborito gospodarimo. Ona dapače u svojoj odredbi nije niti pokušala ustvrditi očitost za to, jer je već i sama unaprijed sumnjala, da bi to mogla i dokazati. A nije kr. kotarska oblast pokušala niti da na licu mjesta utvrdi činjenicu nerazboritog gospodarenja, jer bi inače prije izricanja odluke odredila neko ročište ili raspravu, prizvavši onamo nas kao stranku te dajući nam tako prilike da kao stranka budemo barem saslušani.

Rečeni § u alineji 5. tačno predviđa koje sve kazne mogu da stignu posjednika šume radi nepredloženja ili odobrenja odnosno elaborata. U ovom se slučaju ne može raditi o nepredloženju, jer smo mi — kako je to oblasti tačno poznato — naš drvosječni predlog za gospodarsku godinu 1921./1922. pravovremeno predložili. Prema tome o kazni za nepredloženje ne može biti ni govora. No niti za dosadanje neodobrenje drvosječnog predloga ne možemo da budemo mi zvani na odgovornost, jer rečena alineja izričito traži, da bude uglavljena »skrivnja posjednika šume«, što u ovome slučaju nikako ne stoji.

Neobično nas se doima izricanje oblasne odredbe u cilju bezodvlačne obustave sječe. Moramo upozoriti, da se citirana oblasna odredba očitost nije osvrnula na propis § 15. zakona od 26. ožujka 1894., koji govori na prvom mjestu samo o zabrani (dakle ne o obustavi) sječe (za specijalni slučaj nerazboritog gospodarenja, koji kod nas niti ne predleži niti je utvrdjen), koji nadalje predviđa novčanu kaznu a tek na posljednjem mjestu — t. j. nakon što oba ova načina kazne ostala bez uspjeha — stavlja u mogućnost, obustavu sječe. Tim, što je po oblasti određena momentana obustava sječe a da se prije toga oblast nije poslužila zakonitim sredstvom zabrane i novčane kazne, oduzeta je našoj žalbi, koju smo predložili redovitim molbenim putem, odgovorna moć. Iz toga rezultuje po nas goleme štete, za koje smo prisiljeni otkloniti svaku odgovornost i koje smo pitanje prikazali u našem utoku.

Na osnovu svega razloženega slobodni smo zamoliti:

1. da se dokine kao nezakonita odredba kr. kot. oblasti u ... broj ... od ... glede obustave naše sječe;
2. da se zatraži predloženje svih spisa;
3. da se sa pospješanjem riješi po nadležnom žup. upravnom odboru naš drvosječni predlog za gosp. godinu 1921./1922.;
4. da se do odobrenja tih predloga dozvoli sječa.

Odgovarajući na gornje pitanje, mi smo se njime pozabavili nešto opširnije nego obično. Učinili smo to s važnih načelnih razloga.

Motivacija oblasnoga postupka zaista je neobična, rekli bi upravo kuriozna! Karulna mjera, koja je preduzeta, zadnja je skrajnost. Jer do momentane obustave sječe bez odgovodne moći žalbe imade još dovoljno stepenova kazni, kojima se dolazi do cilja. Posredi je i ogromna važnost radničkog pitanja. Danas, sred zime, naprećac, ostaviti bez hljeba stotinjak radnika i njihove obitelji upravo je smjelost. Poznati su nam slučajevi, gdje su još prije rata ovakve oblasne mjere izazvale gibanja čitavih radničkih organizacija. Konačno članovima našega udruženja brojni su privatni posjednici šuma iz Slovenije i Hrvatske, koje će ovaj slučaj u detalju zanimati.

Dok ovo pišemo čujemo da je ova odredba kotarske oblasti već dokinuta.

Ugrenović.

Pitanje, broj 3. a) Ali obstoja kak zakonit predpis, da je treba merske klupe umeriti dati? b) Ali se na prošnju stranke merske klupe umérijo?

Ši.

Iz Jugoslov. Šumarskog Udruženja.

Poslovnik¹

za rad jugoslavenškog šumarskog udruženja, njegovih podružina i odsjeka rada (na temelju pravila, odobrenih odlukom ministarstva šuma i rudnika br. 17.291/921.)

I. Članovi Udruženja.

Čl. 1.

Svako fizičko ili pravno lice, koje želi postati članom Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja, dužno je podnijeti pismenu ili usmenu prijavu upravi koje Podružine ili dvojici redovnih članova, na čiji predlog raspravlja Upravni Odbor Udruženja na prvoj svojoj sednici o ovakvoj prijavi. Uz prijavu treba označiti, u koju kategoriju članova želi da stupi prijavitelj, nadalje dati sve potrebne podatke za prosuđivanje prijavitelja u smislu čl. 5 Ustava.

O riješenju prijave molitelj će biti izviješten pismeno od uprave Podružine, gdje takva postoji, inače od Glavne uprave Udruženja te pozvan, da položi propisanu upisninu i članarinu za godište, u kome je primljen za člana, dotično propisani ulog ili zavještaj.

Molitelj će biti na isti način pismeno obaviješten i u slučaju, da njegova prijava nije bila po Upravnom Odboru uvažena, i to bez navoda razloga.

Imena novih članova, kao i onih lica, koja prestaju biti članovima Udruženja, donosiće naredni broj Šumarskog Lista.

Čl. 2.

Uz prijavu za članstvo dužan je svaki molitelj javiti i mjesto svoga stanovanja. Članovi Udruženja dužni su svaku stalnu promjenu stanovanja u toku jednog mjeseca javiti upravi Podružine, dotično Glavnoj Upravi Udruženja. No u svakom slučaju ostaje član Udruženja do konca godine kod one Podružine, u kojoj se je nalazio u početku godine.

¹ Pravila su priložena u posebnoj brošuri.

Čl. 3.

Redovni članovi, utemeljači i dobrotvori dosadanih društava ostaju članovima iste kategorije i ovoga Udruženja. Ako takav član primi i ne vrati Šumarski List, smatra se, da je pristao na novo članstvo; ako pak Šumarski List vrati i do kraja godine 1922. mimo opomene Glavne Uprave, odnosno uprave Podružine ne plati nove članarine, prestaje biti članom Udruženja (čl. 12. b Ustava). U tom se slučaju može postupati jedino u smislu pravila prijašnjega društva (zaostala članarina i dr).

Čl. 4.

Svaki član Udruženja dobit će kad naplati članarinu člansku iskaznicu, koja mu služi kao legitimacija za odborske sjednice, za dolazak na skupštine i kongrese Udruženja kao i za sve povlastice, koje su s članstvom spojene.

Svaki član dobiva nadalje otisak Pravila i poslovnika za cijenu, koju odredi Upravni Odbor na svojoj sjednici.

Čl. 5.

U broju Šumarskog Lista, koji izađe pred Glavnu godišnju skupštinu Udruženja, otštampeće se imena svih članova Udruženja po kategorijama članstva i s podacima koje glavna Uprava odredi.

Čl. 6.

Imena sviju utemeljača i dobrotvora zavodiće Glavna Uprava u naročitu Spomenicu, te će imena novih članova tih kategorija u svojem godišnjem izvještaju naročito izjaviti.

II. Uprava Udruženja.

Čl. 7.

Upravni Odbor Udruženja sastaje se u prvu sjednicu odmah po zaključku Skupštine, na kojoj je bio izabran. Pošto primi dužnost od prethodnog Glavnog Odbora, određuje u smislu Ustava Udruženja i zaključaka Glavne Skupštine smjerove i zadatke Glavne Uprave, koju on vodi.

Pored općih zadataka, stavljenih u dužnost Upravnom Odboru — odnosno Glavnoj Upravi — u čl. 13., 14., 15., 16., 19., 20., 23., 24., 26., 27., 30., 34., 37., 38., 40. i 42. Ustava, ona će imati:

- a) da saziva Glavne Skupštine Udruženja i Kongresa;
- b) da utvrđuje za iste dnevni red i čas, kad će se držati, starajući se preko uprave dotične Podružine ili naročitih izaslanika, da se osiguraju potrebne prostorije i stanovi za učesnike;
- c) da izvršuje sve zaključke Glavnih i izvanrednih Skupština i Kongresa te one predloge odsjeka rada, koji važe kao zaključci skupštine;
- č) da vrši sve nabavke i isplate u granicama odobrenog budžeta; samo u krajnjoj nuždi smije Glavna Uprava prekoračiti odobrene kredite, zato mora isposlovati naknadno odobrenje prve Glavne Skupštine;
- d) da vijeća i rješava o svim predložima i pitanjima, koja bi bila upućena od strane pojedinih Podružina, članova, vlasti, korporacija ili privatnih lica, od Odsjeka rada i njihovih članova, da o njima ili sama donosi odluke ili da po njima sastavlja predloge za Glavnu Skupštinu ili Kongres Udruženja;
- e) da vodi, posreduje, organizira i nadzire sav rad Odsjeka rada, kako je propisan o VI. dijelu toga poslovnika;

f) da daje direktive za uređivanje i izdavanje Šumarskog Lista i ostalih publikacija;

g) da prima, otpušta i nagrađuje sve administrativno i pomoćno osoblje Udruženja u granicama odobrenog budžeta.

Čl. 8.

O radu Glavnog Odbora vodi se zapisnik, koji se na narednoj sjednici ovjeri po dvjema članovima Odbora, koji su prisustvovali dotičnoj sjednici.

Čl. 9.

Birani (ili stalni) tajnik Udruženja vodi zapisnik na sjednicama Glavne Uprave kao i na sjednicama specijalnih odbora i plenarnim sjednicama Odsjeka rada, ako za to bude određen od strane Glavne Uprave.

Stalni tajnik Udruženja vodi sve stručno društveno dopisovanje i čuvar je cjelokupnog arhiva Udruženja; on sastavlja povremene i godišnje izvještaje o radu Udruženja po uputama dobivenim od predsjednika. On se ima starati, da se sve odluke Glavne Uprave blagovremeno stavljaju do znanja upravama Podružina, članovima, odnosno članovima Odsjeka-rada bilo preko Šumarskog Lista, bilo putem pisama i raspisa i stara se o provedenju svih odluka skupštine i upravnih odbora.

On rješava i priprema sve predstavke i konačne odluke Uprave, koje su stručnog značaja, te ocjenjuje takve radove članova kao predloge za Glavnu Upavu.

Stalni tajnik u sporazumu s redakcionim odborom uređuje »Šumarski List«, kao njegov Glavni urednik. On se brine za blagovremeno raspošiljanje Šumarskog Lista, prikuplja materijal za list i rukuje knjižnicom.

Čl. 10.

Birani tajnik po potrebi pomaže stalnog tajnika te ga u slučaju odsutnosti pri tome zamjenjuje. On vodi i upravlja u prvom redu sve administrativne poslove; tako prepisku, staranje oko točnog funkcionisanja rada u Podružinama, brine se za točno izvršavanje Ustava i Poslovnika sa strane članova, Podružina i. dr., te vodi nadzor nad radom administrativnog osoblja Udruženja.

Čl. 11.

Blagajnik prikuplja sve prihode Udruženja preko blagajna pojedinih Podružina, odnosno, gdje takvih nema, neposredno od članova, a prihode Šumarskog Lista lično ili po Podružinama. Vodi točno knjige prihoda i rashoda, prima i supotpisuje sve računске dokumente i prepisku.

Blagajnik vodi inventar o pokretnoj i nepokretnoj imovini Udruženja te njihovu vrijednost po odobrenju Glavne Uprave unosi u godišnje bilance.

On sastavlja sve blagajničke izvještaje i nacrtje za godišnji budžet, te se stara, da se izdaci kreću u granicama odobrenog budžeta.

Blagajnik je ujedno čuvar sve gotovine te pokretne i nepokretne imovine Udruženja.

Čl. 12.

Sve redovne i vanredne prihode Udruženja prikupljat će blagajnici Podružina u svome području, odnosno blagajnik Udruženja neposredno ili posredno za krajeve, gdje ne postoje Podružine.

Na kraju svake četvrt godine slaće blagajnici Podružina blagajni Udruženja obračune o prihodima i izdacima za proteklo, četvrt-godište kao i višak prihoda. Uz obračun slat će i spisak onih članova, koji su u to vrijeme udovoljili svojim platežnim dužnostima.

Obračunu za zadnje četvrt-godište ima se priložiti i spisak svih onih članova, koji nijesu udovoljili svojim dužnostima, s naznakom, za koliko su pojedini zaostali.

III.

Glavne Skupštine i Kongresi Udruženja.

Čl. 13.

Za redovne i izvanredne Glavne Skupštine, pored propisa u Pravilima, važe još i sljedeće odredbe:

1. Uoči prvog dana skupštine sastat će se zvanično pojedini Odsjeci rada, da konačno rediguju svoje predloge dotično izvještaje i odrede svoje referente za glavnu Skupštinu.

Nezvanično se u večer istog dana sastaju svi pridošli delegati i članovi radi upoznanja i kolegijalne izmjene misli o točkama dnevnog reda skupštine.

2. Prvog dana Skupštine predsjednik Udruženja ili njegov zamjenik otvorit će prvu sjednicu redovno u 9 sati prije podne i prije prelaska na dnevni red izvršit će se prozivka izaslanika prema spiskovima, koje će Podružine predati Glavnoj Upravi, da bi se ustanovilo brojno stanje prisutnih. Na mjesto odsutnih izaslanika pozvat će predsjedništvo njima određene zamjenike. Kad se utvrdi, da je prisutno najmanje polovina propisanih delegata ili zamjenika, pristupit će se izvršenju dnevnog reda.

3. Iza redovnog izvještaja Glavne Uprave dolaze izvještaji referenata pojedinih Odsjeka rada o radu i o eventualnim dokončanim predlozima, o kojima se debatuje i prvi puta glasuje.

4. Po tom se sjednica pretvara u konferenciju za izbor raznih skupštinskih odbora. Biraju se: finansijski odbor, ev. odbor za izmjene u Pravilima, odbor za sastav kandidatskih lista — koji preuzme od Podružina predložene liste njihovih odbornika — te odbori za one predloge Odsjeka rada, koji kod prvog glasanja nisu bili prihvaćeni. Ovakav odbor, u sporazumu s članovima dotičnog Odsjeka rada, preradi ponovno dotični predlog i odredi svog referenta za sjednicu Skupštine. No ako se nisu mogli složiti te plenum Odsjeka rada ustraje na istom predlogu i na drugoj sjednici, izvještava o tome novo određeni referent Glavnu Skupštinu, dostavljajući svoje pripomene, a predlog važi kao prihvaćen te se o njemu ponovno ne glasuje.

Inače se o predlozima ponovno debatuje i glasuje. Ako takav predlog ponovno propadne, vraća se dotičnom Odsjeku rada, da ga pripravi za dođu Glavnu Skupštinu, ako ga eventualno ne povuče.

5. Sjednice se nastavljaju sve dok nije dokončan sav dnevni red Glavne Skupštine. Dok odbori rade, nastavljaju se sjednice te se izabere i konstituše novi Upravni Odbor. Konačno glasanje o još neizglasanim predlozima pojedinih odbora izvišuje se pod vodstvom novog Upravnog Odbora.

Čl. 14.

Skupština zaključuje nadpolovičnom većinom glasova svih prisutnih punopravnih članova.

Ovjerovljeni zapisnik Glavne Skupštine, eventualno u skraćenom obliku, te svi zaključci Glavne Skupštine imaju se objelodaniti u Šumarskom Listu.

Čl. 15.

O važnim i dalekosežnim pitanjima općeg značaja raspravlja Kongres Udruženja. Na kongresu Udruženja mogu učestvovati i pozvani ne članovi u diskusiji, glasovati pak smiju samo punopravni prisutni članovi Udruženja. Kongres redovno raspravlja samo jedno ili dva takva važna pitanja. Za način rada vrijede načelno isti propisi, po kojima radi Glavna Skupština.

Zapisnik kongresa ima se u cjelosti objelodaniti.

IV.

Redakcioni Odbor šumarskog Lista.

Čl. 16.

Glavni urednik šumarskog Lista brine se oko redovnog izlaženja i za spoljašnje lice lista i odgovoran je za službeni (društveni) dio sadržaja. On je načelnik redakcionog odbora. Inače je pisac odgovoran za sadržaj.

U smislu zakona odgovoran je Glavni urednik.

V.

Podružine.

Čl. 17.

Podružine Jugoslovenskog šumarskog Udruženja bistveni su dio Udruženja i djeluju, gdje se takve osnuju, kao pomoćni organi Udruženja odnosno Glavne Uprave u smislu Pravila i ovog Poslovnika.

U smislu i granicama čl. 30. Pravila mogu se Podružine za sada osnovati prema projektovanim teritorijama šumarskih direkcija.

Čl. 18.

Osim propisa čl. 11., 13., 15., 16., 20., 26., 30., 31., 32., 41., 42.—45., 46. i 47. Pravila i propisa ovog Poslovnika, koji glede postupka važi i za funkcije Podružine, važe za Podružine ovi posebni propisi:

1. Glavna godišnja skupština Podružine mora se obdržavati najkasnije mjesec dana pred Glavnu godišnju skupštinu Udruženja. Dan, mjesto i dnevni red svake Glavne skupštine ima odbor Podružine bar 15 dana prije skupštine da javi Glavnoj upravi Udruženja. Ova može odaslati na Skupštinu Podružine svoje članove, koji imaju ondje sva prava.

2. Osim delegata za Glavnu skupštinu Udruženja, članova Glavne Uprave i svog odbora bira Glavna godišnja skupština Podružine i sve članove za odsjeke rada (Glava VI. Posl.), za svaki odsjek rada najmanje po jednoga a najviše po četiri člana.

Rezultat svih izbora poimence i sa oznakom stanovanja ima uprava Podružine u najkraćem roku, ali svakako bar 8 dana pred Glavnu Skupštinu Udruženja, da javi Glavnoj Upravi.

3. Glavna godišnja skupština Podružine mora riješiti obračun i proračun, po predlogu odbora Podružine, i predložiti ga bar 15 dana pred Glavnu godišnju skupštinu Udruženja Glavnoj upravi.

Čl. 19.

U proračunu ima se predvidjeti nagrada za blagajnika, za tajnika (člana redakcionog Odbora), nadalje primjeran iznos za administrativne potrebe i prepisku te otštete ostalim funkcionarima Podružine ili Udruženja. — No nikad ne smije redovni proračun iskazati potrebe, koje u skupnom iznosu prelaze petinu dohodaka od članarine na području Podružine.

Čl. 20.

Podružina izvršuje i upravlja sve poslove lokalne naravi na svome području, pod vodstvom i nadzorom Glavne Uprave Udruženja. Kod prepiske poslužuje se jednakim pečatom kao i Udruženje, s dodatkom: Podružina (mjesto.)

Podružina ne može donositi odluka ni izdavati mnijenja u predmetima koji prelaze lokalne interese, i nikako zastupati Udruženja bez posebnog ovlaštenja Glavne Uprave.

Sve načelne izjave, odluke, mnijenja i. dr., kako lokalnog tako općeg značaja, mora Podružina istodobno u prepisu poslati Glavnoj upravi Udruženja.

Čl. 21.

Odbor Podružine sastaje se najmanje svaka dva mjeseca na redovnu Odborovu sjednicu. Širi odbor Podružine tvore članovi odbora i članovi odsjeka rada. Sjednica šireg odbora Podružine vrši se na zahtjev upravnog odbora Podružine ili većine članova kojeg odsjeka rada, a donositi može pravovaljane zaključke stručnog značaja samo onda, ako se je većina članova dotičnog odsjeka rada izjavila za taj predlog (bilo i naknadno).

Inače se zaključuje većinom glasova, uz prisutnost predsjednika (podpredsjednika), tajnika ili njegovog zamjenika te bar jedne trećine članova Odbora (užeg, dotično šireg u stručnim predmetima).

VI.

Odsjeci rada.

Čl. 22.

U svrhu pospješivanja stručnog rada osnovat će Glavna Skupština Udruženja permanentne odsjeke rada.

Na Ustanovnoj Skupštini dne 8. junija 1921. god. bili su osnovani ovi odsjeci rada:

- I. »Odsjek za šumsku politiku, zakonodavstvo i upravu«;
- II. »Odsjek za pošumljenje krasa i golijeti«;
- III. »Odsjek za gojenje i čuvanje šuma i za šumsku produkciju«;
- IV. »Odsjek za prikaz, opis i ocenu šuma«;
- V. »Odsjek za agrarnu reformu«;
- VI. »Odsjek za promet, industriju i trgovinu«;
- VII. »Odsjek za izradu jedinstvene šumarske terminologije«;
- VIII. »Prosvetni odsjek«;
- IX. »Odsjek za propagandu i finansije«.

Čl. 23.

U Odsjeke rada bira svaka Podružina na svojoj Godišnjoj skupštini u čl. 18. tč. 2. određeni broj članova, koji članovi moraju biti prokušani specijalni stručnjaci, a bar jedan od svakog Odsjeka rada prokušan šumarski stručnjak.

njak, koji redovno preuzimlje vodstvo u radu. Svi članovi Odsjeka rada s užim odborom tvore širi odbor Podružine. Jedan te isti član može biti biran i u dva i više Odsjeka rada.

Čl. 24.

Prisutni članovi pojedinih Odsjeka rada sastaju se odmah iza potvrde izbora na Glavnoj godišnjoj skupštini Udruženja, da se konstituišu kao plenum Odsjeka rada te da izrade i predlože Glavnoj Upravi program rada za iduću godinu. — Ako se glede programa bilo iz kojeg razloga ne sjedine u roku od mjesec dana po Glavnoj skupštini te ga ne predlože Glavnoj Upravi, određuje taj program Glavna Uprava te ga u svakom slučaju objelodani u prvom narednom broju Šumarskog Lista. Ujedno se obavljaju i imena i naslovi članova pojedinih Odsjeka rada znanja radi ostalim članovima Udruženja.

Čl. 25.

Djelovanje tih Odsjeka rada je inicijativno i savjetodavno. U inicijativu spada prikupljanje i obrada svih stručnih radova, osvjeta, mišljenja i predloga članova Udruženja u području Podružine, zatim neprestano opažanje i studij svih pojava na polju odsječnog djelokruga te izrada i podnošenje referata i predloga o predmetu. Savjetodavan rad sastoji u tome, da članovi Odsjeka rada savjesno i svestrano obrade sva pitanja i predloge, koje dobiju od Glavne Uprave Udruženja ili od odbora Podružine, te pravočasno na njih odgovore.

U svrhu savjesne i pravilne obrade pitanja i predloga mogu se članovi Odsjeka rada obratiti na svakog člana Udruženja, koji je dužan po mogućnosti pomoći, te (po potrebi putem Glavne Uprave) na sve druge fizičke i pravne ličnosti za stručnu pomoć i za potrebne podatke.

Kako ne može Podružina, tako isto ne može ni Odsjek niti član Odsjeka rada ni kao takav ni u ime Udruženja ili Podružine davati bilo kakvih izjava, mnijenja ili ocjena na ličnosti ili urede van Udruženja, već je za to ovlaštena jedino Glavna Uprava. Ova ih može ovlastiti, da u lokalnim pitanjima i nužnim slučajevima daju takva mišljenja, a istodobno obavijeste o tome Glavnu Upravu.

Naprotiv je Glavna Uprava dužna prije donošenja važnijih rješenja stručne naravi pitati za mnijenje dotični Odsjek rada.

Čl. 26.

Članovi Odsjeka rada rade na objavljenom programu, prikupljaju, obrađuju i ocjenjuju dospjele radove i savjete svih ostalih članova Udruženja te izrađuju referate i predloge, koje onda šalju — po mogućnosti u toliko ekzemplara, koliko ima članova dotični Odsjek rada — Glavnoj Upravi na ocjenu i razdiobu ostalim članovima Odsjeka. Članovi Odsjeka moraju se držati rokova, danih im za ocjenu i odgovor, inače Glavna Uprava, na njihovu ličnu odgovornost, smatra da dotični član predlog odobrava, odnosno da na njemu nije interesiran.

Čl. 27.

Vodstvo i nadzor rada svih Odsjeka rada vrši Glavna Uprava, odnosno stalni tajnik Udruženja. On se stara za razdiobu radova, prikuplja ocjene i odgovore te ili sam izrađuje i dokončava predloge ili tu zadaću povjerava prvotnom predlagачu predloga.

Čl. 28.

Manje važne predloge rješava Glavna Uprava, važnije predloge pripravlja ona za Glavnu Skupštinu, da ova donese odluku. Osobito važne i dalekosežne predmete trajne vrijednosti rješava Kongres Udruženja.

Čl. 29.

Odsjeci zaključuju većinom glasova. No svakom je članu Odsjeka slobodno podnijeti odvojen predlog u širem odboru i na zboru Podružine; to on može učiniti i u plenumu Udruženja, ako to pismeno zahtijeva jedna trećina prisutnih članova dotičnog Odsjeka.

Čl. 30.

Odsjecima rada stoji na raspoloženje glasilo Udruženja za sve obavijesti i radove, namijenjene za objelodanjenje.

Čl. 31.

Na Glavnoj godišnjoj skupštini dužni su Odsjeci podnijeti izvještaj o cjelokupnom radu i o napredovanju rada, kod nedovršenih predmeta, u minuloj godini.

Čl. 32.

Djelovanje članova Odsjeka rada je časno. Naknadu eventualnih opravdanih efektivnih troškova mogu zahtijevati od Podružine, koja zaključuje o tome na Odborskoj sjednici i o zaključku izvještava Glavnu Upravu.

VII. Zaključak.

Čl. 33.

Ovaj Poslovnik stupa u važnost, kad ga usvoji Upravni odbor Udruženja na redovnoj sjednici sa većinom glasova, a njegove odredbe može mijenjati i dopunjavati isti odbor na predlog bar dvojice svojih članova s većinom glasova.

Članovi Odsjeka rada.

Prema obećanju u prvom broju lista donosimo imenik članova pojedinih odsjeka. Na prvom mjestu su privremeni pročelnici, koji su zamoljeni da provedu organizaciju odsjeka.

I. Odsjek za šumsku politiku, zakonodavstvo i upravu: ing. Jovo Metlaš (Beograd), dr. Milivoje S. Vasić (Beograd), ing. Antun Švici (Ljubljana), ing. Franc Pahernik (Vuhred kod Maribora), dr. Đ. Jovanović (Beograd), Miloš P. Čirković (Kruševac), ing. Ilija Slijepčević (Deliblat), prof. dr. Aleksandar Ugrenović (Zagreb), dr. Antun Goglia (Zagreb), dr. Milovan Zoričić (Zagreb), ing. Josip Rustia (Ljubljana), Ed. Slapničar (Bjelovar), dr. Edo Danda (Sarajevo), ing. Bogoslav Kosović (Zagreb), ing. Milan Mužinić (Split), ing. Vojko Koprivnik (Beograd), Milan Drnić (Sarajevo), ing. Ilija Stojanović (Sušak), ing. Emil Kundrač (Zagreb), ing. A. Havliček (Zagreb), ing. Ante Ružić (Ljubljana), ing. Kajo Grubić (Split).

II. Odsjek za pošumljenje krasa i golijeti: inž. Stevan Petrović (Zagreb), prof. Alfons Kauders (Ogulin), ing. Josip Balen (Senj), ing. Ilija Slijepčević (Deliblat), ing. Andrija Geschwind (Mostar), Ljub. Maletić (Beograd), ing. Jovan Gačić (Beograd), Borislav Nikolić (Vranja), ing. Vladislav

Fazan (Ljubljana), ing. Milan Mužinić (Split), prof. dr. Andrija Petračić (Zagreb), ing. N. Celegin (Split), ing. Drago Radimir (Kotor), ing. Emil Obereigner (Ljubljana), ing. Andrej Odlasek (Ljubljana), ing. Vinko Travirka (Celje), ing. Ferdinand Holl (Sarajevo), Stjepan Nikić (Vareš).

III. Odsjek za gojenje i čuvanje šuma i za šumsku produkciju: prof. dr. A. Levaković (Zagreb), ing. M. Marinović (Zagreb), Sava Vučetić (Aleksinac), Miloš Jovanović (Paraćin), ing. Petar Manojlović (Vinkovci), A. Jovanovac (Zagreb), prof. dr. Andrija Petračić (Zagreb), ing. Josip Rustia (Zagreb), Franc Lang (Brežice), ing. Zmago Zierfeld (Bled), prof. ing. Holl (Sarajevo), Pavao Bilić (Han Kumpanja), ing. Josip Balen (Senj), ing. Alojzij Rus (Bohinjske Bistrica), ing. Žarko Miletić (Zagreb), Josip Hefner (Đakovo), Vaso Vasić (Foča).

IV. Odsjek za prikaz, opis i ocjenu šuma: prof. dr. Đuro Nenadić (Zagreb), prof. dr. A. Levaković (Zagreb), Slavoljub Ilić (Beograd), Milan Marković (Kraljevo), Sava Vučetić (Aleksinac), ing. Antun Šivic (Ljubljana), Josip Lenarčić (Vrhnika), Josip Verbić (Konjice, Slovenija), I. Maruzzi (Sušak), Jovan Matić (Morović), Mihajlo Marković (Avala), Mihajlo Braljinac (Gornji Milanovac), Zarija Jelača (Bitolj), ing. Bogoslav Kosović (Zagreb), Stjepan Frkić (Karlovac), ing. Cvetko Božić (Bohinjska Bistrica), ing. Mihovil Markić (Karlovac), Miloš Jovanović (Paraćin), ing. Simo Krstić (Sarajevo), Milan Bajić (Bos. Novi), prof. Vesely Dragutin (Sarajevo).

V. Odsjek za agrarnu reformu: *Mihajlo Ljuština* (Beograd), ing. Simo Krstić (Sarajevo), ing. Petar Bohr (Našice), ing. Aleksandar Havliček (Zagreb), Jovan Jekić (Skoplje), ing. Josip Grünwald (Našice), Vilim Dojković (Zagreb), ing. Andrija Perušić (Beograd), ing. Franc Pahernik (Vuhred kod Maribora), Franc Lang (Brežice), ing. Ante Ružić (Ljubljana), dr. Stjepan Landekušić (Beograd), ing. M. Marinović (Zagreb), ing. Anton Sodnik (Ljubljana), Gašo Vac (Varaždin), Milan Pichler (Kutjevo), Ante Mark (Bjelovar), Jovan Lazić (Petrinja), Josip Lenarčić (Vrhnika).

VI. Odsjek za promet, industriju i trgovinu: *Josip Lenarčić* (Vrhnika, Slovenija), Miodrag Stamenković (Beograd), dr. Đ. Jovanović (Beograd), Manë Divjak (Zagreb), Srećko Majer (Zagreb), Vilim Dojković (Novi Marof), Rudolf Pilepić (Zagreb), Árpád Károlyi (Zagreb), Milan Turko-
vić (Zagreb), ing. Josip Radulović (Sarajevo), Ernest Hieng (Ljubljana), Josip Goederer (Leonovo, Slovenija), Franjo Gröger (Našice), Milan Knežević (Teslić), Pavao Friedrich (Caprag), Josip Kohn (Zagreb), Dragutin Trötzer (Zagreb), Rudolf Maraković (Đakovo), Makso Fischer (Lokve), ing. Milan Lenarčić (Ribnica na Pohorju).

VII. Odsjek za izradbu jedinstvene šumarske terminologije: prof. dr. Aleksandar Ugrenović (Zagreb), Zlatko Turkalj (Ogulin), ing. Ivan Čević (Zagreb), Ivo Čipiko (Beograd), Pecija Petrović (Zagreb), Miloš P. Ćirković (Kruševac), Jovan Jekić (Skoplje), Miloš Nešković (Kragujevac), Borivoj Nešković (Mitrovica), Đuro Telar (Sarajevo), ing. Karel Tavčar (Ljubljana), Josip Goederer (Leonovo), ing. Janko Urbas (Maribor), ing. Aleksandar Bogičević (Pančevo), ing. Teodor Španović (Apatin), ing. Stjepan Serdar (Udbina), ing. Mirko Ježić (Jasenak), Branko Manojlović (Čakovac), ing. Svertozar Jagrović (Glina), Đuro Telar (Sarajevo), Joco Neseldžić (Oštrelj), Ante Milošević (Derventa).

VIII. Odsjek prosvetni: prof. dr. Andrija Petračić (Zagreb), Milorad Jovanović (Beograd), prof. dr. Đuro Nenadić (Zagreb), dr. P. Đorđević

(Beograd), Svetozar Ranitović (Beograd), prof. dr. A. Levaković (Zagreb), Oskar Agić (Vinkovci), Đuro Strapajević (Vinkovci), Zlatko Turkalj (Ogulin), ing. Janko Urbas (Maribor), Josip Drofenik (Št. Juri ob J. ž.), ing. Karel Tavčar (Ljubljana), Alojzij Rihtersič (Celje), Mane Divjak (Zagreb), ing. Ivan Čeović (Zagreb), Sava Vučetić (Aleksinac), Roman Sarnavka (Sarajevo), ing. Franc Sulgaj (Ljubljana), ing. Ferdinand Holl (Sarajevo), prof. Dragutin Vesely (Sarajevo).

IX. Odsjek za propagandu i finansije: dr. Vasa Vučković (Zagreb), Lazar Petrović (Leskovac), ing. Drag. Petrović (Aleksinac), Milan Marković (Kraljevo), Rudolf Erny (Zagreb), Rudolf Pilepić (Zagreb), Srećko Majer (Zagreb), Mane Divjak (Zagreb), ing. Jovan Simonović (Beograd), ing. Jovan Savić (Deliblat), Branko Manojlović (Čakovac), ing. Vidoje Mihaldžić (Županja), ing. Zvonko Pere (Zagreb), Ernest Hieng (Ljubljana), Josip Goederer (Leonovo, Ig), ing. Ante Ružić (Ljubljana), ing. Kajo Grubić (Split), ing. Igo Kraut (Kranj), ing. Mužinić (Split), Ljuba Vulović (Mostar), ing. Antun Pavlič (Ivanska), ing. Branko Duić (Vinkovci), Milan Knežević (Teslić), Milan Bajić (Bos. Novi).

✱

Inž Franjo Ševnik (Boh. Bistrica).

„Na račun VII. odsjeka rada“.¹

Na 2. seji upravnega odbora Jugoslov. Šum. Udruženja dne 31./X. 1921. se je osnoval »Odsjek za izradbu jedinstvene šumarske terminologije«. Te vrstice imajo namen, opozoriti na veliko važnost in nužnost tega dela.

Kar se tiče tehničnih izrazov vseh strok, smo Slovenci na najslabšem izmed vseh Jugoslovanov; posebno pa še v gozdarski stroki. Rabili smo večinoma nemške izraze. Po prevratu pa smo naenkrat občutili v tem oziru vse naše siromaštvo. Začeli smo kovati izraze, ki so povečini le prestave iz nemščine in nam donijo časih zelo čudno na ušesa.

Udruženje jugoslovanskih inženjera i arhitekta je začelo izdajati jugoslovensko tehnično terminologijo. Naše Udruženje ima lepo in važno nalogo, da v skladu s to ustvari jedinstveno izrazoslovje za gozdarsko stroko. Hrvatje imajo po mojem mnenju najboljše šumarske strokovne izraze, a vseeno še dovolj tujk in netočnih oznak. Srbi imajo še več tujk. Vsak izmed nas treh pa ima nekaj dobrih izrazov; če te združimo in si pomagamo mogoče še z izrazi drugih slovanskih narodov, ustvarimo lahko izrazoslovje, ki bomo ponosni nanj. Voditi nas mora pri tem skrb, da stvorimo res nekaj dobrega, lepega in — našega, kakor to lepo pravi Iv. Zorec v 1. številki, revije »Novi Zapiski«. Zakaj rabimo še direkcija in ne ravnateljstvo, inšpektor in ne nadzornik itd.? Kakor sem zgoraj omenil, smo začeli kovati Slovenci po prevratu slovenske strokovne izraze in jih še kujemo. Bila je to potreba in dolžnost. Toda zdaj moramo ustvariti ne slovensko, temveč jugoslovansko izrazoslovje. Kaj hočemo s samoslovenskimi? Skoro vsi naši starejši gozdarski strokovnjaki so dovršili svoje študije na nemških strokovnih šolah; zato se morajo slovenskih izrazov še-le učiti. V istem času bi se pa lahko naučili jugoslovanskih. Večina naših mlajših bo študirala odslej na strokovnih šolah s srbo-hrvatskim učnim jezikom, torej bi se morali slovenskih izrazov še-le učiti, če bi ti še ostali v veljavi. Istotako bi se jih morali še-le navaditi Srbohrvati, če bi prišli službovat v naše kraje.

¹ Upozorujemo na članak prof. Dr. Ugrenovića o tom pitanju (Uredništvo).

Na tiskovinah, v predpisih, v gospodarskih osnovah (operatih) itd., ki se delajo zdaj v Sloveniji, se uporabljajo samo slovenski izrazi. Da se to ne nadaljuje in ne dela nepotrebnih stroškov in event. zmede v poznejšem času, je torej nujno potrebno, da se začne z vso vnemo sestavljati edinstveno izrazoslovje.

Naredna sjednica glavne uprave.

Saopćuje se gg. članovima glavne uprave, da će se naredna sjednica održati početkom mjeseca marta. Dan i mjesto javit će se svakom odborniku napose, čim se riješe još neka pitanja, o kojima ovisi program sjednice.

Predsjedništvo.

Bilješke.

Опет депутати. Нише нам пријатељ: »Дочуо сам с поуздане стране, да је шеф једне шумарске дирекције ставио предлог, да се шумарским службеницима ради оттерећења буџета, смањи огревна компетенција. Куд ће суза него на око. Гдје ће се запледити, ако не на чиновницима па још на шумарима. Једва смо се ево отресли вањског непријатеља, који нам је завидно очо нар метара дрвета, сад се ево појавио и унутарњи непријатељ који хоће да стиче кредит на туђим леђима. Молим и предлажем, да удружење полумом, одмах сходне кораке, да се овакови покушаји у заметку угуше.«

Па ово би одговорили, да нам официјелно није ништа познато о тој ствари и не знамо, колико је истине на тој. Ако је пак доиста дошао такав предлог, увјерени смо, да ће министарство и без наше интервенције знати, куда он спада.

Аустријске шумарско друштво одржало је своју годишњу скупштину 16. јануара 1922. Занимљив је извјештај, по којем ово некад моћно удружење, које још и сада броји 626 чланова, није у стању за годину 1921 издати нити једног броја свог органа »*Österreichische Vierteljahresschrift für Forstwesen*«, којег је за год. 1919 и 1920 издан само по један свезак од 40—50 стр. (Види Литерарни преглед). Свакако спомена вриједан случај у вријеме, када код нас имаде људи, који нашем листу, што има излазити сваког мјесеца барем на 3 арка, »озбиљно«¹ приговарају, да имаде скучен формат...

Osnivajmo državna skladišta za ogревно drvo.

Na molbu udruženja odobrilo je ministarstvo šuma i rudnika, da drž. šum. ured (sada direkcija) u Zagrebu dađe istom stanovitu količinu drva za loženje društvenih prostorija. Prođe decembar, pa januar, a evo još par nedjelja, pa će proći i zima, a drva još uvijek nema.

Našlo se uviđavnih ljudi, koji su drva posudili dok ne stignu društvena, i stvar ne bi ni iznosili ovdje, da je ova nezgoda zadesila samo udruženje.

Imade na žalost više kolega, koji su usred zime ostali bez ogrijeva. Na pritužbe izgovara se direkcija, da ne može dobiti vagona.

Kad ne bi vidjeli, gdje s dana u dan stižu u Zagreb vagoni s ogrjevnim drvetom, ne bi imali prava kriviti direkciju. Ovakom moramo taj slučaj pripisati ukočenosti i birokratizmu etarske uprave. Što može postići svaki i najmanji trgovac s drvetom i ugljenom, kako ne bi moglo postići jedno državno nadleštvo!

Fakat, da nekoji drugovi, koji su ubrali po 800 K po hvatu ogrevnog relutuma, moraju u očekivanju svojih drva kupovati po 14 K 60 fil. kilogram drveta (dakle oko 3000 K hvat), svakako je dovoljan uzrok, da direkcija prekinе sa šablonskim pismenim požurkama te prijeđe na »nepropisane«, ali tim jače usmene urgencije!

Da se izbjegne u buduće ovakovim slučajevima, upozorili bi nadležne faktore, da su erarski šum. uredi u mnogo većim gradovima nego li su naši, osnovali skladišta za ogrijevno drvo. Na ta skladišta dovozi se drvo u vrijeme, kada je željeznički promet najmanje opterećen. Činovnici u gradu, koji nemaju prostranih podruma, mogu na taj način doći u svako vrijeme do potrebne količine suhih drva kao svog deputata. Ovakovo skladište ne mora imati posebno stalnog višeg činovnika, nego ga može voditi — uz čestu kontrolu i periodično izašiljanje činovnika iz direkcije — i koji potčinovnik ili niži činovnik.

S tog skladišta mogli bi dobivati drvo i činovnici nešumari uz određenu taksu, a stanovitu količinu i ostali građani uz tržišnu cijenu. Ovi posljednji rado bi uzimali suho drvo uz dobru mjeru, a uz malo spretnosti moglo bi se postići, da se ne bi samo pokrili troškovi režije, nego i dio troškova izradbe i dovoza deputatnih drva, od čega bi opet država imala koristi. —i.

Umrli.

U Beogradu umro je u septembru prošle godine inž. Valentin Miklan, bos. herc. šumski savjetnik u penziji, u 64. god. svoga života. On je 22 godine bio u bosanskoj zemaljskoj službi, najprije kao profesor tehničke srednje škole, a zatim kod šumarskog odsjeka zemaljske vlade u Sarajevu, gdje je bio šef odjeljenja za iskorištavanje državnih šuma u vlastitoj režiji. Kako je stupio u penziju, bavio se procjenom raznih šuma u kraljevini. Njegova stručna sposobnost bila je opće priznata.

Leo Kađežavek, nadšumarnik đurđevačke i. o. umro je u 56. godini. Bio je redoviti član udruženja.

Slavoljub Deml, šum. inž. pristav kod zagrebačke kr. šum. direkcije umro je u 46. god. Bio je redoviti član udruženja.

Pokoj im vječni.

Službene vijesti.

Pokrajinski Namjesnik za Hrvatsku i Slavoniju povjerio je na prijedlog profesorskog zbora gospodarsko-šumarskog fakulteta kr. sveučilišta u Zagrebu ing. Vladimiru Šulhoferu, pristavu spomenutog fakulteta, predavanja iz teoretske mehanike u šumarskom odjelu spomenutog fakulteta.

Pokrajinski Namjesnik za Hrvatsku i Slavoniju povjerio je u gospodarsko-šumarskom fakultetu kr. sveučilišta u Zagrebu ing. Viktoru Setinskom, generalnom inspektor u voda, predavanja iz gospodarskih, melioracija, vodnog graditeljstva te učvršćivanja tla i uređivanja bujica.

Ukazom Njegova Veličanstva Kralja od 14. januara 1922. god. stavljeni su u stanje pokoja s pravom na penziju, koja im po godinama službe pripada: Andrija Koprić, Rikard Schmidinger, zemaljski šumarski savjetnici i

Šandor Lajer, šumarski računarski nadsavjetnik pri šumarskom odsjeku u Zagrebu; Ivan Krajnjak i Makso Brauzil, šumarski nadsavjetnici direkcije šuma u Zagrebu; Pavao Dijanovski, šumarski nadsavjetnik direkcije šuma u Vinkovcima; Petar Georgijević, šumarski nadzornik kod županijske oblasti u Osijeku, i dr. Mario Mudrovčić, računarski revident pri direkciji šuma na Sušaku.

*

Ми Александар I по милости Божјој и вољи Народној Краљ Срба, Хрвата и Словенаца.

На предлог нашег Министра Шума и Рудника, постављамо:

за шумарског надинжињера Шумске Управе у Турбету у својству управитеља шумарије Јована Савина, шумарског надинжињера Шумске Управе у Прачу;

за шумарског надинжињера Шумске Управе у Прачу у својству Управитеља исте Николу Миљуша, шумарског надинжињера Шумарског Одсека у Сарајеву;

за шумарског инжињера Шумске Управе у Прачу Марсу Левија, шумарског инжињера Шумске Управе у Теслићу;

за надшумарника код Котарског Уреда у Босанској-Дубици Јосипа Хајдеа, надшумарника Шумске Управе у Турбету;

за шумарског инжињера код Шумарског Одсека у Сарајеву Др. Јову Зубовића, шумарског инжињера Котарског Уреда у Коњицу;

за шумарског надинжињера код Котарског Уреда у Коњицу Хермана Ритера, шумарског надинжињера Шумарског Одсека у Сарајеву; све по службеној потреби.

за шумарске инжињере у деветом чиновном разреду при Дирекцији Шума у Апатину: Антуна Бекера, поверавајући му Управу Шумске Управе у Дорослову, Радована Бабина и Јована Савина, додељујући га Шумској Управи у Делиблату, шумарске инжињерске приставе исте Дирекције.

Наш Министар Шума и Рудника нека изврши овај Указ.

У Београду, 23. новембра 1921.

АЛЕКСАНДАР, с. р.

Министар Шума и Рудника, др. Х. Кризан, с. р.

*

Ми АЛЕКСАНДАР I по милости Божјој и вољи Народној Краљ Срба, Хрвата и Словенаца.

На предлог нашег Министра Шума и Рудника, а на основу § 91. закона о опскрби земаљских намештеника на територији Хрватске и Славоније и заључка Скупштине заступства II. банске имовне општине од 24. марта 1921. године, тач. 29., решили смо и решавамо:

да се Богдану Југовићу, бившем лутару II. банске имовне општине додели милостиња од 25 (двадесет и пет) круна месечно, са додатцима на скупоћу према постојећим прописима, која му се има рачунати од 1. априла 1921 године.

Наш Министар Шума и Рудника нека изврши овај Указ.

Београд, 5. децембра 1921.

АЛЕКСАНДАР, с. р.

Министар Шума и Рудника, др. Х. Кризан, с. р.

МИ АЛЕКСАНДАР I

по милости Божјој и вољи Народној краљ Срба, Хрвата и Словенаца.

На предлог Нашег Министра Шума и Рудника, постављамо:

у Генералној Дирекцији Шума:

за начелника прве класе Мнодрага Стамењковића, инспектора прве класе Главног Шумарске Дирекције;

за инспектора друге класе Војислава Ј. Јовановића, секретара прве класе Института Одсеља Министарства Шума и Рудника; и

за инспектора друге класе Милоша Нешковића, окружног шумара прве класе Окружне Шумске Управе у Крагујевцу.

Наш Министар Шума и Рудника нека изврши овај Указ.

14. јануара 1922 год. у Београду.

АЛЕКСАНДАР, с. р.

Министар Шума и Рудника, Жив. Рафајловић, с. р.

*

Mi Aleksandar I. po milosti Božjoj i volji Narodnoj Kralj Srba, Hrvata i Slovenaca.

Na predlog Našeg Ministra Šuma i Rudnika, postavljamo:

za okružnog šumara druge klase okružne šumske uprave u Prištini Jovana Kraljevića, okružnog šumara iste klase okružne šumske uprave u Djevdjeliji;

za okružnog šumara pete klase okružne šumske uprave u Djevdjeliji Dragoljuba Petrovića, okružnog šumara iste klase okružne šumske uprave u Prištini; i

za podšumara prve klase okružne šumske uprave u Valjevu Lazara Mirčića, podšumara iste klase okružne šumske uprave u Nišu, sve po službenoj potrebi.

Naš Ministar Šuma i Rudnika neka izvrši ovaj Ukaz.

Ministar Šuma i Rudnika,

Dr H. Krizman, s. r.

Aleksandar, s. r.

*

Mi Aleksandar I. po milosti Božjoj i volji Narodnoj Kralj Srba, Hrvata i Slovenaca.

Na predlog Našeg Ministra šuma i Rudnika, postavljamo:

za zemaljskog šumarskog savetnika šestog činovnog razreda kod Šumarskog Odseka u Zagrebu Jurja Demetrovića, šumarskog nadzornika prvog razreda županijske oblasti u Zagrebu;

za privremenog šumarsko-inžinerskog pristava u desetom činovnom razredu kod Šumarskog Ureda na Sušaku Josipa Hernjana, absolventa gospodarsko-šumarskog fakulteta u Zagrebu; i

za šumarsko-računarskog savetnika u osmom činovnom razredu pri Računovodstvu Direkcije šuma u Apatinu Dušana Bučaka, šumarsko-računarskog revidenta istog Računovodstva.

Naš Ministar Šuma i Rudnika neka izvrši ovaj Ukaz.

30. novembra 1921. god. u Beogradu.

Ministar Šuma i Rudnika,

Dr H. Krizman, s. r.

Aleksandar, s. r.

Mi Aleksandar I. po milosti Božjoj i volji Narodnoj Kralj Srba, Hrvata i Slovenaca.

Na predlog Našega Ministra Šuma i Rudnika, a po saslušanju Našeg Ministarskog Saveta, rešili smo i rešavamo:

da se Milan Jovanović, načelnik prve klase Odeljenja sa Komunalne i Privatne šume Glavne Šumarske Direkcije, Jovan Bukovala, načelnik prve klase Odeljenja za Eksploataciju Šuma Glavne Šumarske Direkcije; Aleksandar Antić, inspektor treće klase Glavne Šumarske Direkcije, i Stevan Marković, geometer u rangu sekretara prve klase u Tehničkom Odeljenju Glavne Šumarske Direkcije, na osnovu § 70. Zakona o činovnicima građanskog reda stave u stanje pokoja, s pravom na penziju koja im po godinama službe pripada.

Naši Ministri Šuma i Rudnika i Finansija neka izvrše ovaj Ukaz.

14. januara 1922. god. u Beogradu.

Ministar Šuma i Rudnika,

Živ. Rafajlović, s. r.

Aleksandar, s. r.

Ministar Finansija,

Dr. Kosta Kumanudi, s. r.

*

Mi Aleksandar I. po milosti Božjoj i volji Narodnoj Kralj Srba, Hrvata i Slovenaca.

Na predlog Našeg Ministra Šuma i Rudnika, a po saslušanju Našeg Ministarskog Saveta, rešili smo i rešavamo:

da se Svetozar Ranitović, inspektor prve klase i šef Personalnog Odsjeka Administrativnog Odeljenja Glavne Šumarske Direkcije, po svojoj molbi, na osnovu § 69. Zakona o činovnicima građanskog reda, stavi u stanje pokoja, s pravom na penziju koja mu po godinama službe pripada.

Naš ministar Šuma i rudnika i Finansija, neka izvrše ovaj Ukaz.

14. januara 1922. god. u Beogradu.

Ministar Šuma i Rudnika,

Živ. Rafajlović, s. r.

Aleksandar, s. r.

Ministar Finansija,

Dr. Kosta Kumanudi, s. r.

*

ИЗВЕШТАЈ

о резултату стечаја расписаног за израду нацрта за зграду Министарства Шума и Рудника у Београду.

Оцењивачки Суд примио је на оцену петнаест (15) радова, прибављених стечајем.

По свестраном разматрању и проучавању свију радова Суд је одлучио, да се награде доделе следећим радовима:

I под изреком »Мисао« — рад Друштва за Техничка Предузећа »Архитект«.

II под изреком »Министарство« (црвено обојене основе) — рад Димитрија М. Лека, вишег архитекта Министарства Грађевина.

III под знаком »Два концентрична круга« (један сенија, други црне боје) рад Техничког Предузећа »Прогрес«.

Оцењивачки Суд је нашао да има и радова, који заслужују да буду откупљени, па је у ту сврху Стечајем предвиђену суму од 10.000 динара расподелио овако:

I — Раду под знаком »Квадрат са крстом и 4 оцила на државној тробојци« — пројекат Милана Ђ. Злоковића, архитекта, — 4000 динара.

II — Радовима под изреком »Раде неимаре« — пројекат Милана С. Минића, архитекта Министарства Грађевина, и под знаком »Бела женска глава на црном пољу« — пројекат Драгутина Маслаћа, архитекта, по 3000 динара.

Сазиштавајући ово, Министарство Грађевина позива ауторе ненаграђених и неоткупљених радова, пошто је изложба завршена, да их узму уз повраћај реверса, или назначе своје адресе како би их Министарство могло послати.

*

Dražba ogrevnog drva.

Dne 16. februara 1922. prodavati će se putem javne dražbe na zatvorene pismene ponudbe u 10 sati prije podne u prostorijama kr. direkcije šuma u Vinkovcima, u srezu Vratična jamenske kr. šumske uprave u Moroviću na obalu rijeke Save izveženih: 1.850 pr. met. brestovih grabovih i jasenovih cepanica i oblica uz izključnu cenu od 21-50 Dinara po prostornom metru.

Pismene zatvorene sa 20 dinara biljegovane ponudbe, obložene sa 10% žaobinom ponudjene svote valja predati do 10 sati na dan dražbe kod kr. direkcije šuma u Vinkovcima, kod koje se mogu dobiti potanki dražbeni i ugovorni uvjeti, obrazac ponudbe i omoti za ponudu za vrijeme uredovnih sati uz uplatu pristojbe od 4 Dinara 25 para.

U Vinkovcima, dne 27. januara 1922.

Kr. Direkcija šuma.

*

OGLAS.

Predmet: Razdioba biljaka
iz zemaljskog biljevišta.

U donjem ogledu označene su biljke, koje će se besplatno dijeliti iz zemaljskog biljevišta u Crikvenici i Senju.

Tek. broj	Vrst biljaka	Starost biljaka po godinama	Broj biljaka, koje će se dijeliti iz biljevišta u		Ukupno
			Crikvenici	Senju	
1.	crni	3	150.000	—	150.000
	bor	7	—	20.000	20.000
2.	Mandule	1	—	1.280	1.280
3.	Koprivić	1	—	1.300	1.300
Sveukupno . .					172.580

Oni, koji na te biljke reflektiraju, neka svoje molbe što ranije i izravno dostave kr. kotarskoj oblasti u Crikvenici, naznačite vrst i broj biljaka, te kojim načinom i na koju postaju žele, da im se biljke odpreme.

Kod razdiobe biljaka će se u prvom redu uzeti obzir na molitelje, koji će biljke zasaditi na kraškom zemljištu.

Nadarenik je dužan dobivene biljke zasaditi na zemljištu za koje je biljke zamolio.

*

ŠUMSKA UPRAVA ILIDŽA.

Broj: 58.

dne 23./I. 1922.

OGLAS.

Kod šumarske uprave u Ilidži prodavaće se dne 13. februara 1922. u ponedjeljak u 10 sati putem javne usmene i pismene dražbe oko 1000 m^3 četinjastog korisnog drveta na panju, koje se nalazi u šumi Igman—Radava.

Isklična je cijena za m^3 korisnog i ogrijevog drveta 33·50 Din. (trideset i tri Din. i pedeset din. para).

Svaki nudioć mora položiti prije početka dražbe vadij od 3350 Din, odnosno 6700 Din. u gotovom ili u državnim bonovima.

Pismene ponude sa vadijem i taksenom markom od 20 Din treba poslati zapečaćene šumskoj upravi Ilidža sa oznakom »Ponudi za Igman—Radava« i moraju stići najdalje do 13. februara 1922. u 10 sati.

Stoji svakome reflektantu slobodno, da šumu prije dražbe razgleda.

Pogodbe kupnje i prodaje izložene su na uvid kod šumske uprave Ilidža.

Šumarski odsjek min. šuma i rudnika u Sarajevu bira slobodno između usmenih i pismenih ponuda i može sve bez navedenja razloga odbiti.

Šumska uprava.

Iz uredništva i uprave.

S više strana se prigovara listu radi malog formata. Priznajemo, da bi veći format bio podesniji s estetskog gledišta i htjeli smo ga prvotno uzeti. Međutim smo se u tiskari uvjerili, da bi neznatno veći format zahtijevao prevelike materijalne žrtve (oko 5000 K po svakom broju). Povećanjem formata ne bi se povećao tiskani prostor lista, već samo prazan unutarnji obrub. Zato smo odlučili, da radije povećamo opseg lista većom sadržinom. Bez obzira na to, da mnogi odlični vanjski šumarski listovi imaju isti, dapače i manji format, uvjereni smo, da bi svaki član bezuvjetno odsudio uredništvo, kad bi forceralo veći format uz gornje uvjete to više, što glavna uprava nema za ovu godinu određenog proračuna, već troši u granicama povjerenja glavne skupštine.

Ako i uz neprestano povećavanje tiskovnih troškova ostane udruženju kakova uštednja, znat će ga upotrijebiti i u bolje svrhe, nego li je povećanje praznog ruba lista.

*

Za sve redovite članove udruženja priklopili smo ovom broju lista po jedan primjerak Pravila. Molimo ih, da bi uz članarinu od 30 dinara poslali još i 2 dinara za Pravila na poštanski ček broj 34.293, koji je istotako priložen ovom broju.

Ček smo priložili i pretplatnicima lista.

Oni članovi, koji su već poslali novac podružnici ili izravno blagajni u Zagrebu, neka upotrebe ček za otposlance pristojbe u ime Pravila.

»Jugoslovenska šuma« počela je da u posljednjim brojevima (4. i 5., 1922) iznosi uvodnike, u kojima predlaže reformu čitavoga našega šumarstva s temelja. Mi se s načelnih razloga ne možemo upuštati u to, da se bavimo analizovanjem publicističkih članaka, koji nisu pisani niti dovoljno stvarno i kritički niti označeni imenom pisca. No obzirom na to što znamo, da za uredništvom »Jugoslavenske šume« stoje tri šumarska stručnjaka (inspektori: dr. Vušković, Divjak i Majer), u kojih ima ambicije, da budu računani među naše »dobre stručnjake«, te obzirom na to, da se u tim člancima iznose tako neobične — da ne kažemo — smjele tvrdnje o našem šumarskom gospodarstvu, njegovoj budućnosti, šumarstvu kao znanosti, smatramo potrebnim, da se na te tvrdnje osvrnemo, a se ne bi pomišljalo, da se šutići i mi s njima u cijelosti saglašavamo.

Kako se iz zaključnoga stavka uvodnika broja 5. »Jugoslavenske šume« razbire, nije ta serija članka do ovoga časa jošte dovršena, već se naprotiv imade očekivati njihov nastavak. Odlučili smo dakle da počekamo kompletiranje započetoga niza pa ćemo po zaključku tih članaka — ma samo i kratko — označiti i naše gledište u ovom pitanju.

